

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Bestuursverslag 2021

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
2021 in één oogopslag	4
Financiële resultaten 2021	5
Waterveiligheid	7
Voldoende water	10
Gezond water	19
Gezuiverd afvalwater.....	26
Genieten van water	30
Vitale overheidsorganisatie	32
De organisatie HDSR	41
2021 in cijfers.....	43
Investeringen	44
Belastingen	49
De paragrafen	51
Wet- en regelgeving.....	56
Bijlage 1: Kosten en opbrengsten per programma.....	71
Bijlage 2: Realisatie en prognose investeringsprojecten.....	78
Bijlage 3: Muskusrattenbeheer	81

Voorwoord

Voor u ligt het bestuursverslag 2021. Dit beschrijft hoe het waterschap het afgelopen jaar gewerkt heeft aan zijn opgaven. We rapporteren over effectindicatoren om zo het daadwerkelijke effect van beleid en uitgevoerde werkzaamheden op de Waterkoersdoelen te beschrijven. We formuleren dit in lijn met de Waterkoers als volgt:

- **op koers:** met de reguliere werkzaamheden, de vastgestelde plannen en het vigerend beleid behalen we de doelen of hebben we die al bereikt.
- **niet op koers:** het doel is niet behaald en met de huidige vastgestelde plannen en middelen zal dit ook niet gaan gebeuren.
- **oogje in het zeil houden:** hier moeten we op letten. Op dit moment is het op koers, maar in de nabije toekomst voorzien we ontwikkelingen en/of wijzigingen waardoor bijsturen nodig kan zijn om het doel te behalen.

Het tweede 'corona' jaar

Ook 2021 heeft sterk in het teken gestaan van de wereldwijde coronapandemie. Voor het waterschap betekende dat steeds het volgen van de landelijke richtlijnen voor veilig werken. Thuiswerken en vooral digitale communicatie bleven voor een groot deel van het jaar het devies, in elk geval voor de medewerkers op kantoor. Ook dit jaar is het de organisatie echter gelukt om veel van de voorgenomen werkzaamheden te realiseren. In 2020 hadden we al veel geleerd om onze werkwijze daarvoor aan te passen.

Maatschappelijke ontwikkelingen

De landelijke politiek is in 2021 door een lange formatieperiode gegaan met als uitkomst een regeerakkoord met veel aanknopingspunten voor waterschapsbelangen. De urgentie rondom duurzaamheid en het tegengaan van de klimaatverandering is dit jaar alleen maar toegenomen. De ambities van het waterschap sluiten daar goed op aan met als mijlpaal de unanieme vaststelling van het nieuwe Waterbeheerprogramma 2022-2027 'Stroomopwaarts' in december 2021. Een ander belangrijk document, de Zuiveringsvisie, komt daar vlak achteraan.

Bestuursverslag onderdeel van de beleidscyclus

Dit bestuursverslag is onderdeel van de beleids- en beheercyclus en informeert op hoofdlijnen over de voortgang en ontwikkeling van onze doelen over het afgelopen begrotingsjaar. Het bestuursverslag geeft ook een beknopt inzicht in het saldo van kosten, belastingopbrengsten en overige opbrengsten en het resultaat over het begrotingsjaar 2021. De jaarrekening 2021 geeft een compleet beeld van de financiële resultaten.

Laatste jaar Waterkoers

Dit bestuursverslag rapporteert over het laatste jaar van het Waterbeheerprogramma 2016-2021 'Waterkoers'. Voor het nieuwe WBP wordt opnieuw gekeken op welke manier over het realiseren van onze doelen verantwoording kan worden afgelegd aan het Algemeen Bestuur. Daardoor zal de rapportage over 2022 er mogelijk anders uit komen te zien.

Het college van
dijkgraaf, hoog-
heemraden en
secretaris-
directeur

Jaarverslag 2021

Zo staat het met onze doelen

WATERVEILIGHEID

Voor de dijken van de Nederrijn en Lek, de primaire waterkering, staat HDSR voor een grote versterkingsopgave. De primaire kering voldoet niet aan de normen die in vanaf 2017 gelden. We hebben tot 2050 om aan deze normen te voldoen. Naast de reguliere inspanningen voor beheer en onderhoud werken we daarom hard aan het realiseren van deze grote versterkingsopgave, in project Sterke Lekdijk. Ook oefenen we regelmatig om goed voorbereid te zijn op een eventuele overstroming. Voor het thema waterveiligheid ligt HDSR 'op koers'.

VOLDOENDE WATER

Het jaar 2021 heeft vooral natte extremen laten zien die zich echter grotendeels buiten ons beheergebied hebben afgespeeld. Wij zijn er wel door gealarmeerd en nemen onze voorzorgsmaatregelen. We hebben de waterhuishouding dit jaar goed op orde kunnen houden, zelfs bij de exoten. Klimaatverandering en bodemdaling blijven onze aandacht vragen om het watersysteem voor de toekomst bestendig te maken. In het veenweidegebied krijgen de ontwikkelingen steeds meer momentum. Om de regionale keringen op orde te krijgen is er nog een flinke klus te klaren en heeft de coronapandemie tot vertraging geleid. Muskusrattenbestrijding zet de trend om in een daling van het aantal muskusratten. Het creëren van bewustzijn bij bewoners en bedrijven over wateroverlast en watertekort blijft belangrijk, en samen met gemeenten werken we intensief samen om klimaatveranderingen op te vangen. Voor het bovenregionale watersysteem liggen we goed op koers met de uitvoering van projecten. En we zitten aan tafel met de landelijke partijen om de verdeling van water te organiseren.

GEZOND WATER

In 2021 zijn wederom veel activiteiten uitgevoerd om de waterkwaliteit, biodiversiteit en het waterbewustzijn op gebied van waterkwaliteit te verbeteren. Het project 'samen meten' heeft ondanks de corona beperkingen een heel groot bereik gehad. Veel vrijwilligers hebben meegedaan aan waterkwaliteitsmetingen. Ook is, zoals ook in eerdere jaren het geval was, van de stimuleringsmaatregelen voor agrariërs en gemeenten veel gebruik gemaakt. Bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers in de KRW-waterlichamen is een eindspurt gemaakt en er zijn goede stappen gezet in het verbeteren van ons eigen beheer en onderhoud doordat waterkwaliteit en ecologie positief worden beoordeeld bij het in de markt zetten van de maaibestekken. De KRW-scores op waterplanten en chemie laten een lichte verbetering zien. We hebben echter nog een flinke slag richting doelbereik te gaan. Dit maakt dat we 'nog niet op koers' zijn voor de KRW-doelen. Om een goed beeld te krijgen van de waterkwaliteit en ecologie in het stedelijk gebied zijn in 2021 zijn ook weer ecoscans uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het percentage sloten dat voldoet aan het streefbeeld zichtbaar is gestegen van 53% naar 69%.

GEZUIVERD AFVALWATER

De effluentkwaliteit van het afvalwater is op orde. Ook het voldoen aan de afnameverplichting met de gemeenten is op orde. De Prestatie Garantie Test (PGT) op de rwzi Utrecht is begin oktober 2021 succesvol afgerond en vanaf dat moment voldoet de rwzi Utrecht aan de eisen. Met de nieuwe Nereda-technologie ontstaan mogelijkheden voor het terugwinnen van grondstoffen. Om echt meerwaarde uit afvalwater te halen moeten de komende jaren nog verdere stappen worden gezet. Voor het thema gezuiverd afvalwater ligt HDSR 'op koers', maar er is nog een opgave met het zelf opwekken van energie. Met het realiseren van de medicijnresten verwijderingsinstallatie op de rwzi Houten zet het waterschap een eerste stap richting het vergaand zuiveren van afvalwater.

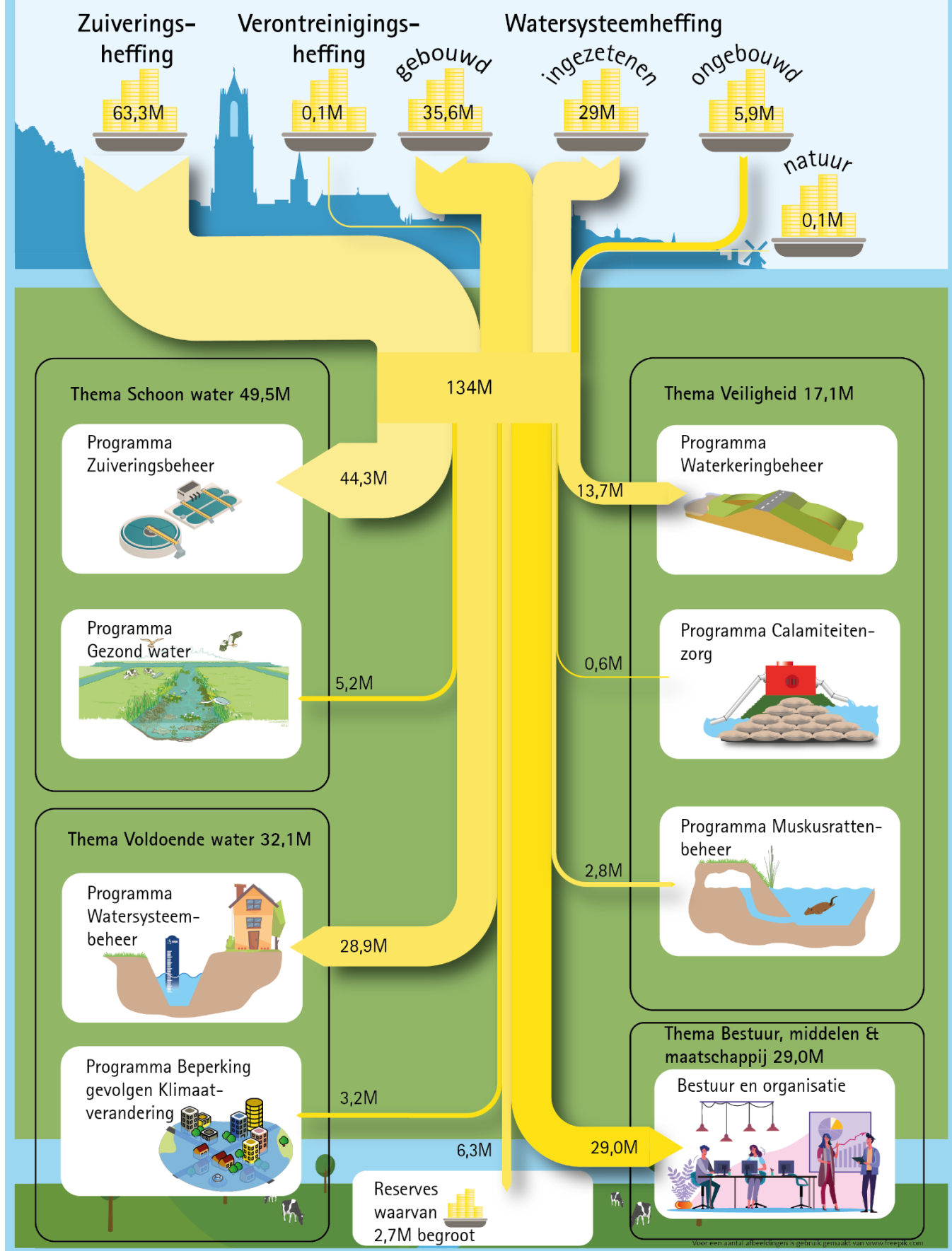
GENIETEN VAN WATER

Voor dit thema was de koers voor 2021 stabiel. De vaarrecreant kreeg steeds meer duidelijkheid over de regels zodat de één niet geniet ten koste van de ander. We konden weer een keer ijspret faciliteren! En ons watererfgoed kwam dit jaar vooral in beeld via onze grote projecten.

VITALE OVERHEIDSORGANISATIE

Op het gebied van duurzaamheid blijven onze inspanningen hard nodig. We werken met veel inzet maar de opgave is ook groot! Door zowel te handelen als te onderzoeken realiseren we onze doelen. En leren we voortdurend. Voor het samenwerken en het voeren van de dialoog met andere partijen en bewoners, voor de omgevingswet, en voor het toegankelijk zijn en service bieden op gebied van educatie liggen we ondanks de coronapandemie op koers. Met als belangrijk resultaat het nieuwe Waterbeheerprogramma 2022-2027!

Hoe is uw belastinggeld in 2021 gebruikt?

Overzicht effectindicatoren

Waterveiligheid

1. Overstromingen voorkomen ('Laag 1')
Eff 1: Voldoen aan de rijksnormen voor primaire waterkeringen
2. Beperken negatieve effecten overstromingen ('Laag 2 & 3')
Eff 2a: Waterschap is voorbereid op een overstroming
Eff 2b: Medeoverheden en inwoners met hulp van waterschap voorbereid op overstroming

Voldoende water

3. Waterinfrastructuur op orde houden
Eff 3a: Functies zijn bediend met passende waterhuishouding
Eff 3b: Watersysteem kan tegen een stootje
4. Waterinfrastructuur op orde brengen
Eff 4a: Acceptabel beschermingsniveau tegen wateroverlast
Eff 4b: Voldoen aan de provinciale normen voor regionale waterkeringen
5. Beperken effecten wateroverlast bij extreme situaties
Eff 5a: Risico wateroverlast bekend bij bewoners en bedrijven
Eff 5b: Gemeenten en bewoners nemen bewust maatregelen om effect wateroverlast te beperken
6. Bij watertekort worden essentiële functies voorzien van zoet water
Eff 6: Het beschikbare water is verdeeld volgens afspraken

Gezond water

7. Schoon en gezond oppervlaktewater
Eff 7a: Ecologie en chemie voldoet aan KRW doelen waterlichamen (% WL per KRW maatlat)
Eff 7b: Ecologie en chemie voldoet aan doelen 'overig water' (%)
8. Levendige en veerkrachtige boerensloten
Eff 8: Agrariërs nemen bewust maatregelen tbv schoon en gezond oppervlaktewater (% agrariërs)
9. Gezond en zichtbaar water in de stad
Eff 9a: Voldoet aan het streefbeeld 'zichtbaar water'
Eff 9b: Gemeenten en bewoners nemen maatregelen tbv schoon en gezond oppervlaktewater

Gezuiverd afvalwater

10. Kwaliteit effluentwater passend bij ontvangend oppervlaktewater
Eff 10a: Voldoen aan de effluentnorm
Eff 10b: Voldoen aan afnameverplichting
11. Meerwaarde uit afvalwater
Eff 11a: Energie opwekken uit zuiveren van afvalwater
Eff 11b: Waardevolle grondstoffen zijn optimaal benut

Genieten van water

12. Waterrecreant waardeert het watersysteem
Eff 12: Heldere afspraken over vaarverkeer
13. Waterschapswerken worden beleefd
Eff 13a: Recreatief medegebruik van waterassets waar mogelijk faciliteren
Eff 13b: Watererfgoed behouden en beleefbaar maken voor huidige en toekomstige generaties

Vitale overheidsorganisatie

14. Werken met oog op de toekomst
Eff 14: Duurzaam werken om onze voetafdruk te verkleinen
15. Maatschappelijke meerwaarde door samen doen
Eff 15a: Waterbewust handelen samen met samenwerkingspartners
Eff 15b: Doelen bereiken door samenwerking
16. Betrouwbare en servicegerichte overheid
Eff 16a: Bieden van goede service
Eff 16b: Waterschap is toegankelijk en transparant

Waterveiligheid

In Beeld Waterveiligheid

Voor de dijken van de Nederrijn en Lek, de primaire waterkering, staat HDSR voor een grote versterkingsopgave. De primaire kering voldoet niet aan de normen die in vanaf 2017 gelden. We hebben tot 2050 om aan deze normen te voldoen. Naast de reguliere inspanningen voor beheer en onderhoud werken we daarom hard aan het realiseren van deze grote versterkingsopgave, in project Sterke Lekdijk. Ook oefenen we regelmatig om goed voorbereid te zijn op een eventuele overstroming. Voor het thema waterveiligheid ligt HDSR 'op koers'.

Een belangrijke taak van het waterschap is het voorkomen van overstromingen. De primaire waterkeringen die wij beheren, de Nederrijn- en Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven, beschermen een groot deel van Midden- en West-Nederland tegen een overstroming vanuit de rivier. In dit gebied wonen veel mensen en het heeft een hoge economische waarde. Het thema Waterveiligheid staat voor de maatschappelijke waarde 'de samenleving is en voelt zich veilig bij hoogwater' en daarvoor streven we de volgende waterschapsdoelen met bijbehorende effectindicatoren na.

1. Overstromingen voorkomen (Laag 1 van meerlaagsveiligheid)
Eff 1: Voldoen aan de rijksnormen voor primaire waterkeringen
2. Beperken negatieve effecten overstromingen (Laag 3 van meerlaagsveiligheid)
Eff 2a: Waterschap is voorbereid op een overstroming
Eff 2b: Mede-overheden en inwoners zijn met hulp van waterschap voorbereid op overstroming

NB: Voor de waterveiligheid is het voorkomen van schade aan de waterkeringen door het bestrijden van muskusratten en het voldoen aan de provinciale normen voor de regionale waterkeringen ook een belangrijke indicator. Deze zijn beschreven bij effectindicator 4b: 'Voldoen aan de provinciale normen voor regionale waterkeringen'. Laag 2 van meerlaagsveiligheid (beperken gevolgen van een overstroming) maakt deel uit van effectindicator 5b: 'Gemeenten en bewoners nemen bewust maatregelen om effect wateroverlast te beperken'.

Doel 1: Overstromingen voorkomen ('Laag 1')

2021 zal voor het Nederlandse waterbeheer vooral de boeken ingaan als het jaar van het hoogwater en de overstromingen in Limburg. In de zomer van dit jaar heeft deze overstroming tot een enorme schade geleid. In Duitsland en België zijn daarnaast ook (veel) slachtoffers gevallen. Voor het beheergebied van HDSR is het in 2021 beperkt gebleven tot twee geringe hoogwatersituaties. Om die reden hebben we een laag risico op overstromingen gehad.

Effectindicator 1 Voldoen aan de rijksnormen voor primaire waterkeringen: op koers

Onze primaire waterkering voldoet niet aan de landelijke veiligheidsnormen die op 1 januari 2017 van kracht zijn geworden. De versterkingsopgave bedraagt 54,9 kilometer dijk (inclusief 3,8 kilometer die Rijkswaterstaat aan HDSR heeft overgedragen). Ook de Waaiersluis moet versterkt worden. De waterbeheerders hebben tot 2050 de tijd om de waterkeringen die niet voldoen te versterken. HDSR heeft vanwege de urgentie besloten om direct in 2017 te starten met de versterking van de Nederrijn- en Lekdijk in het project Sterke Lekdijk. Het project bestaat uit zes deelprojecten en de (indicatieve) planning is om in circa 2030 de uitvoering af te ronden. Een terugblik op 2021 laat zien dat:

- het zesde deelproject is opgestart: Irenesluis – Culemborgse Veer. Daarmee hebben we alle deelprojecten opgestart;
- het algemeen bestuur de voorkeursalternatieven voor de deelprojecten Culemborgse Veer – Beatrixluis en Salmsteke - Schoonhoven heeft vastgesteld;
- voor vier deelprojecten samenwerkingsovereenkomsten met gebiedspartners zijn gesloten: Wijk bij Duurstede-Amerongen, Culemborgse Veer-Beatrixluis, Salmsteke-Schoonhoven en Jaarsveld-Vreeswijk. Deze overeenkomsten zijn voor de planuitwerkingsfase opgesteld, behalve voor Jaarsveld-Vreeswijk. Voor dat deelproject betreft het de verkenningsfase;

- in september de Dijk3daagse plaatsvond. In drie dagen wandelde een aantal college-leden van Amerongen naar Schoonhoven. Onderweg kwamen diverse stakeholders en inspirerende sprekers aan het woord.

Ondanks de coronapandemie hebben we alle mijlpalen gehaald en blijven de kosten binnen budget. Soms brengt een crisis ook positieve zaken, zoals het digitale bezoekerscentrum van het deelproject Culemborgse Veer-Beatrixsluis: een nieuwe vorm van participatie. In 2021 zijn we nog niet gestart met de realisatie van deelprojecten en kunnen we dus nog niet rapporteren over het aantal kilometers primaire waterkering dat versterkt is.

De stand van zaken van de versterkingsopgave voor de primaire waterkeringen in HDSR-gebied op 1 januari 2022

Inspiratiemoment tijdens Dijk3daagse

Ondertekening Samenwerkingsovereenkomst planuitwerking Culemborgse Veer-Beatrixsluis.

De verbetering van de Waaiersluis (bij Gouda).

Het beheer en onderhoud van de waterkeringen vraagt blijvend om een grote inspanning. Hierbij besteden we extra aandacht aan het creëren van bloemrijke dijken. Voor een uitgebreide beschrijving van de in 2021 uitgevoerde activiteiten vanuit de zorgplicht waterkeringen verwijzen we naar de [waterveiligheidsrapportage 2021](#).

Doel 2: Beperken negatieve effecten overstromingen ('Laag 3')

De kans op een overstroming is klein, maar de gevolgen ervan kunnen groot zijn. Mocht er toch een overstroming (dreigen) op (te) treden, dan dient iedereen daar goed op voorbereid te zijn. Op die manier kunnen we negatieve effecten, zoals het aantal slachtoffers en de schade, beperken.

Effectindicator 2a Waterschap is voorbereid op een overstroming: op koers

De crisisorganisatie van HDSR bereidt zich zo goed mogelijk voor op overstromingen en andere type crises. In 2021 heeft het waterschap tweemaal te maken gehad met verhoogde waterstanden op de Lek. Zowel in de winter (januari) als in de zomer (juli). Beide keren is de crisisorganisatie opgeschaald. Er is geëvalueerd en op basis van de leerpunten is het draaiboek geactualiseerd.

De watersnood in de zomer van 2021 in Limburg, Duitsland en België heeft leerpunten opgeleverd die we bij HDSR in de crisisorganisatie verwerken. Een dergelijke gebeurtenis leidt ook bij HDSR tot extra aandacht en aanscherpingen. We leren hiervan en daarmee actualiseren we de planvorming, trainen we medewerkers en oefenen we samen met netwerkpartners. Zo bereiden we onze organisatie steeds beter voor op een overstroming.

In 2021 stond de oefening Lek(ke) dijk gepland. Samen met onder andere defensie en de veiligheidsregio Utrecht werd een hoogwaterscenario op de Lek geënceneerd. Zowel operationeel als tactisch en strategisch zouden er teams in actie komen. Helaas hebben we door aanscherping van de coronarichtlijnen moeten besluiten deze oefening te verplaatsen naar het voorjaar van 2022. Wel heeft in het kader van de oefening een aantal voorbereidende activiteiten, trainingen en cursussen plaatsgevonden, onder andere voor de dijkbewakingsorganisatie van HDSR. Deze bestaat uit zo'n 170 personen. Ca 70% van de dijkwachters is nu gecertificeerd en is daarmee 'aantoonbaar bekwaam'. In 2022 wordt de certificering voortgezet. Ook zetten we in op het versterken van de civiel-militaire samenwerking.

Naast de voorbereiding op hoogwatercrises bereidt het waterschap zich voor op andere type crises. Dit doen we veelal samen met onze netwerkpartners zoals veiligheidsregio's en de waterschappen binnen het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden Nederland. In 2021 hebben we samen met de waterschappen binnen dit platform de oefening Stroomversnelling georganiseerd die in het teken stond van digitale kwetsbaarheid. De leerpunten uit deze oefening zijn weer input voor het leer- en oefentraject in 2022.

Effectindicator 2b Mede-overheden en inwoners zijn met hulp van waterschap voorbereid op overstroming: op koers

De crisisorganisatie van HDSR is op koers en werkt samen met haar netwerkpartners aan het informeren van medeoverheden en burgers over overstromingen. Dit doen we onder andere samen met de veiligheidsregio's, het Platform Crisisbeheersing Waterschappen Midden Nederland en bij de Samenwerking Crisisbeheersing Overstroming Randstad.

In de voorbereiding op de oefening Lek(ke) dijk zijn inwoners van dorpen en steden langs de Lekdijk geïnformeerd over de oefening. Daarbij wordt ook het risico van overstromingen en het belang van oefenen benoemd. Dit gebeurt in 2022 opnieuw. We nodigen dan mede-overheden en scholieren uit om ook bij hun de bewustwording te vergroten.

Jeroen Haan: *"We hebben gezien wat voor gevolgen de watersnood in Limburg heeft gehad. We beseffen dat zo'n 'waterbom' ook bij ons kan vallen. We doen alles om daar goed op te zijn voorbereid, maar we weten dat schade dan niet is te voorkomen. Naast veilige dijken en opvang in het watersysteem zijn ook ruimtelijke maatregelen nodig!"*

Voldoende water

In Beeld: Voldoende water

Het jaar 2021 heeft vooral natte extremen laten zien die zich echter grotendeels buiten ons beheergebied hebben afgespeeld. Wij zijn er wel door gealarmeerd en nemen onze voorzorgsmaatregelen. We hebben de waterhuishouding dit jaar goed op orde kunnen houden, zelfs bij de exoten. Klimaatverandering en bodemdaling blijven onze aandacht vragen om het watersysteem voor de toekomst bestendig te maken. In het veenweidegebied krijgen de ontwikkelingen steeds meer momentum. Om de regionale keringen op orde te krijgen is er nog een flinke klus te klaren en heeft de coronapandemie tot vertraging geleid. Muskusrattenbestrijding zet de trend om in een daling van het aantal muskusratten. Het creëren van bewustzijn bij bewoners en bedrijven over wateroverlast en watertekort blijft belangrijk, en samen met gemeenten werken we intensief samen om klimaatveranderingen op te vangen. Voor het bovenregionale watersysteem liggen we goed op koers met de uitvoering van projecten. En we zitten aan tafel met de landelijke partijen om de verdeling van water te organiseren.

Het thema Voldoende water staat voor de maatschappelijke waarde 'Voldoende water: niet te nat, niet te droog'. De inzet van het waterschap richt zich op vier hieronder genoemde doelen met bijbehorende effectindicatoren.

3. Waterinfrastructuur op orde houden
 - Eff 3a: Functies zijn bediend met passende waterhuishouding
 - Eff 3b: Watersysteem kan tegen een stootje
4. Waterinfrastructuur op orde brengen
 - Eff 4a: Acceptabel beschermingsniveau tegen wateroverlast
 - Eff 4b: Voldoen aan de provinciale normen voor regionale waterkeringen
5. Beperken effecten wateroverlast bij extreme situaties
 - Eff 5a: Risico wateroverlast bekend bij bewoners en bedrijven
 - Eff 5b: Gemeenten en bewoners nemen bewust maatregelen om effect wateroverlast te beperken
6. Bij watertekort worden essentiële functies voorzien van zoet water
 - Eff 6: Het beschikbare water is verdeeld volgens afspraken

Doel 3: Waterinfrastructuur op orde houden

Effectindicator 3a Functies zijn bediend met passende waterhuishouding: op koers

In ons beheergebied komen verschillende gebruiksfuncties voor zoals landbouw, natuur, bebouwing en recreatief medegebruik. Elke functie heeft eigen wensen voor het watersysteem en het oppervlaktewaterpeil. In het waterbeheer maken we continu afwegingen en treffen we maatregelen om waar mogelijk invulling te geven aan deze wensen.

Het jaar 2021 begon met een winterse periode in de eerste helft van februari. Hoewel schaatspret geen kerntaak is van het waterschap, proberen we hier met het peilbeheer wel rekening mee te houden. In februari 2021 is dat goed gelukt en kon er volop geschaatst worden in ons beheergebied. De overgang van winter naar lente verliep eind februari erg plotseling. Gelukkig zonder noemenswaardige overlast door de smeltende sneeuw. Het voorjaar was verder buitengewoon koud en relatief nat.

De zomer kende in 2021 twee gezichten. De maand juni startte warm. Het was zelfs de warmste junimaand sinds 1901. Na half juni was het gedaan met het zomerse weer: het werd kouder en natter. Op 18 juni werd Leersum tijdens een zware onweersbui getroffen door een valwind. Veel schade door omgevallen bomen was het gevolg. Gelukkig was er geen sprake van wateroverlast.

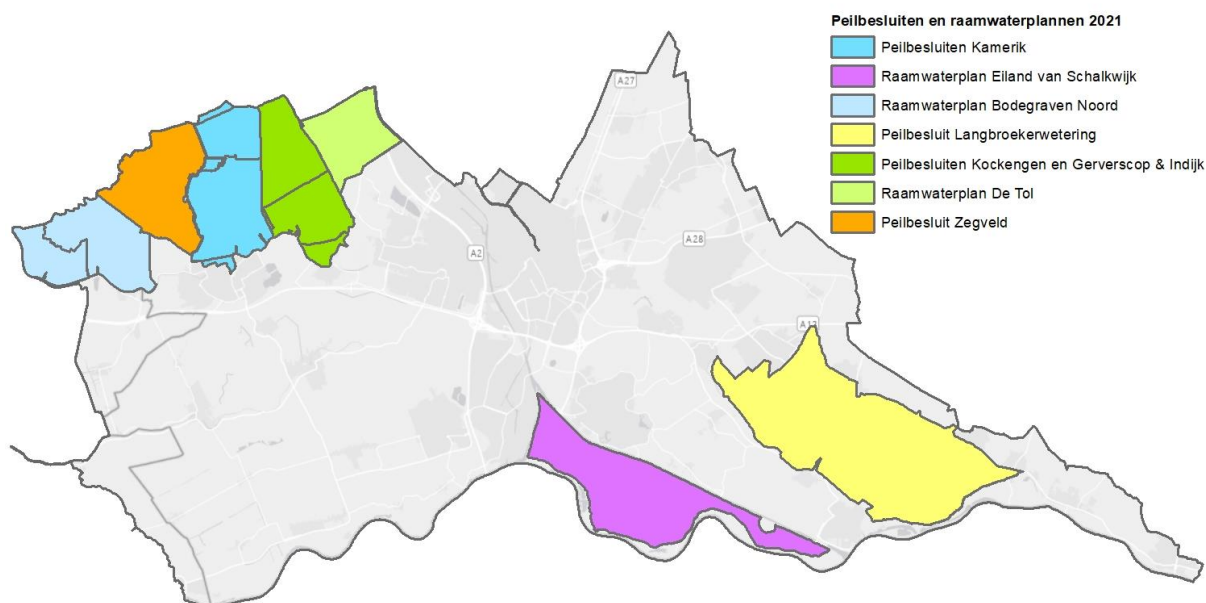
We mogen stellen dat we in ons beheergebied qua waterbeheer verder een relatief rustige zomer hebben gehad. Dit in tegenstelling tot andere delen van het land zoals Limburg met de watersnoodramp in juli. En Friesland en Zuidholland met wateroverlast als gevolg van zware onweersbuien in augustus. Wij hadden geen extreme buien en ook geen droogte met bijbehorende overlast zoals botulisme of blauwalg. De wateroverlast bij onze collega waterschappen is voor ons natuurlijk wel een waarschuwing. Daarom zijn we gestart met een impactanalyse: wat zijn de gevolgen als boven ons beheergebied meer dan 150 millimeter neerslag valt binnen 48 uur tijd? En vervolgens: wat is dan ons handelingsperspectief? Resultaten van deze analyse zullen in de loop van 2022 volgen.

Het najaar was in 2021 relatief droog en zonnig. Dit leverde weinig bijzonderheden in het waterbeheer.

Binnen het waterbeheer maken we sinds 2020 gebruik van het Beslissingsondersteunend Systeem VIDENTE. Aan de hand van informatie over onder andere neerslag, verdamping, grondwaterstanden en vullingsgraad van de bodem kunnen we betere keuzes maken over het waterpeil. In 2021 is een grote groep medewerkers hierin opgeleid. We zijn doorgegaan met monitoren van het gevoerde peilbeheer door het regelmatig registreren van waterstanden.

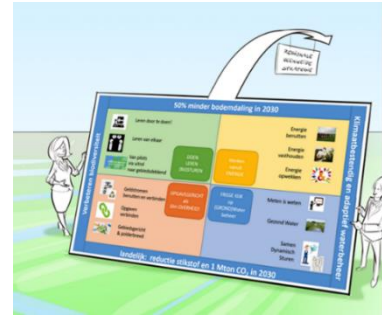
In het proces van het vaststellen van peilbesluiten wegen we af wat het meest passende oppervlaktewaterpeil is bij de functie in het gebied. Hierbij houden we rekening met de verwevenheid van functies die we kennen in ons hele beheergebied. Tijdens dit proces organiseren we meestal gebiedsavonden, keukentafelgesprekken en veldbezoeken. Dan gaan we met de belanghebbenden in gesprek over het peil en eventuele andere kansen en knelpunten in het gebied. Ook in 2021 moesten we in verband met de coronapandemie deze bijeenkomsten in de meeste gevallen uitstellen of digitaal houden. Er zijn twee peilbesluiten vastgesteld: De Tol – deelgebied Kortrijk, en peilbesluit Zegveld. We hebben in drie gebieden gewerkt aan een gebiedsdekkend peilbesluitproces en aan diverse kleine herzieningen. Voor één van deze herzieningen (partiële herziening gebied Kolland) loopt een beroepsprocedure. Van twee raamwaterplannen waar het peilbesluit al voor is vastgesteld (De Tol en Bodegraven Noord) vindt een nadere uitwerking plaats. Een nieuwe aanpak voor raamwaterplan Eiland van Schalkwijk is doorgeschoven naar 2022.

De Provincie Utrecht heeft in 2021 de verplichting om elke tien jaar peilbesluiten te herzien afgeschaft. Dat betekent dat we voortaan op een andere manier gaan werken om te zorgen dat waterpeilen en functies goed op elkaar blijven afgestemd ofwel dat peilbesluiten actueel zijn.

Strategische lijn Bodemdaling veenweide

Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden zet zich actief in om samen met andere partijen de bodemdaling in het veenweidegebied te remmen. Het waterschap ondersteunt, *bottom-up*, innovatieve projecten in financiële, technische en participatieve zin. Ook dragen we bij aan kennisontwikkeling en bewustwording en participeren we in interbestuurlijke samenwerking. Via de '[verantwoording bodemdaling veenweide 2017-2019](#)' is het AB eerder geïnformeerd over de aanpak bodemdaling en de voortgang van de pilots. Voor de update over 2021 gebruiken we dezelfde indeling.

Gebiedsgerichte pilotprojecten binnen HDSR-gebied

In 2021 liepen er vijf gebiedsgerichte pilots (ca 1200 ha). Op de [website van HDSR - onder thema bodemdaling](#) leest u meer over de stand van zaken van Bedrijvenproef Spengen, Polder Kortrijk Portengen, Meijepolder Laag, Lange Weide en in Polders bij Vlist. De pilot Bedrijvenproef Spengen nadert de einddatum, het eindrapport verwachten we eind april 2022. HDSR deelt de 'geleerde lessen' op landelijk niveau met het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB). Naast bovengenoemde vijf projecten bevonden zich in 2021 ook drie projecten in de verkenningsfase. Op [de website van het project Klimaatslim Boeren op Veen](#) is informatie te vinden over deze opgestarte verkenningen.

Integrale aanpak

De focus in de gebiedsprocessen ligt op klimaat en biodiversiteit. We hebben verkend of (via de Regionale Veenweiden Strategie) stikstof en energie kunnen worden meegenomen in de uitwerking van de projecten. Ook de consequenties van bodemdaling remmende maatregelen op het waterbeheer (watervraag, wateroverlast, waterkwaliteit) nemen we nadrukkelijk mee. Zo werkt HDSR aan een integrale aanpak van de drie betrokken programma's (Bodemdaling Veenweide, Klimaatadaptatie en Gezond Water). Om de doelen in 2030 te realiseren is veel geld nodig. Vanuit het rijks Coalitieakkoord 2021 – 2015 wordt circa € 25 miljard beschikbaar gesteld voor de uitvoering van maatregelen. Of dit voldoende is zal blijken.

Kennis en innovatie

In de diverse gebiedsgerichte pilots doen we kennis op over de effecten van maatregelen. Naast het doen van eigen onderzoek participeert HDSR in landelijke kennis- en innovatieprogramma's zoals het [Nationaal Onderzoek Broeikasgassen Veenweiden](#) en het [Veenweiden Innovatie Centrum \(VIC\)](#).

- In de pilots experimenteren we met verschillende soorten waterinfiltratiesystemen (WIS). Er is ook ruimte voor proeven met weidevogels, natte teelten (lisdodden) en andere vormen van peilbeheer. We monitoren de algemene effecten op het grondwater en op het tempo van bodemdaling.
- Elk project kent specifieke onderzoeksvragen over het watersysteem en de waterkwaliteit, biodiversiteit, agrarische bedrijfsvoering en duurzaamheid.
- Het programma Klimaatadaptatie van HDSR rekent met modellen het effect van de aanpak van bodemdaling door voor de watervraag, het watertekort en de wateroverlast.
- VIP-NL is de het nieuwe onderzoeksprogramma vanuit het Rijk/LNV. Er zijn financiële middelen beschikbaar gesteld (2022-2025) voor onderzoek en kennisontwikkeling naar effectieve maatregelen voor de doelen van het Klimaatakkoord voor de veenweiden. Denk aan klei in veen, de hoogwaterboerderij, veenmos en natte teelten.
- HDSR draagt bij aan een promotieonderzoek van Universiteit Utrecht naar het effect van bodemdalingremmende maatregelen op het bodemleven.

Interbestuurlijke samenwerking

HDSR participeert in de [Regiodeal Bodemdaling het Groene Hart](#) en in het [InterBestuurlijk Vitaal Platteland](#), met het project 'Boer aan het roer'. Daarmee willen we vanuit drie gebieden een lange termijn perspectief ontwikkelen.

HDSR heeft meegeschreven aan de Regionale Veenweiden Strategie Utrechtse Veenweiden (RVS Utrecht, vastgesteld door PS van de Provincie Utrecht op 9 februari 2022 en op 9 maart 2022 door het AB). In 2022 gaan Waternet/AGV, HDSR en Provincie Utrecht samen een uitvoeringsorganisatie opzetten.

HDSR is ook betrokken bij de totstandkoming van de Regionale Veenweiden Strategie Zuid Holland. Voor ons is het gebied rondom de Nieuwkoopse Plassen van belang.

Regionale regeling

De vier jaar durende 'regionale regeling voor water en bodem' is afgelopen en wordt geëvalueerd. Zie voor meer toelichting effectindicator 8.

Veenweidesloot van de toekomst

De twee projecten, Slimmenwetering en Lange Weide, zijn gerealiseerd. Deze projecten maken de link tussen bodemdaling en gezond water/biodiversiteit goed zichtbaar. Het nationale onderzoek VIP-NL geeft verder uitwerking aan de 'veenweidesloot van de toekomst'.

Bert de Groot: "We zijn in het veenweidegebied met meerdere opgaven tegelijk bezig: samen volop aan het werk, kennis vergaren, projecten uitrollen en het einddoel steeds scherper krijgen. Dat vraagt samenwerking, lef, focus en inzet. Samen met het gebied durven we deze uitdaging aan!"

Effectindicator 3b Watersysteem kan tegen een stootje: op koers

Het regionale hoofdsysteem

Het gemaal IJmuiden (het grootste van Europa) zorgt voor de afwatering van een groot deel van ons beheergebied. In 2020 viel één van de zes pompen van het gemaal uit en uit voorzorg is een tweede uit bedrijf genomen. Rijkswaterstaat heeft toen bij het gemaal IJmuiden 31 noodpompen opgesteld. In de loop van 2021 zijn reparaties uitgevoerd en begin december waren beide pompen weer gewoon vol in bedrijf. Wij hebben geen problemen ondervonden met de waterafvoer.

Verder is in 2021 de Nieuwe Zeesluis in IJmuiden gereedgekomen. In 2022 neemt Rijkswaterstaat de sluis in gebruik. De selectieve onttrekking die de toename van het zoutwater moet tegengaan is nog niet gereed. Verwacht wordt dat deze in 2024 inzetbaar is. In Slim Watermanagement-verband zijn afspraken gemaakt over het gebruik van de sluis en het waterbeheer op het Noordzeekanaal en Amsterdam-Rijnkanaal. Hiermee voorkomen we ongewenste verzilting van ons watersysteem.

Het eigen watersysteem

Het watersysteem van HDSR is een wijdvertakt netwerk van waterlopen en kunstwerken (o.a. duikers, stuwen, gemalen, sluizen en inlaten) om ons waterbeheer mee uit te voeren.

Het dagelijks en groot onderhoud van de kunstwerken hebben we op orde. In 2021 is groot onderhoud uitgevoerd aan o.a. de volgende kunstwerken: de gemalen Heeswijk, Groot Hekendorp, Voordorp Volkstuinen, Goejanverwellesluis, Waaiersluis en de stuw Nedereindsewetering.

We hebben gewerkt aan een nieuw onderhoudsbeheersysteem met specifieke aandacht voor de toename van het aantal kunstwerken van de afgelopen jaren (o.a. vispassages en stuwen en inlaten uit de watergebiedsplannen). Ook het reguliere maaionderhoud van de watergangen, waterkeringen, natuurvriendelijke oevers en gemaalterreinen is in orde.

In 2021 is een groot aantal baggerprojecten in uitvoering gegaan. Daarmee is de achterstand, die door de PFAS-problematiek was ontstaan, voor een belangrijk deel weer ingelopen. Voor de komende jaren is een nieuw programma opgesteld: toestandsafhankelijk onderhoud. Waar we gaan baggeren, bepalen we meer op basis van de noodzaak (de aangroei van bagger) dan op basis van de kalender. Ook streven we ernaar de overlast voor de omgeving beperkt te houden door het bagger-onderhoud in een gebied te clusteren.

Net als voorgaande jaren blijven de invasieve exoten in ons watersysteem een punt van aandacht. Grote waternavel, ongelijkbladig vederkruid en waterwaaier (Cabomba) hebben (lokaal) negatieve effecten op zowel de waterkwaliteit als de doorstroming. Door de juiste methodische aanpak (intensief toezicht en planmatige bestrijding) hebben we de genoemde plantensoorten op een beheersbaar niveau gebracht of soms lokaal geëlimineerd. In 2021 is veel werk verzet om het aanbesteden van de bestrijding van invasieve exotische water- en oeverplanten te optimaliseren en in gang te zetten. De gunning volgt begin 2022.

Ook de aanwezigheid van rivierkreeften blijft een belangrijk aandachtspunt. In 2021 hebben we meegedaan aan de voorbereiding van een landelijk onderzoek. Dat moet waterschappen en andere beheerorganisaties meer inzicht in de problematiek en passende handelingsperspectieven geven. De uitvoering van de (deel)onderzoeken start in 2022. In aanvulling hierop zijn we in Zegveld, samen met de WUR, beroepsvisser(s) en lokale agrariërs een pilot aan het opzetten om kreeften weg te vangen.

Alles bij elkaar blijven de invasieve exoten veel aandacht vragen en kunnen soorten altijd weer op een nieuwe plaats de kop opsteken. Ook zien we soms nieuwe soorten opduiken waarvan de impact niet altijd direct duidelijk is. In de bestrijding blijven we nadrukkelijk de samenwerking zoeken met andere overheidsorganisaties (met name gemeenten) en terreinbeheerders. Om meer kennis op te doen en te delen, werken we samen met andere waterschappen en kennisorganisaties.

Een onderdeel van de infrastructuur op orde brengen en te houden is oeververnieuwing. Vaak gaat het om het traditionele oevers, die nodig zijn als essentieel onderdeel van een regionale kering. Maar ook kunnen ze nodig zijn als bescherming tegen golfslag zoals langs vaarwegen en bij gemalen. We streven ernaar om daar waar mogelijk natuurvriendelijke oevers aan te brengen. Een bijzondere categorie vormen de oevers in de stad Utrecht. Bij de overdracht van het Utrechtse stedelijk water in 1995 is bijna 90 km aan oevers overgedragen aan het waterschap. Alleen in Utrecht was dit zo geregeld. In 2021 zijn deze oevers weer overgedragen aan de gemeente Utrecht, waarbij voor ongeveer 20 km aan oevers de verplichting is afgesproken dat het waterschap deze in de komende tien jaar nog op orde brengt. Zodra deze zijn vernieuwd/hersteld dragen we ze definitief aan de gemeente over. Hiermee is het oeverbeheer in de stad Utrecht in lijn met het oeverbeheer in de overige gemeenten.

Doel 4: Waterinfrastructuur op orde brengen

Het op orde brengen van de waterinfrastructuur betreft het verbeteren van het watersysteem en de regionale waterkeringen om aan de provinciale normen voor wateroverlast te voldoen. Als een regionale waterkering bezwijkt, kan dat tot een overstroming vanuit het regionale watersysteem leiden. De kans dat dit tot slachtoffers leidt, is extreem klein, maar kan wel aanzienlijke (economische) schade en wateroverlast op lokaal en regionaal niveau veroorzaken.

Effectindicator 4a Acceptabel beschermingsniveau tegen wateroverlast: oogje in het zeil houden

De opgave voor wateroverlast (voldoen aan de omgevingsnorm voor wateroverlast) is niet gewijzigd in 2021 en bedraagt nog steeds ca 175 ha. Een groot deel van deze opgave lossen we op binnen de watergebiedsplannen de Tol, Bodegraven Noord en als meekoppelkans bij de KWA+. De hertoetsing van deze opgave staat gepland voor 2024 zodra het KNMI de nieuwe klimaatscenario's vrijgeeft (2023). De voorbereiding voor de hertoetsing (o.a. rekeninstrumentarium ontwikkelen) is wel al in volle gang. In 2021 is duidelijk geworden dat de opgave niet alleen zal toenemen al gevolg van klimaatverandering (er wordt meer en heviger neerslag verwacht), maar ook door het uitvoeren van bodemdaling remmende maatregelen. Dit effect op wateroverlast is ingebracht in de Regionale Veenweide Strategie (RVS).

In 2021 is de adaptatiestrategie uit de visie Toekomstbestendig Watersysteem (TBWS) bestuurlijk vastgesteld (zie ook effectindicator 6). In 2021 hebben we de visie verder gekwantificeerd door middel van een studie. Daarin willen we het effect op waterkwaliteit, wateroverlast en watervraag in het gebied van HDSR bepalen van 1. klimaatverandering, 2. stedelijke ontwikkelingen, 3. ontwikkelingen in het landelijk gebied en 4. ontwikkelingen in het bovenregionale watersysteem. Het eindproduct is een bestuurlijk afwegingskader om in beeld te brengen hoe, wanneer, waar, en waarom we welke strategie (beheerstrategie, draagvlakstrategie of transitiestrategie) in moeten zetten. In 2022 worden de resultaten opgeleverd en gedeeld met het bestuur.

Binnen TB ARK/NZK (Toekomstbestendig Watersysteem Amsterdam Rijnkanaal-Noordzeekanaal-gebied) is in 2021 door de samenwerkende partners (5 waterbeheerders, 2 provincies) aangetoond dat een zeespiegelstijging van 40 cm ervoor zorgt dat ál het water uit het systeem gepompt moet worden. Terwijl we nu het grootste deel via spuien naar zee afvoeren. Om de faalkans van het kanaalsysteem te verkleinen en de verminderde spuicapaciteit te compenseren, moet de totale pompcapaciteit in de toekomst dus omhoog. Dit is één van de onderzochte maatregelen, naast het creëren van noodvoorzieningen. Ook is onderzocht hoe een betere verbinding kan worden gemaakt met de ruimtelijke ontwikkelingen, om te bereiken dat deze waterneutraal en klimaatbestendig uitgevoerd worden.

Naast vooruitkijken om goed waterbeheer in de toekomst mogelijk te maken, werken we ook in het hier en nu binnen het programma Slim watermanagement (SWM) aan optimalisatie van het waterbeheer. Bijvoorbeeld door het gebruik van beheermarges om wateroverlast en watertekorten zoveel mogelijk op te vangen. Goede data- en informatievoorziening zijn hiervoor essentieel. Onder de paraplu van het Deltaprogramma Zoetwater is dit jaar gewerkt aan een nieuwe ronde van het programma SWM voor de komende zes jaar. Met onder meer de realisatie van een landsdekkende informatievoorziening voor de sturing op het hoofdwatersysteem. De oplevering van VIDENTE 1.0 bij HDSR in 2021 sluit goed aan bij deze ontwikkeling (zie onder effectindicator 3a).

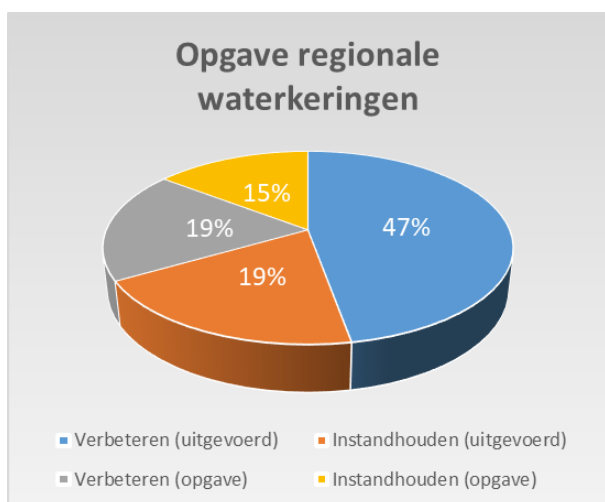
Effectindicator 4b Voldoen aan de provinciale normen voor regionale waterkeringen: oogje in het zeil houden

Van de 330 kilometer aan regionale waterkeringen voldoet 290 kilometer (88%) aan de norm.

De verbeteringsmaatregelen voor de regionale waterkeringen die volgden uit de eerste toetsronde zijn opgenomen in het Groot Onderhoudsprogramma (GOP) regionale waterkeringen (incl. maatregelen voor instandhouding¹). HDSR heeft ervoor gekozen om te beginnen met de meest risicovolle groene waterkeringen in het buitengebied. Door de jaren heen is de opgave verschoven naar de minder risicovolle maar complexere projecten binnen de stedelijke kernen. Aan de uitvoering van het GOP wordt hard gewerkt: in 2021 lag het zwaartepunt van de werkzaamheden bij de voorbereiding van projecten die de komende jaren in realisatie gaan. Daarnaast is ruim 4 kilometer verbeterd en 1,5 kilometer hersteld vanuit de instandhoudingsopgave. We hebben bijvoorbeeld de verbetering van de waterkering Bijleveld West/Wagendijk afgerond. De resterende opgave binnen het GOP betreft 20 kilometer verbetering en 24 kilometer instandhouding. Dit moet uiterlijk in 2024 zijn afgerond, maar de planning staat onder druk door onder andere krapte op de arbeidsmarkt en de coronapandemie.

Per 1 januari 2020 is de status van de kering aan de noordzijde van de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (voormalige primaire C-kering) gewijzigd van een primaire naar een regionale kering. Om deze kering aan de eisen voor een regionale kering te laten voldoen moeten 10,8 kilometer waterkering en 47 kunstwerken verbeterd worden. In 2021 is een deel van de verkenningsfase van dit project uitgevoerd. Dit project wordt gesubsidieerd vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

In de tweede toetsronde van de regionale keringen brengen we in beeld hoe groot de nieuwe (investerings- en) verbeteropgave is na afronding van het huidige programma. Deze toetsing verloopt volgens plan. Net als voor de primaire waterkeringen vraagt het beheer en onderhoud van de regionale waterkeringen blijvend om een grote inspanning. In de [waterveiligheidsrapportage 2021](#) kunt u ook hierover uitgebreide achtergrondinformatie vinden.

Figuur: Stand van zaken van de opgave regionale waterkeringen

Figuur: Verbeterde waterkering per 1 januari 2022 Bijleveld West/Wagendijk (incl. opgave Gekanaliseerde Hollandsche IJssel)

¹ Bij een verbetermaatregel voldoet een kering niet aan de norm. Bij instandhouden voldoet een kering wel aan de norm, maar is wel een onderhoudsmaatregel noodzakelijk.

Voorkomen van schade aan waterstaatswerken

Muskusratten brengen schade toe aan waterkeringen en kades, waarmee de bestrijding van deze dieren direct betrekking heeft op één van de kerntaken van het waterschap: het op orde en veilig houden van de waterkeringen. De organisatie Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland is ondergebracht bij HDSR en werkt namens zes samenwerkende westelijke waterschappen aan het bestrijden van muskusratten in het hele gebied van West- en Midden Nederland.

Na één jaar stijging nu weer daling aantal vangsten

Lieten de vangsten bij HDSR in 2020 nog een stijging zien, nu zien we dat in 2021 de vangsten met 10% zijn gedaald. In 2021 zijn er in het werkgebied van HDSR 2.437 muskusratten gevangen tegen 2.709 in 2020. De meeste muskusratten zijn gevangen in het westelijk en noordwestelijk deel van het beheergebied. Het aantal gevangen muskusratten komt in 2021 uit op ongeveer 1 per 5 km watergang. Hiermee blijft het veiligheidsniveau voor HDSR hoog en op koers en voorkomen we schade aan keringen.

Terugdringen van de muskusrat tot de landsgrens als landelijke strategie

In 2019 heeft de ledenvergadering van de Unie van Waterschappen besloten dat de bestrijdingsstrategie muskusratten wijzigt naar 'terugdringen tot de landsgrens'. In een periode van 10 tot 15 jaar moet dit worden bereikt. De ledenvergadering heeft de bestuurlijke Commissie Muskus- en Beverratten (CMB) verzocht een voorstel te ontwikkelen waarin uitgewerkt is hoe het bereiken en in stand houden van het doel bekostigd kan worden, op basis van solidariteit tussen de waterschappen. Omdat deze solidariteit alle waterschappen betreft, is in 2021 een 'Klankbordgroep Solidariteitsfinanciering Muskusratten' opgericht waaraan alle 21 waterschappen hebben deelgenomen. Het eindadvies wordt in de CMB-bijeenkomst van januari 2022 behandeld, waarna het voor commentaar wordt voorgelegd aan alle 21 waterschappen. Volgens de huidige planning volgt dan medio 2022 besluitvorming in de ledenvergadering.

Doel 5: Beperken effecten wateroverlast bij extreme situaties

De situatie in het najaar van 2021 heeft laten zien dat extreme weersomstandigheden tot grote maatschappelijke gevolgen kunnen leiden. Dergelijke extreme weersgebeurtenissen kunnen niet alleen in het water- en rioolsysteem opgevangen worden. Het wordt steeds belangrijker dat, buiten het watersysteem, de inrichting van het openbare gebied en particulier terrein aangepast is aan het opvangen van extreme weersomstandigheden. Het kan gaan om zware neerslag, maar ook om langdurige periodes van droogte of hittegolven. Aanpassen kan door bewustwording en gedragsverandering te creëren bij bewoners en bedrijven, om zelf risicobeperkende maatregelen te nemen. Veel van onze activiteiten hiervoor voeren we uit binnen het samenwerkingsverband Netwerk Water en Klimaat. We beseffen dat een structurele aanpak en voortdurende afstemming nodig zijn om iets te bereiken. Daarom blijven we bij effectindicator 5a een oogje in het zeil houden.

Effectindicator 5a Risico wateroverlast bekend bij bewoners en bedrijven: oogje in het zeil houden

Klimaatpleinen

We hebben in 2021 bijgedragen aan de realisatie van een vijftal klimaatpleinen. De pleinen komen bij Tuincentra in Leidsche Rijn, Utrecht, Nieuwegein, Woerden en IJsselstein.

Een klimaatplein is een centrale plek in een tuincentrum waarop informatie gedeeld wordt over de klimaatadaptatieve maatregelen die inwoners kunnen nemen. Het plein heeft daarnaast de functie om netwerken te versterken en dient als podium om acties en campagnes ten toon te stellen en ons werk beter zichtbaar te maken.

Inspiratiesessies

Ook in 2021 hebben wij op verschillende bijeenkomsten bewoners geïnformeerd over wat voor maatregelen zij zelf kunnen nemen om hun tuin klimaatbestendig in te richten. Zo hebben we een presentatie gegeven aan een buurtvereniging in Bunnik, een presentatie verzorgd voor de leden van Groei en Bloei en samen met gemeenten een sessie voor hoveniers georganiseerd.

Effectindicator 5b Gemeenten en bewoners nemen bewust maatregelen om het effect van wateroverlast te beperken: op koers

NK-tegelwippen

Van maart tot en met september 2021 vond het NK-tegelwippen in ons land plaats. Meer dan 80 gemeenten door heel Nederland deden mee met in totaal meer dan 1,5 miljoen gewipte tegels als resultaat!

De gemeenten De Bilt, Zeist, Wijk bij Duurstede, Utrecht en Woerden namen het in onze regio op tegen de rest. Als waterschap hebben we hieraan meegewerkt. Het resultaat: er zijn meer dan 35.000 tegels gewipt in onze regio! Utrecht was de duidelijke koploper met meer dan 25.000 tegels. Een heel mooi resultaat waar we trots op mogen zijn en waar onze regio weer eens stukje groener mee hebben gemaakt.

Volgend jaar hopen we nog meer tegels te wippen.

Netwerk Water en Klimaat

Als waterschap hebben we een actieve rol in het Netwerk Water en Klimaat. In 2021 hebben we verschillende inspiratiesessies voor de netwerkleden georganiseerd. We hebben een campagne opgezet waarvoor het eerst elke gemeente in het netwerk aan mee deed, namelijk de 'Tuinlabel Winactie'. Daarnaast hebben we een [voorbeeldboek bewonersparticipatie](#) opgesteld met daarin voorbeelden van geslaagde acties en campagnes uit onze regio. Dit boek inspireert andere partijen bij het organiseren van activiteiten en het leggen van verbindingen.

Impulsregeling water in de leefomgeving

Via de Impulsregeling Water in de leefomgeving hebben we gemeenten actief gesteund in het nemen van klimaatadaptieve maatregelen en verbeteren van de waterkwaliteit. Ook dit jaar was de regeling weer overvraagd. Eind 2021 hebben we de regeling geëvalueerd en verbetervoorstellen geformuleerd, om gemeenten komend jaar nog meer te stimuleren om klimaatadaptieve maatregelen te nemen. Zie meer toelichting onder effectindicator 9b.

Pilot Green Business Club Bunnik

Samen met een aantal bedrijven van de *Green Business Club Bunnik* hebben we gekeken naar mogelijke maatregelen om het bedrijventerrein klimaatadaptiever te maken. Via meerdere sessies met de reken- en tekentool Tygron hebben we mogelijke maatregelen verkend en doorgerekend. Hiermee hebben we de bedrijven concrete verbetervoorstellen kunnen doen en hebben we als HDSR inzicht gekregen in de processen en inzet die nodig zijn om samen met bedrijven te werken aan klimaatadaptatie. De resultaten van deze pilot zetten we nu in bij het formuleren van kansen voor klimaatadaptatie op bedrijventerreinen in ons gehele beheergebied. Een projectgroep Nationale Watertrainees is hier eind 2021 mee aan de slag gegaan en zal de resultaten begin 2022 presenteren.

Uitvoeringsprogramma Regionale Adaptatiestrategie

In het Netwerk Water en Klimaat is, na vaststelling van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS), afgelopen jaar gewerkt aan de totstandkoming van het bijbehorende uitvoeringsprogramma. Hierin zijn de concrete acties opgenomen die we als werkregio gaan doen om het gebied klimaatadaptiever te maken. Het uitvoeringsprogramma is in de Stuurgroep W&K vastgesteld en bestuurlijk aan alle deelnemers aangeboden. Het uitvoeringsprogramma is door het College van D&H van HDSR vastgesteld.

Doel 6: Bij watertekort worden essentiële functies voorzien van water

Effectindicator 6 Het beschikbare water is verdeeld volgens afspraken: oogje in het zeil houden

In tegenstelling tot de voorgaande drie jaren was 2021 een relatief nat jaar zonder noemenswaardige droogte-knelpunten. Ondanks dit relatief natte jaar blijft HDSR volop samenwerken binnen het Deltaprogramma Zoetwater om Nederland weerbaarder te maken tegen zoetwatertekort. In de Zoetwaterregio West-NL is in 2021 onder andere gewerkt aan de regionale uitwerking van de verdringingsreeks. Het Deltaprogramma heeft ook een groot uitvoeringsprogramma. Voor HDSR zijn met name de KWA+ en de VRAM (inlaatgemaal Kromme Rijn) van belang.

De Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA) zorgt in tijden van droogte voor extra aanvoer van zoetwater naar West-Nederland via het regionale watersysteem van HDSR. Met het project KWA+ breiden we de capaciteit van het systeem uit van 7 naar 15 m³/s om het watersysteem toekomstbestendig te maken. Van de tien deelprojecten zijn er tot nu toe vier afgerond: bijdrage aan renovatie Noordergemaal, verbetering van oevers langs de Oude Rijn, een nieuwe inlaat bij gemaal Haarrijn en maatregelen in Park Oudegein in Nieuwegein. Afronding van de overige maatregelen vindt plaats in de periode 2022-2024.

De maatregel VRAM is onderdeel van het nieuwe maatregelenpakket van het Deltaprogramma Zoetwater dat op prinsjesdag 2021 is vastgesteld door de Tweede Kamer. Daarmee is een cofinanciering van 50% vanuit het Deltafonds vastgesteld. Het Hoogheemraadschap van Rijnland draagt ook bij in de kosten. Het voorbereidingskrediet is aangevraagd zodat we in 2022 kunnen starten met de voorbereiding.

In 2021 is, zoals benoemd bij effectindicator 4a, de adaptatiestrategie uit de visie Toekomstbestendig Watersysteem (TBWS) bestuurlijk vastgesteld en verder gekwantificeerd. Bijvoorbeeld: de groeiende watervraag in de zomer in het veenweidegebied als gevolg van bodemdaling-remmende maatregelen. Het bestuur buigt zich in 2022 over de te volgen strategie om hiermee om te gaan.

In 2021 heeft de Blauwe Agenda Utrechtse Heuvelrug vooral aandacht besteed aan het onderzoek (modelstudie) naar het functioneren van het (grond-)watersysteem op de Utrechtse Heuvelrug en de mogelijke bouwstenen (maatregelen). In november zijn de uitkomsten gepresenteerd en is gestart met visieontwikkeling. Deze visie wordt in 2022 aan het bestuur voorgelegd. In 2021 zijn ook een tiental pilots onder de vlag van de Blauwe Agenda uitgevoerd, waarvan een aantal in ons beheergebied (Groenekan en Amerongen) die getrokken zijn door partners van HDSR. HDSR zal, namens de waterschappen, plaatsnemen in de stuurgroep van de Blauwe Agenda.

Gezond water

In Beeld Gezond water

In 2021 zijn wederom veel activiteiten uitgevoerd om de waterkwaliteit, biodiversiteit en het waterbewustzijn op gebied van waterkwaliteit te verbeteren.

Het project 'samen meten' heeft ondanks de corona beperkingen een heel groot bereik gehad. Veel vrijwilligers hebben meegedaan aan waterkwaliteitsmetingen. Ook is, zoals ook in eerdere jaren het geval was, van de stimuleringsmaatregelen voor agrariërs en gemeenten veel gebruik gemaakt. Bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers in de KRW-waterlichamen is een eindspurt gemaakt en er zijn goede stappen gezet in het verbeteren van ons eigen beheer en onderhoud doordat waterkwaliteit en ecologie positief worden beoordeeld bij het in de markt zetten van de maaibestekken.

De KRW-scores op waterplanten en chemie laten een lichte verbetering zien. We hebben echter nog een flinke slag richting doelbereik te gaan. Dit maakt dat we 'nog niet op koers' zijn voor de KRW-doelen. Om een goed beeld te krijgen van de waterkwaliteit en ecologie in het stedelijk gebied zijn in 2021 zijn ook weer ecoscans uitgevoerd. Hieruit blijkt dat het percentage sloten dat voldoet aan het streefbeeld zichtbaar is gestegen van 53% naar 69%.

Het programma Gezond water staat voor de maatschappelijke waarde 'Leefbaar water voor mens, plant en dier, nu én in de toekomst'. De inzet van het waterschap richt zich op drie hieronder genoemde doelen met bijbehorende effectindicatoren. Een goede waterkwaliteit is mede afhankelijk van de inzet van derden en het waterschap stuurt daar actief op. Daarom brengen de indicatoren ook de inzet van deze derden in beeld.

Doel waterschap	Effectindicator	Score 2021	Op koers
Doel 7: Schoon en gezond oppervlaktewater	Eff7a: Ecologie en chemie voldoet aan KRW-doelen en doelen 'waterlichamen' (% WL per KRW-maatlat)	Uitgesplitst in Chemie, Waterplanten, Vis	Niet op koers
	Chemie	43%	
	Waterplanten	17%	
	Vis	70%	
	Eff7b: Ecologie en chemie voldoet aan KRW-doelen en doelen 'overig water' (%)	Doelen zijn in 2021 vastgesteld, rapporteren vanaf 2022	-
Doel 8: Levendige en veerkrachtige boerensloten	Eff8: Agrariërs nemen bewust maatregelen voor schoon en gezond oppervlaktewater (% agrariërs)	40%	Op koers
Doel 9: Gezond en zichtbaar water in de stad	Eff9a: Voldoet aan streefbeeld 'zichtbaar water' (% van stadswateren)	69%	Oogje in het zeil houden
	Eff9b: Gemeenten en bewoners nemen maatregelen voor schoon en gezond oppervlaktewater	Behaald	Op koers
	Eff15b Doelen bereiken door samenwerking	6 gemeenten 447 vrijwilligers	Op koers

Doel 7: Schoon en gezond oppervlaktewater

Effectindicator 7a: Ecologie en chemie voldoet aan KRW-doelen en doelen 'waterlichamen' (% WL per KRW-maatlat) – niet op koers

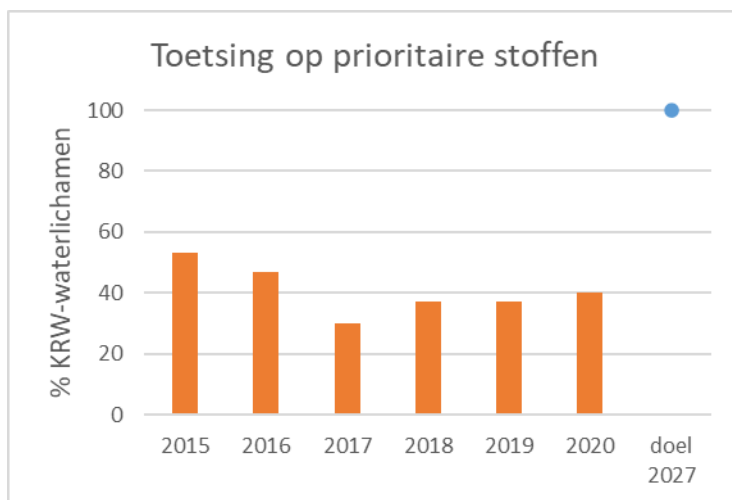
Met het Kaderrichtlijn Water (KRW)-maatregelenpakket 2016-2021 werkten we aan onder andere het terugdringen van emissies, aanpassen van het eigen beheer en onderhoud op de ecologie, de aanleg van natuurvriendelijke oevers en vispassages en samenwerking met agrariërs, gemeenten en steeds vaker ook met burgers. Voor de komende planperiode tot en met 2027 is in 2021 een maatregelenpakket vastgesteld waarmee de geactualiseerde KRW-doelen haalbaar moeten zijn, onder voorwaarden dat we de maatregelen uitvoeren en dat de natuur reageert zoals is aangenomen. Ook zijn we voor doelbereik afhankelijk van de inzet van derden en adequaat rijksbeleid op de dossiers waar het waterschap zelf geen handelingsperspectief heeft. Richting 2027 houden we met de KRW maatlaten als indicator vinger aan de pols in de grotere wateren. Uiteindelijk moeten alle KRW-wateren in 2027 voldoen. Met het “one out - all out principe” voldoet momenteel nog geen enkel KRW-waterlichaam. Dit maakt dat we nog ‘niet op koers’ zijn. Uitsplitsing naar de onderliggende maatlaten chemie, waterplanten en vissen geeft een beter inzicht in de stand van zaken. NB: voor dit jaarverslag is gebruik gemaakt van de meest recente monitoringsgegevens. Dit zijn de monitoringsresultaten uit 2021 die de toestand weergeven over het jaar 2020. Reden hiervoor is dat de monitoringsgegevens over het jaar ervoor jaarlijks in de zomer beschikbaar komen. Hierdoor zijn de gegevens over de toestand van 2021 op dit moment dus nog niet beschikbaar.

Effectindicator 7a Chemie Prioritaire stoffen

HDSR meet in de KRW-waterlichamen of de concentraties chemische stoffen voldoen aan de normen voor prioritaire stoffen. Dit zijn stoffen die in heel Europa de grootste risico's vormen voor mens en dier, zoals kwik, cadmium en PCB's. De monitoringsgegevens van 2020 laten zien dat het aantal waterlichamen dat voldoet aan de eis voor prioritaire stoffen is gestegen tot 43% (14 van de 30 KRW-waterlichamen voldoet). Net als in de afgelopen jaren hebben de KRW-waterlichamen die niet voldoen een te hoge waarde voor de stof fluorantheen. In twee waterlichamen is hier nu de stof tributyltin (TBT) bijgekomen. Voor beide stoffen geldt dat het waterschap geen maatregelen kan nemen om de verontreiniging te verminderen.

De belasting van het oppervlaktewater met fluorantheen is voor 95% afkomstig van verontreiniging uit de lucht (atmosferische depositie). TBT is een stof waarvan sinds 2003 het gebruik wereldwijd is verboden. Daarvoor werd TBT gebruikt in antifouling (coating) op (binnenvaart)schepen.

De komende jaren gaan we ons inzetten om deze problematiek, en met name onze afhankelijkheid van de aanwezigheid van deze stoffen voor het behalen van de KRW-doelen, terwijl wij zelf niks kunnen doen, nog steviger te agenderen bij het Rijk. Dit doen we via de Unie van Waterschappen en samenwerkingsverband Rijn-West.

Nutriënten

Wanneer we kijken naar de toetsing op stikstof dan zien we dat – met uitzondering van waterlichaam Biltse Grift (oordeel matig) – alle waterlichamen voldoen. Voor de stof fosfor is het beeld minder goed. Daarvoor voldoen 11 waterlichamen niet en 19 wél aan de normen. Voor het terugdringen van de nutriënten in het oppervlaktewater is in het voorjaar van 2021 onder andere extra gehandhaafd op het uitrijden van mest.

Nieuwe stoffen (medicijnresten, (micro)plastics en industriële stoffen)

Naast het terugdringen van chemische stoffen werken we aan de aanpak voor ‘opkomende’ stoffen zoals medicijnresten en (micro)plastics. Dit zijn stoffen waarvan de concentraties in en de schadelijkheid voor het milieu nog niet precies bekend zijn, en waarvoor er ook nog geen normen of streefwaarden zijn vastgesteld. In 2021 is gestart met de bouw van een *full scale* ozoninstallatie op rwzi Houten om met een aanvullende zuiveringsstap medicijnen uit het effluent te verwijderen. Ook is samen met drinkwaterbedrijf Oasen en de Provincie Utrecht onderzoek gedaan naar de herkomst van stoffen in de drinkwaterwinning Kamerik, die onder

invloed staat van water afkomstig uit de Oude Rijn. En voor rwzi Woerden onderzoekt HDSR, in navolging van de ozoninstallatie in Houten, welke aanvullende zuiveringstechniek het meest passend is om daar medicijnen uit het effluent te verwijderen.

Aanvullend aan de *end-of-pipe* verwijdering van medicijnresten uit afvalwater, zetten we ons ook actief in op vergroting van het bewustzijn bij huisartsen en apotheken (bronaanpak). We geven voorlichting over hoe medicijnresten in het water terechtkomen, welke effecten ze hebben op het milieu en welke mogelijkheden de huisartsen en apotheken hebben om deze milieulast in hun eigen handelen en de patiënten te verminderen. Op het gebied van plastics is in het najaar de foto-expositie 'Single Use Plastics' van Johanna Minnaard in het waterschapskantoor tentoongesteld. Hieraan gekoppeld is een fotowedstrijd onder collega's gehouden. Uit de drie finalisten (zie foto's hieronder) is de rechter foto als winnaar gekozen.

Michael de Burger
Foto: 'Het is vijf voor twaalf'

Albertine Posthumus
Foto: 'Wat de vis op z'n bordje krijgt'

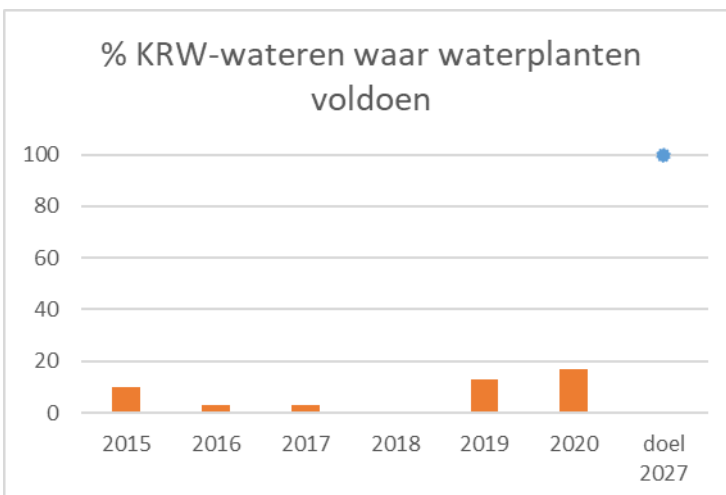

Lianne van Buuren
Foto: 'Wegwerp picknick'

Het waterschap heeft ook samen met de Gemeente Utrecht een stagiair begeleid bij een onderzoek naar zwerfafval in de Oudegracht. De uitkomst van het onderzoek staat in deze [infographic](#). Met de gemeente onderzoeken we nu hoe we het inwaaien van zwerfafval in het oppervlaktewater kunnen verminderen.

Effectindicator 7a Waterplanten

Het aantal waterlichamen dat voldoet aan de maatlat waterplanten is gestegen van 4 naar 5 waterlichamen. Bij twee waterlichamen (Maartensdijk en Ouwenaar-Haarrijn) is een duidelijke verbetering gemeten (van matig naar goed). Het waterlichaam Maartensdijk scoort naast waterplanten ook goed op alle andere biologische maatlaten en is hiermee het enige waterlichaam dat aan de biologische KRW-doelen voldoet. Eén waterlichaam, Montfoortse Vaart, had vorig jaar de score goed en is dit jaar als matig beoordeeld. Voor het verbeteren van de omstandigheden voor planten in onze watergangen en oevers optimaliseren we het beheer en onderhoud van de watergangen en leggen we natuurvriendelijke oevers aan.

Optimaliseren beheer en onderhoud

In 2021 is er in totaal minder gemaaid dan voorgaande jaren en is er vooral in de laatste maaironde meer 'over' blijven staan. Waar in veel watergangen bij de laatste maaironde 100% gemaaid werd, maaien we nu de uitgroei aan één kant in het najaar niet. Dit komt de ecologie ten goede (onder andere meer dekking voor broedvogels) en zorgt voor een betere waterkwaliteit. De ervaringen hiermee zijn boven verwachting positief en deze koerswijziging heeft niet tot problemen met de waterhuishouding geleid. Dat er (om het jaar) met deze werkwijze meer maaisel per keer op de kant wordt gezet heeft niet voor problemen bij ontvangstplichtigen gezorgd.

Daarnaast voeren we het onderhoud steeds vaker gefaseerd uit. Dit betekent dat we, daar waar het kan, een deel van de vegetatie in de watergang laten staan. Waar we vanaf de kant kunnen werken doen we dit zoveel mogelijk. Dit zorgt voor minder omwoeling waardoor het leven in de watergang minder hinder ondervindt van de werkzaamheden. De meeste maaiwerkzaamheden worden uitgevoerd volgens bestek. Hierbij kunnen aannemers bij inschrijving extra 'punten' verdienen door maatregelen ten gunste van de ecologie te nemen. Onder andere hierdoor is één van de aannemers in 2021 overgegaan tot aanschaf van een elektrische maaiboot en is er een pilot uitgevoerd met viswerende flitslampen op de maaikorf. Een punt van aandacht qua ecologie is dat er in de hoger gelegen delen van ons beheergebied in het voorjaar een aantal watergangen voor 100% gemaaid wordt, met mogelijk nadelige gevolgen voor de ecologie. Komende tijd onderzoeken we of er naast minder maaien (wat niet altijd kan) nog een andere oplossing is die ten goede komt aan de ecologie.

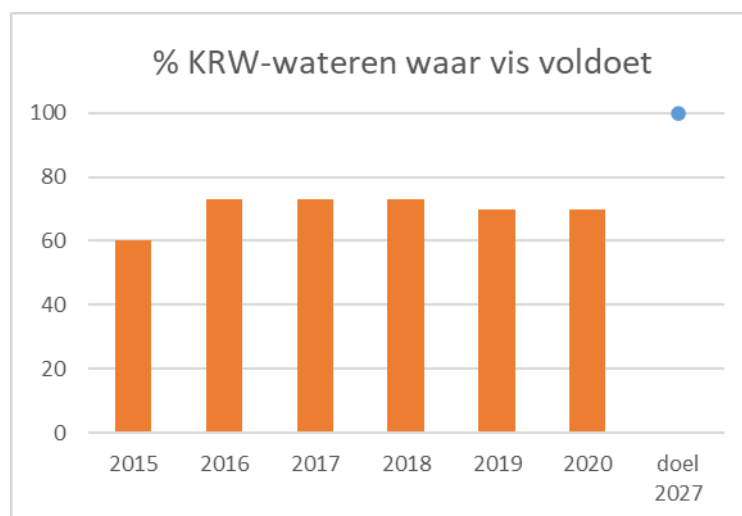

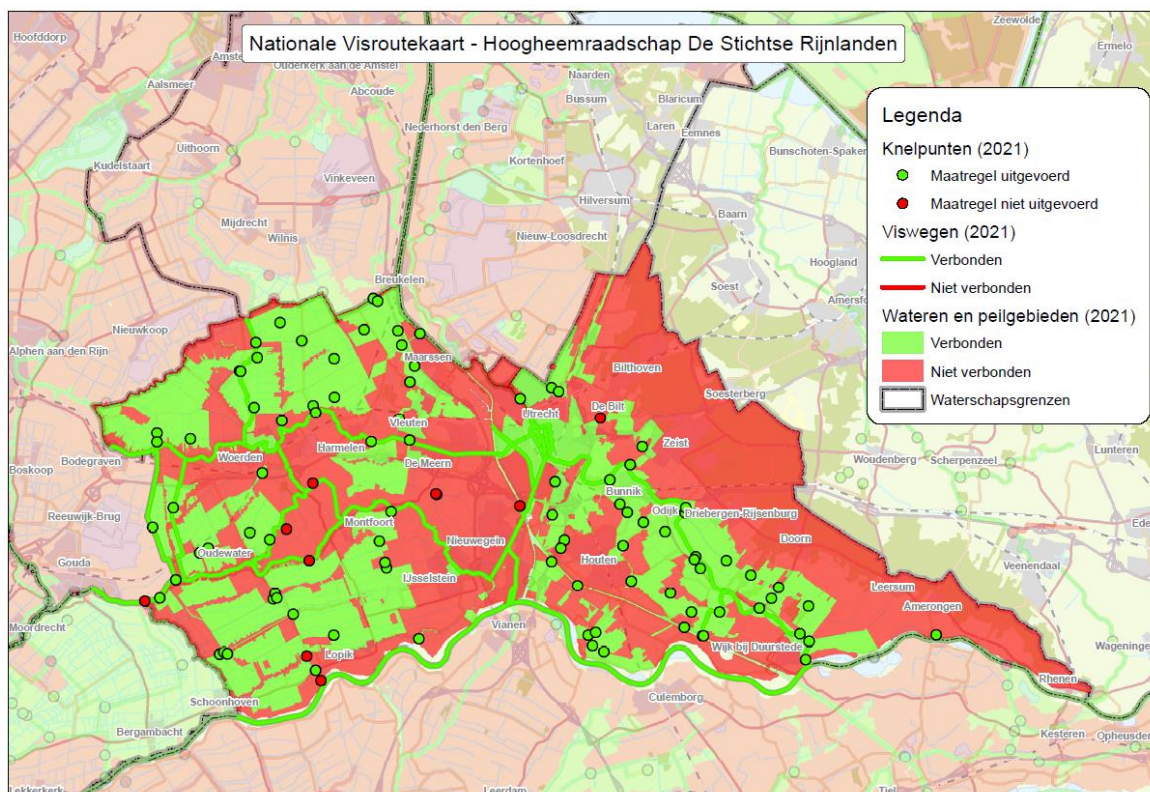
Natuurvriendelijke inrichting van oevers

Met de aanleg van natuurvriendelijke oevers in KRW-waterlichamen hebben we in 2021 een eindspurt gemaakt. Twee projecten, Houtense Wetering en Meijevliet, zijn uitgevoerd. De natuurvriendelijke oevers bij de Achterwetering, Slimmenwetering en Oude Bijleveld zijn nog in uitvoering. De aanleg van de natuurvriendelijke oever bij Oude Wetering/Reijerscop is gekoppeld aan de aanleg van een fietspad en daarmee vertraagd. In KRW-waterlichamen is in de afgelopen planperiode in totaal 6,8 km natuurvriendelijke oevers aangelegd met een oppervlakte van ca. 34.000 m². Hiermee is de KRW-doelstelling uit 2016 van 6 km met een totaaloppervlak van 30.000 m² (gemiddelde breedte van 5 meter per km) ruimschoots gehaald.

Effectindicator 7a Vissen

Net als vorig jaar voldoen 21 van de 30 KRW-waterlichamen aan de KRW-maatlat 'vissen'. Om de mogelijkheden voor vismigratie te verbeteren is in de afgelopen planperiode hard gewerkt aan het realiseren van nieuwe vispassages. In 2020 was de opgave van 14 vispassages al gereed en is gestart met het realiseren van de extra ambitie. Deze extra ambitie bestaat uit drie nieuwe vispassages en optimaliseren van 23 traditionele vispassages. Van deze extra ambitie zijn twee vispassages reeds gerealiseerd, de derde is in uitvoering. Het project voor de optimalisatie is in 2021 ingediend voor POP3-subsidie. Begin 2022 wordt de beschikking verwacht waarna we kunnen starten met de uitvoering. In onderstaande figuur is weergegeven welk deel van ons beheergebied inmiddels is ontsloten voor vismigratie. De rode stipjes zijn de knelpunten voor vismigratie die we in de laatste planperiode gaan ontsluiten.

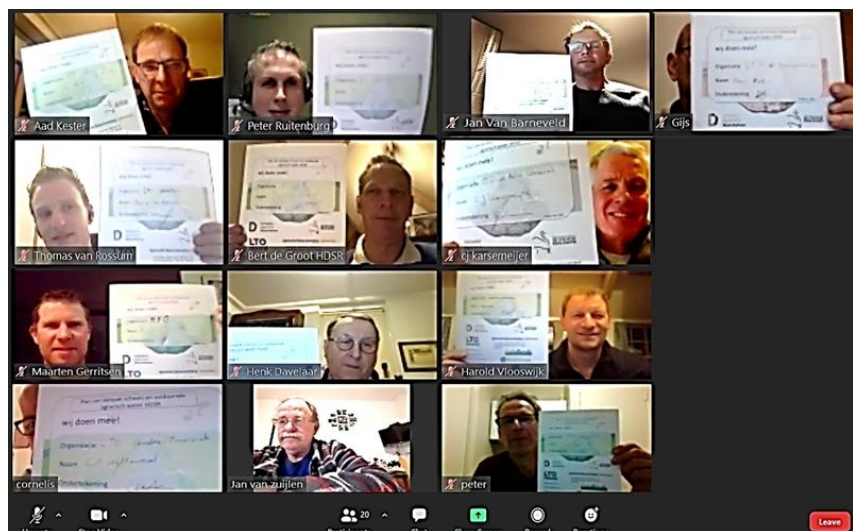
Effectindicator 7b Ecologie en chemie voldoet aan doelen 'overig water' (nieuw)

In 2021 hebben de provincies de doelen voor overig water vastgesteld en zijn deze verankerd in het Regionaal Water- en Bodemprogramma. Het waterschap heeft voor deze doelen haar eigen ambitieniveaus vastgelegd in de Voorjaarsnota 2021 en deze verder uitgewerkt in het programma Gezond water 2022-2027 en het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Vanaf 2022 rapporteren we over de uitvoering van maatregelen en het daarmee behalen van de doelen.

Doel 8: Levendige en veerkrachtige boerensloten

Effectindicator 8 Agrariërs nemen bewust maatregelen voor schoon en gezond oppervlaktewater: op koers

Vanuit het programma Gezond water werken we samen met de agrarische sector om de emissies vanuit landbouwgronden te verminderen en natuurvriendelijk beheer van sloten te stimuleren. Naast het uitvoeren van de stimuleringsregelingen was een belangrijke stap in 2021 het ondertekenen van de intentieverklaring 'Schoon en voldoende water'. Deze intentieverklaring hebben we ondertekend samen met de regionale landbouworganisaties van de NFO, LTO Noord en vier agrarische collectieven. Dat gebeurde door het omhoog houden van de ondertekende verklaring: 'Wij doen mee'. Hiermee geven de betrokken organisaties aan samen te willen werken aan een verdere verbetering van het watersysteem voor landbouw en waterkwaliteit. Oftewel aan het levendiger maken van boerensloten. Het concreet uitwerken van de plannen als vervolg op de intentieverklaring heeft in 2021 grotendeels stilgelegen vanwege de coronapandemie. In 2022 wordt dit weer opgepakt.

Groenblauwe diensten

Sinds 2016 stimuleren we natuurvriendelijk beheer van sloten via de KRW-maatregel Groenblauwe diensten (nu Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer, ANLb). Hierbij wordt 50% gesubsidieerd met POP3-subsidie. De ervaringen van deelnemers zijn positief, en uit de monitoring blijkt een toename van oeverplanten in de 'deelnemende' sloten. Zie ook de [video's](#) die gemaakt zijn van het ecologisch slootschonen. De jaren 2021 en 2022 zijn tussenjaren voordat in 2023 een nieuwe ANLb-periode begint. Ten opzichte van de jaren ervoor zijn er daarom geen nieuwe deelnemers bijgekomen.

Regionaal partnerschap voor bodem en water

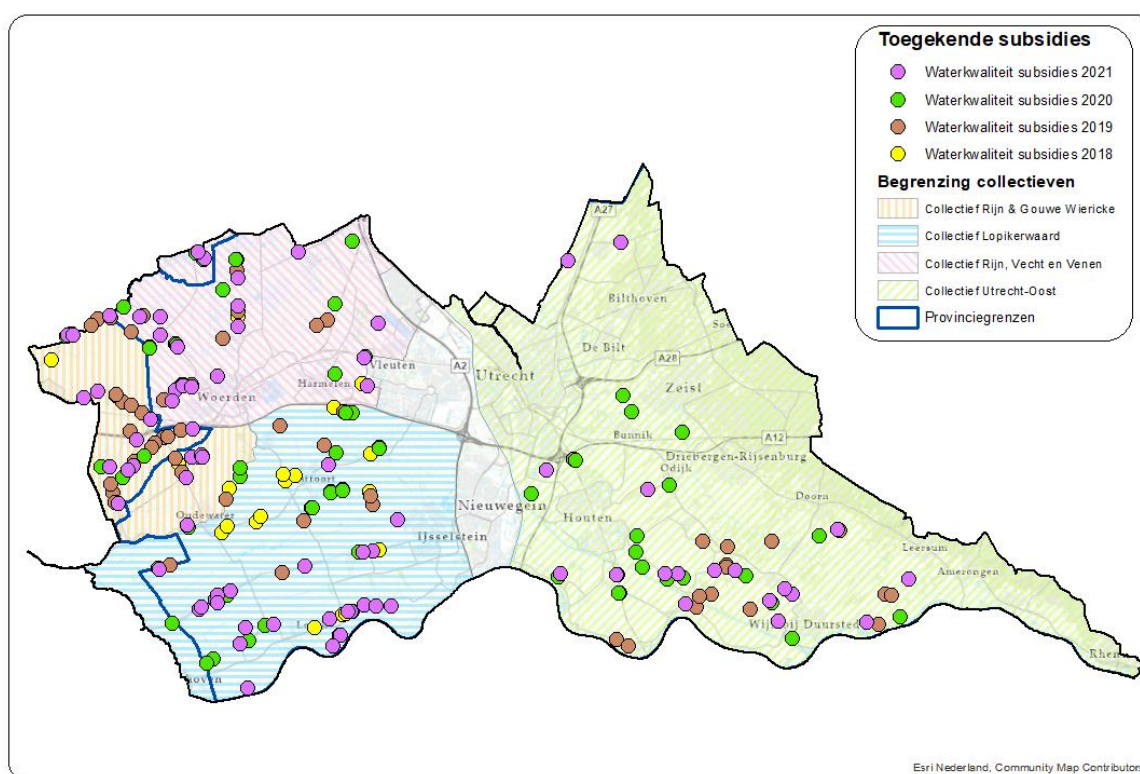
Met de subsidieregeling 'Regionaal partnerschap voor water en bodem' stimuleren we kleinschalige, fysieke investeringen waarmee een agrariër de waterkwaliteit kan verbeteren, en/of de bodemdaling kan vertragen. De regeling heeft vier jaar gelopen, van 2018 tot en met 2021.

In 2021 is aan 81 agrariërs een subsidiebedrag toegekend. De meeste maatregelen zijn gemakkelijk in de bedrijfsvoering toepasbare maatregelen, zoals mobiele drinkbakken om oeververtrapping tegen te gaan (33x) en veegmachines om erfafspoeling te verminderen (19x). Ten opzichte van eerdere jaren is vooral opvallend dat meer boeren subsidie aangevraagd hebben voor de aanschaf van GPS-apparatuur voor precisiebemesting en precisiebespuiting. Hierdoor neemt de effectiviteit van de bemesting en bespuiting toe en neemt het risico op uit- en afspoeling naar het oppervlaktewater af.

Over de gehele looptijd van de regeling zijn er 308 maatregelen genomen die de waterkwaliteit verbeteren door ruim 200 unieke aanvragers. Dit is tussen de 17 en 20% van alle agrariërs in ons beheergebied. Een vijftigtal agrariërs heeft aan meerdere subsidierondes deelgenomen.

Over de gehele looptijd hebben 18 boeren via deze regeling subsidie aangevraagd om bodemdaling te remmen. Zij konden niet participeren in grootschalige gebiedsprojecten hiervoor, omdat die er in hun gebied niet waren. In totaal is met de subsidie 132,5 ha aan bodemdaling remmende maatregelen getroffen, het meest in de vorm van waterinfiltratiesystemen.

Eind 2021 zijn we de regeling gaan evalueren en gaan nadenken over een vervolg. Bijvoorbeeld om te sturen op innovatieve projecten en projecten die een 'olievlekwerking' naar het gebied kunnen hebben.

Doel 9: Gezond en zichtbaar water in de stad

Schoon water in de stad draagt bij aan een prettiger leefmilieu. Niet alleen het waterbeheer, maar ook het rioolbeheer moet op orde zijn voor het realiseren van gezond en zichtbaar water in de stad. Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten en waterschap.

Effectindicator 9a: 50% meetpunten voldoen ten minste aan streefbeeld 'zichtbaar water' – op koers

Een keer in de drie jaar voeren we samen met de gemeenten en het netwerk Water&Klimaat de stadswater-ecoscans uit. Dit hebben we in 2021 gedaan. Naar aanleiding van een evaluatie in 2020 hebben we een nieuwe methode gebruikt ten opzichte van 2018. Voor de vergelijkbaarheid zijn de resultaten van 2018 en 2015 wel omgerekend naar de nieuwe methodiek.

Uit de scans van 2021 blijkt 69% van de stadswateren in de categorie *zichtbaar* of hoger vallen. In vergelijking met 2018 is dit een verbetering. Toen was dit nog 53%. Naast de genomen maatregelen heeft zeer waarschijnlijk ook het mildere weer in de zomer van 2021 hier positief aan bijgedragen.

Met de resultaten van de ecoscans gaan we in gesprek met gemeenten om de doelen voor de lange termijn te bepalen. Dit is met de gemeenten Utrecht en Nieuwegein al gebeurd. Bij het bepalen van de lange termijn doelen blijven we streven naar het streefbeeld minimaal *zichtbaar*.

Streefbeeld 'zichtbaar water'

Effectindicator 9b: Gemeenten en bewoners nemen maatregelen voor schoon en gezond oppervlaktewater: op koers

HDSR heeft de Impulsregeling 'Water in de Leefomgeving' voor gemeenten, om financieel bij te dragen aan gemeentelijke uitvoeringsprojecten die de waterkwaliteit en ecologie in de stad verbeteren en het stedelijk gebied klimaatbestendig maken. Daarnaast is er de subsidieregeling 'Blauwe Bewoners Initiatieven'. Met deze regeling stimuleren we lokale particuliere initiatieven die zorgen voor meer waterbewustzijn en duurzaam waterbeheer. Zie hiervoor effectindicator 15b.

Impulsregeling Water in de Leefomgeving

Via deze Impulsregeling stimuleert het waterschap gemeenten om samen te werken aan de verbetering van de leefomgeving van de inwoners. Het waterschap financiert maximaal 50% van de uitvoeringskosten van gemeentelijke projecten mee. Dit betekent dat elke euro die wij bijdragen, ook leidt tot een vergelijkbare investering in gezond water door een gemeente.

In 2021 hebben we aan 17 uitvoeringsprojecten in zeven gemeenten een bijdrage toegekend voor 2022. Het gaat bijvoorbeeld om het klimaatadaptief inrichten van een wijk, het vasthouden van hemelwater door bijvoorbeeld af te koppelen, het vergroten en hoger leggen van duikers, het aanleggen van drijvend groen en van natuurvriendelijke oevers. De projecten zijn of worden gerealiseerd in de gemeenten Bunnik, Krimpenerwaard, Lopik, Nieuwegein, Utrecht, Woerden en Zeist.

Meer informatie is te vinden op de website www.hdsr.nl/impuls.

2021: Uitvoering project in Utrecht (NPD strook).

Wethouder Ad de Regt (Woerden) en hoogheemraad Bernard de Jong bij één van de te vergroten duikers in 2022.

In 2021 is de huidige impulsregeling geëvalueerd en besproken met het college van D&H. De uitkomst hiervan was dat, in het licht van het nieuwe waterbeheerprogramma, we gemeenten willen blijven ondersteunen bij maatregelen en grotere projecten voor een gezond en toekomstbestendig watersysteem in de stad. Daarom is er vanuit de programma's Klimaatadaptatie en Gezond water meer budget beschikbaar gesteld voor de regeling: In 2022 1,15M, in 2023 1,4M en in 2024 en de jaren daarna 1,65M.

Gezuiverd afvalwater

In Beeld Gezuiverd afvalwater

De effluentkwaliteit van het afvalwater is op orde. Ook het voldoen aan de afnameverplichting met de gemeenten is op orde. De Prestatie Garantie Test (PGT) op de rwzi Utrecht is begin oktober 2021 succesvol afgerond en vanaf dat moment voldoet de rwzi Utrecht aan de eisen. Met de nieuwe Nereda-technologie ontstaan mogelijkheden voor het terugwinnen van grondstoffen. Om echt meerwaarde uit afvalwater te halen moeten de komende jaren nog verdere stappen worden gezet. Voor het thema gezuiverd afvalwater ligt HDSR 'op koers', maar er is nog een opgave met het zelf opwekken van energie. Met het realiseren van de medicijnresten verwijderingsinstallatie op de rwzi Houten zet het waterschap een eerste stap richting het vergaand zuiveren van afvalwater.

Zuiver is binnen HDSR verantwoordelijk voor het zuiveren van afvalwater voor een gezonde leefomgeving. Om dit te garanderen zijn twee doelen met bijbehorende effectindicatoren geformuleerd.

10. Kwaliteit effluentwater passend bij ontvangend oppervlaktewater

Eff 10a: Voldoen aan de effluentnorm

Eff 10b: Voldoen aan afnameverplichting

11. Meerwaarde uit afvalwater

Eff 11a: Energie opwekken uit het zuiveren van afvalwater

Eff 11b: Waardevolle grondstoffen zijn optimaal benut

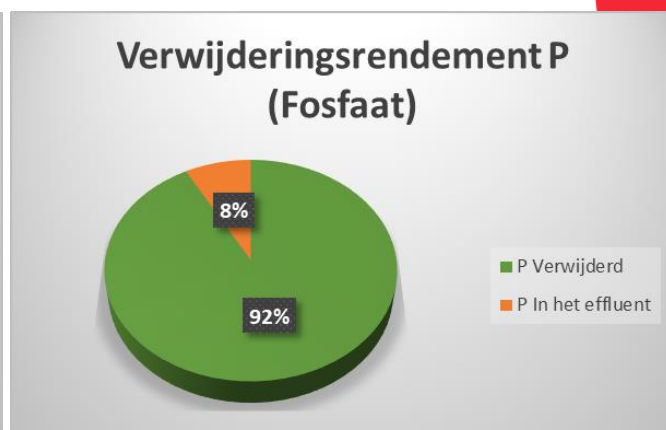
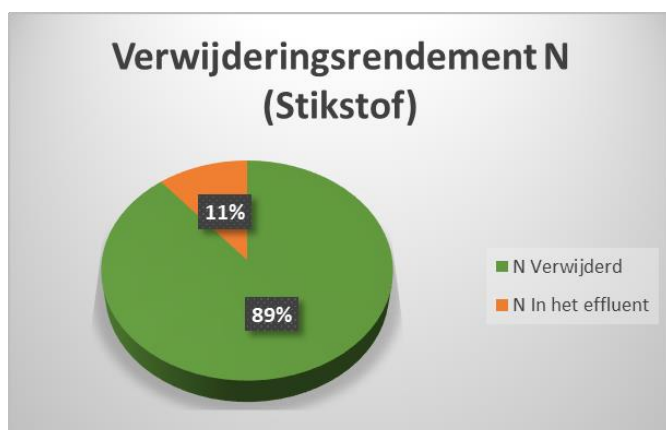
Doel 10: Kwaliteit effluentwater passend bij ontvangend oppervlaktewater

Effectindicator 10a Voldoen aan de effluentnorm – 100% voldoet: op koers

Een van de belangrijkste doelstellingen is het voldoen aan de effluentnorm. Het afgelopen jaar voldeed 100% van de genomen monsters aan de norm. De doelstelling is 100%. De norm, bestaande uit meerdere parameters zoals stikstof, fosfaat, droge stof en zuurstofbindende stoffen, kan per zuivering verschillen.

Kanttekening bij bovenstaande diagram is wel dat we hiervoor voor de rwzi Utrecht de eisen uit de gedoogbeschikking hebben gehanteerd. Vanwege opstartproblemen met de Nereda installatie op de rwzi Utrecht konden we niet tijdig aan de vergunning voldoen. In overleg met het bevoegd gezag (AGV) is een gedoogbeschikking verleent voor de opstartfase. We hebben aan de norm van de gedoogbeschikking voldaan, deze gedoogbeschikking liep tot 1 juli 2021. Uiteindelijk voldoen we vanaf oktober aan de definitieve effluentnorm van N=5 en P=0,5. Dankzij voortdurend en goed ambtelijk en bestuurlijk overleg is hier niet op gehandhaafd door het bevoegd gezag. (AGV).

In 2017 is er onderzoek gedaan naar doelmatige maatregelen bij de zuiveringen om bij te dragen aan een goede waterkwaliteit voor de (KRW)-waterlichamen. Een mogelijke maatregel is extra chemicaliën doseren om de stikstof- en fosfaatverwijdering nog verder (boven de effluentnorm) te verhogen. Het uitvoeren van deze maatregelen op de rwzi's gaat meer geld kosten dan in een eerder stadium gedacht. Hiermee is in 2019 de doelmatigheid van deze maatregelen ter discussie komen te staan. In 2022/2023 wordt samen met het programma Gezond Water uitgewerkt hoe de ambities voor de waterkwaliteit zich vertalen naar aanvullende normen voor de zuiveringen. Op basis van deze normen zal blijken welke inspanningen er nog nodig zijn.

In 2019 is besloten om een medicijnresten verwijderingsinstallatie op de rwzi Houten te gaan realiseren. Deze full scale pilot installatie wordt gesubsidieerd vanuit de stimuleringsregeling van het ministerie van I&W. De uitvoering van het project is in 2020 gestart en de opgedane kennis zal gedeeld worden met meerdere waterschappen in een community of practice.

Constantijn Jansen op de Haar: *“Op rwzi Houten bouwen we de eerste installatie in Nederland die met behulp van ozon medicijnresten verwijdt uit al het effluent van de zuivering. De komende jaren gaan we op alle rwzi's medicijnresten verwijderen!”*

Effectindicator 10b Voldoen aan de afnameverplichting - 100% voldoet: op koers

Naast een goede effluentkwaliteit is Zuiver ook verantwoordelijk voor het afnemen van voldoende afvalwater dat gemeenten aanleveren via de riolering. In 2021 voldeden al onze installaties aan deze zogenaamde afnameverplichting.

De afnameverplichting wordt vastgelegd in een bestuurlijk akkoord tussen de betreffende gemeente en HDSR. De doelstelling is dat met alle gemeenten in ons beheergebied die afvoeren naar een zuivering van HDSR een afvalwaterakkoord is gesloten. Na het ondertekenen van het afvalwaterakkoord met de gemeente Lopik is dit op dit moment is dit met alle 16 gemeenten het geval.

Rwzi Utrecht

Op 7 oktober 2019 werd de nieuwe rwzi Utrecht officieel geopend. Deze grootschalige, nieuwe rioolwaterzuivering werkt met de ultramoderne Nereda-technologie waarbij het water wordt gezuiverd met bacteriën in de vorm van slibkorrels. Met de realisatie van de nieuwe rwzi voldoet HDSR in de toekomst aan strengere lozingsnormen en kan door de moderne Nereda-technologie worden voorgesorteerd op het terugwinnen van grondstoffen uit Nereda-korrels (Kaumera®).

In november 2020 stond de afronding van de prestatie garantie test (PGT) gepland. Tijdens deze test moet de Stichtse Kraan een jaar lang aantonen dat de nieuwe zuivering kan voldoen aan de gestelde eisen. Omdat deze test niet binnen een jaar succesvol is afgerond hebben we er voor gekozen om de periode van de PGT te verlengen tot dat de rwzi Utrecht wel aan de gestelde eisen voldoet. Uiteindelijk is dit vanaf oktober 2021 het geval.

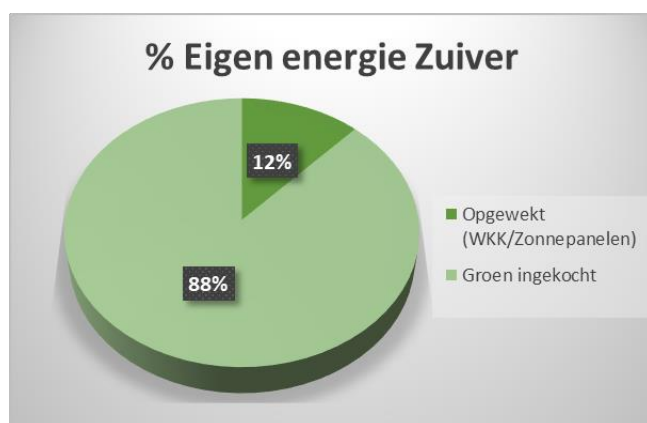
Het slopen van de oude rioolwaterzuivering is in het eerste kwartaal van 2021 gestart en duurt naar verwachting ruim anderhalf jaar. De sloop stond aanvankelijk eerder gepland, maar liet op zich wachten vanwege vertraging in het verkrijgen van de benodigde vergunningen als gevolg van de stikstofdiscussie.

De geurbehandelingsinstallatie is aangepast door er actief koolfilters aan toe te voegen in een tijdelijke opstelling. Het bevoegd gezag heeft beoordeeld dat we hier mee aan de geurcontour voldoen. In 2022 gaan we deze installatie definitief maken en de geurbehandeling op het influentontvangwerk op een zelfde manier aanpassen. Hiermee verwachten we het aantal meldingen laag te kunnen houden.

Doel 11: Meerwaarde uit afvalwater

Effectindicator 11a Energie opwekken uit zuiveren van afvalwater - 12% opgewekt: niet op koers

De meeste energie wekt Zuiver op met het vergisten van slib en verwerken van het hierbij vrijgekomen biogas in een warmtekracht koppeling (gasmotor) op de rwzi Nieuwegein. Met de bestuurlijke keuze om hiermee te stoppen op de rwzi Utrecht (in 2017) is een grote energiebron weggevallen. Hierdoor is het door Zuiver opgewekte energiepercentage teruggevallen van 35% naar 10% in 2019 en 12% in 2020 en 2021. De stijging van 2% ten opzichte van 2019 is het gevolg van een hogere productie met de gasmotor en het realiseren van zonnepanelen op de daken en terreinen van de rwzi's in combinatie met een lagere inkoop van elektriciteit.

De ambitie voor heel HDSR was om in 2020 voor 40% te voorzien in de eigen energiebehoefte. De realisatie hiervan is niet realistisch gebleken.

Het realiseren van een warmtepomp op de rwzi Utrecht, een project samen met Eneco, biedt mogelijkheden om een aanzienlijke hoeveelheid energie in de vorm van warmte terug te winnen uit het zuiveringsproces. Dit project wordt najaar 2023 afgerond. In potentie levert de warmtepomp een verduurzaming van het bestaande warmtenet voor 10 duizend woningen.

In 2017 is samen met een private partij gestart met onderzoek naar energieopwekking via de vergisting van berm- en slootmaaisel op de rwzi Nieuwegein. Technisch en financieel is de vergisting van maaisel mogelijk.

Praktijkgericht onderzoek samen met Rijkswaterstaat, Attero en GasTerra heeft dit bevestigd. Uitgaande van 30.000 ton maaisel per jaar kan de vergister ca. 3,4 miljoen m³ biogas gaan opleveren, dit is 18% van onze duurzaamheids-doelstelling. Vanwege de aanbestedingsplicht kon dit initiatief in 2021 niet worden doorgezet. In 2022 wordt het project herstart.

Het project zal op zijn vroegst in 2024-25 leiden tot een bijdrage aan het energiedoel van het waterschap.

Sinds 2019 loopt er een onderzoek naar geschikte locaties om windenergie op te gaan wekken. Als gevolg hiervan is onder meer eind 2020 een verkenning gedaan naar de technische haalbaarheid van een windturbine op de rwzi Houten. In samenwerking met de gemeente vindt verdere uitwerking plaats in 2022. Windenergie zal op zijn vroegst in 2027 leiden tot een bijdrage aan het energiedoel, mede vanwege de netcongestie, maar ook door de maatschappelijke weerstand die windmolens ondervinden.

Effectindicator 11b Waardevolle grondstoffen zijn optimaal benut: cellulose en zand: op koers

In 2020 is de uitbreiding van rwzi Leidsche Rijn gerealiseerd door de toepassing van zeeftrommels. Deze verwijderen extra veel zwevende bestanddelen uit het rioolwater. Naast extra bedrijfszekerheid onderscheiden zeeftrommels zich positief op het gebied van duurzaamheid; er wordt minder spuislib geproduceerd en er zijn minder chemicaliën nodig. Interessant is echter ook dat zeeftrommels cellulose (het restant van wc-papier) afvangen en daarmee de mogelijkheid ontstaat om terug te winnen en te hergebruiken. Hiermee kan HDSR invulling geven aan de ambitie om grondstoffen terug te winnen. HDSR is lid van de koplopergroep cellulose, een samenwerkingsverband van waterschappen en Aquaminerals. Momenteel is een project voor de opwerking van zeefgoed van de zeeftrommels tot nuttige grondstof in voorbereiding. Dit wordt naar verwachting eind 2023 opgeleverd. Tenslotte doet HDSR mee aan de 'proeftuin zand' om het zand dat afgevangen wordt op de zuiveringen op een nuttige manier in te zetten.

Aquafarm

HDSR neemt actief deel aan Aquafarm. Aquafarm is een innovatief concept om afvalwaterwater op een ecologische manier te zuiveren. Het *proof-of-principle* (een zuiverende cascade met wormen en kroosvaren) is in 2017 aangetoond. In 2018 hebben we onder andere samen met de waterschappen Hollands Noorderkwartier en Rivierenland succesvol op praktijkschaal eendenkroos gekweekt op effluent en op een combinatie van influent en effluent van de rwzi Dodewaard. De proef heeft in 2019 een vervolg gekregen op het zuiveringsterrein van de rwzi Rhenen. Begin 2019 zijn twee wetenschappelijke onderzoekers aangesteld aan de Landbouwuniversiteit (Wageningen) en Radboud Universiteit (Nijmegen) om het Aquafarmonderzoek voor de komende 4 jaar voort te zetten. HDSR blijft hier de komende jaren actief aan bijdragen. Eerste resultaten van dit onderzoek tonen aan dat het principe werkt, het vervolg van het onderzoek zal zich richten op het uitbreiden van testen op andere soorten planten en organismen.

Genieten van water

In Beeld Genieten van water

Voor dit thema was de koers voor 2021 stabiel. De vaarrecreant kreeg steeds meer duidelijkheid over de regels zodat de één niet geniet ten koste van de ander. We konden weer een keer ijspret faciliteren! En ons watererfgoed kwam dit jaar vooral in beeld via onze grote projecten.

Nederland is een waterland en mensen recreëren in en op het water. Er wordt gevaren, gezwommen, gevist, geschaatst en langs het water gewandeld en gefietst. Het waterschap spreekt ook wel van recreatief medegebruik, aangezien de waterhuishoudkundige functie de basis is van het waterschapswerk. Hierop is één uitzondering: het vaarwegbeheer, sinds 2014 een wettelijke taak van het waterschap. Het waterschap is nautisch beheerder en zorgt voor veilig begaanbaar water. Voor de overige recreatieve thema's neemt het waterschap een faciliterende rol aan: we werken mee aan initiatieven van derden, mits het watersysteem het toelaat en de kosten voor de initiatiefnemer zijn. De inzet van het waterschap richt zich op twee hieronder genoemde doelen met bijbehorende effectindicatoren.

12. Waterrecreant waardeert het watersysteem

Eff 12: Heldere afspraken over vaarverkeer

13. Waterschapswerken worden beleefd

Eff 13a: Recreatief medegebruik van waterassets waar mogelijk faciliteren

Eff 13b: Watererfgoed behouden en beleefbaar maken voor huidige en toekomstige generaties

Doel 12: Waterrecreant waardeert het watersysteem

Effectindicator 12 Heldere afspraken over vaarverkeer: op koers

In 2021 zijn verkeersbesluiten voor de vaarwegen gepubliceerd. Deze besluiten waren al eerder genomen, maar nu zijn ze ook gepubliceerd en van kracht.

Voor de Kromme Rijn zijn we bezig met een nieuw verkeersbesluit om de vergunningplicht voor gemotoriseerd varen af te kunnen schaffen. Dit vergt ook een aanpassing aan de Keur.

We hebben bestuurlijk overleg gehad met de Gemeente Bunnik over het weren van brandstofmotoren op de Kromme Rijn. Begin 2022 volgt eenzelfde overleg met de Gemeente Utrecht. Beide gemeentes hebben de ambitie om brandstofmotoren te gaan verbieden vanwege de overlast ervan.

Voor de Enkele Wiericke is ook een nieuw verkeersbesluit in de maak. De verkeersbesluiten voor de Kromme Rijn en voor de Enkele Wiericke worden na een inspraakperiode begin 2022 definitief vastgesteld. Nieuwe verkeersbesluiten voor de andere vaarwegen en vaarwateren in ons gebied volgen later in 2022.

Het nautisch toezicht is vooral ingezet op de GHJ en de Kromme Rijn. Op de GHJ zijn boetes uitgedeeld voor te hard varen. Van omwonenden ontvangen we positieve reacties op het toezicht en aanwezigheid op het water. Voor toezicht en handhaving op de bovenloop van de Kromme Rijn is een projectplan opgesteld, inclusief communicatie- en beheersmaatregelen.

Doel 13: Waterschapswerken worden beleefd

Effectindicator 13a Recreatief medegebruik van waterassets waar mogelijk faciliteren: op koers

In 2021 waren we blij met een vorstperiode. Het ijsprotocol heeft onze beheerders geholpen maatregelen te nemen om ijsgroei te bevorderen. En mensen hebben mede daardoor heerlijk kunnen schaatsen.

Effectindicator 13b Watererfgoed behouden en beleefbaar maken voor huidige en toekomstige generaties: op koers

Watererfgoed krijgt een steeds belangrijkere plek in ons werk. Tot voor kort ging het vooral om het behoud van monumentale sluizen, gemaalgebouwen en andere objecten - steeds vaker zetten we watererfgoed ook in om ons verhaal te vertellen: om inwoners waterbewust te maken en om ze te inspireren voor opgaven van de toekomst. In 2021 kwam dat tot uiting in de aandacht voor erfgoed in grote projecten:

Klimaatbestendige Wateraanvoer (KWA)

- Op Open Monumentendag in Polsbroek was er veel aandacht voor zowel de historie van de waterknoop, als de plannen voor verbetering van de aanvoerroute van zoetwater: [Open monumentendag: 'Waterknoop' Polsbroek trekt veel publiek - HDSR](#);
- Bij de molen in park Oudegein, die een rol heeft gekregen in het watersysteem van het park, is een informatiebord geplaatst over werking en historie van de molen en het watersysteem: [Het waterbeheer in park Oudegein is klaar voor de toekomst - HDSR](#)
- Voor de Doorslagsluis, een gemeentelijk monument in Nieuwegein én een beruchte flessenhals, werd een ontwerp gemaakt waarbij de sluis wel haar uitstraling blijft houden, maar onder de waterlijn verbreed wordt: [Start inspraak ontwerp projectplan Doorslagsluis Nieuwegein - HDSR](#)

Gekanaliseerde Hollandsche IJssel

- Een nieuwe izi-TRAVEL wandelroute zag het licht, met volop aandacht voor verschillende oeverbeschoeïngsvarianten en watererfgoed langs de route: ['Jagen' langs oeververdediging Gekanaliseerde Hollandsche IJssel - HDSR](#)
- De Waaiersluis wordt geheel gerenoveerd en van nieuwe informatieborden voorzien. Daarbij is zowel aandacht voor de recreant op het land als op het water. Alle informatie op de borden is ook online te vinden: [Waaiersluis - HDSR](#). Via een QR-code op bordjes op de remmingwerken kunnen ook langsvarende recreanten alles te weten komen over werking en historie van dit bijzondere rijksmonumentale sluiscomplex.

Dijk3Daagse en Sterke Lekdijk

- Tijdens de [Dijk3daagse: terugblik op dag 3 - HDSR](#), de driedaagse wandeltocht langs 55 km Lekdijk stonden we meermaals stil bij sluizen, peilschaalhuisjes, dijkpalen en dijkmagazijnen, o.a. De Heul, Oude Sluis, gedenkzuil bij 't Klaphek, en de grenspalen Krimpenerwaard.
- Bij alle plannen voor Sterke Lekdijk is er aandacht voor (behoud en restauratie van) erfgoed. Daarnaast hebben we ook onderzoek laten doen naar mogelijkheden voor herbestemming van schotbalkenloodsen en dijkmagazijnen en werkt een stagiair aan een historisch onderzoek van peilschaalhuisjes in ons gebied.

En *last but not least* vond een historische gedenkplaque van precies honderd jaar oud van het voormalige stoomgemaal Barwoutswaarder via Twitter zijn weg terug naar Woerden. Een bijzonder verhaal over de energietransitie van 1921 (van stoomgemaal naar zuiggasgemaal), gevat in steen en een eeuw later ternauwernood gered van de stort in Lemmer.

Vitale overheidsorganisatie

In Beeld Vitale overheidsorganisatie

Op het gebied van duurzaamheid blijven onze inspanningen hard nodig. We werken met veel inzet maar de opgave is ook groot! Door zowel te handelen als te onderzoeken realiseren we onze doelen. En leren we voortdurend. Voor het samenwerken en het voeren van de dialoog met andere partijen en bewoners, voor de omgevingswet, en voor het toegankelijk zijn en service bieden op gebied van educatie liggen we ondanks de coronapandemie op koers. Met als belangrijk resultaat het nieuwe Waterbeheerprogramma 2022-2027!

Binnen het thema vitale overheidsorganisatie richten we ons op de activiteiten die de kerntaken van het waterschap ondersteunen. En die maken dat we met de toekomst én met de maatschappij verbonden blijven. We blijven doorgaan op de ingezette weg - van niet alleen beheren maar ook ontwikkelen. Duurzaamheid en samenwerking zijn hierin de pijlers. Betrouwbaarheid, transparantie en servicegerichtheid blijven hierbij onverminderd belangrijk, waarbij de digitalisering van de maatschappij een grote invloed heeft. De inzet van het waterschap richt zich op de volgende doelen.

14. Werken met oog op de toekomst

Eff 14: Duurzaam werken om onze voetafdruk te verkleinen

15. Maatschappelijke meerwaarde door samen doen

Eff 15a: Waterbewust handelen samen met samenwerkingspartners

Eff 15b: Doelen bereiken door samenwerking

16. Betrouwbare en servicegerichte overheid

Eff 16a: Bieden van goede service

Eff 16b: Waterschap is toegankelijk en transparant

Doel 14: Werken met oog op de toekomst

Effectindicator 14 Duurzaam werken om onze voetafdruk te verkleinen: oogje in het zeil houden

In 2020 is de visie op duurzaamheid bestuurlijk vastgesteld met als titel: Doe, Denk, Duurzaam - Naar een emissieloos en circulair waterschap. Het waterschap heeft daarbij de volgende 'stippen op de horizon' gezet met bijbehorende concrete doelstellingen (→):

Stip op de horizon

- 95% minder broeikasgassen uitstoten in 2050 t.o.v. 1990
- meerwaarde uit afvalwater: benutten energie en grondstoffen uit onze afvalwaterstromen
- Duurzaam waterschap
- Volledig circulair zijn in 2050
- Biodiversiteit versterkt

Bijbehorende concrete doelstelling

- In 2030 energieneutraal en 49% reductie broeikasgassen t.o.v. 1990
- In 2040 winnen we 50% van de top 5 grondstoffen terug (zie doel 11)
- Duurzaam Opdrachtgeverschap is vanaf 2020 de standaard
- 50% minder primaire grondstoffen gebruiken in 2030
- We houden biodiversiteit in stand en we versterken deze waar dit kan

Reductie broeikasgassen

Het behaalde resultaat vanuit het thema energie en grondstoffen is beschreven bij de effectindicator 11 - Meerwaarde uit afvalwater. Belangrijkste activiteiten waren: Eneco faciliteren om de grootste warmtepomp van Nederland op onze rwzi Utrecht te realiseren en tot 20.000 huishoudens van warmte te voorzien (Aquathermie, [TEA Utrecht](#)), komen tot een haalbare *value case* voor de berm- en maaiselvergister, en zonneparken op & nabij onze rwzi's voorbereiden. De binnengehaalde subsidiebeschikking voor de maaiselvergister hebben we helaas moeten teruggeven en we maken een hernieuwde start in 2022. Daarnaast heeft het waterschap met de samenwerkingspartners het bod 1.0 van de Regionale Energie Strategie (RES)

[U16](#), RES [Midden Holland](#) en RES [Food Valley](#) vastgesteld. Voor de RES U16 is tevens een Regionaal Uitvoerings Plan (RUP U16) opgesteld. Via Duurzaam Opdrachtgeverschap nemen we acties om de uitstoot via inkoop van diensten en werken te verminderen. Zo hebben we onze eerste ervaring opgedaan met een zero emissie maaiboot en is [Sterke Lekdijk](#) ons [lichtende voorbeeld van duurzame innovatie](#). Tot slot hebben we in 2021 een start gemaakt met de verduurzaming van ons wagenpark. Op diverse locaties zijn laadvoorzieningen voor elektrische bedrijfswagens geplaatst. Een groot deel van de auto's voor Handhaving wordt elektrisch.

Via het RES U16 partnerschap onderzoekt HDSR hoe de potentie aan [aquathermie](#) in de regio kan worden omgezet in tastbare projecten. Samen met de gemeente Houten onderzoeken we de mogelijkheid om een windmolen op rwzi Houten te realiseren. Met andere waterschappen onderzoeken we de uitstoot van broeikasgassen uit onze rwzi's: 'hoeveel is het en wat kunnen we er aan doen?' Het denken over de impact en ontwikkelingen van onze rwzi's is verwoord in de Zuiveringsvisie, die in 2022 voorligt bij het bestuur. We hebben ook veel geleerd over aanbesteden van innovaties, dat helpt ons in de toekomst.

Circulair

Via Duurzaam OpdrachtgeverSchap (DOS) zijn ontwerpen duurzamer gemaakt en is veel materiaal in projecten hergebruikt. Zo hebben verwijderde damwandplanken uit de Gekanaliseerde Hollandse IJssel bijvoorbeeld een 2^e leven gekregen als oeverbescherming in diverse projecten langs de Kromme Rijn. En zijn overbodige drinkwaterleidingen van de Waterleiding Rijn-Kennemerland voor een 2^e leven als duiker toegepast in vele projecten. Hiermee zijn we (een beetje) minder primaire grondstoffen gaan gebruiken. HDSR is ontwikkelaar van het landelijk geïntroduceerde [DOS-maatje](#) als materialenwijzer voor duurzame opdrachtgevers. HDSR doet een pilot voor een aquafarm op rwzi Rhenen om hoogwaardige bouwstoffen uit afvalwater te halen. Een team van HDSR behaalde de 2^e plaats in de *Circular Challenge* van *BlueCity*. Hierbij heeft een team van jonge professionals een bouw materiaal voor tijdelijke bouwwerken (zoals een [egelhuisje](#)) weten vervaardigen uit het restproduct van een maaiselvergister. De terugwinning van [cellulose](#) op rwzi Leidsche Rijn is in voorbereiding.

Samen met de Unie van Waterschappen hebben we de [visie op circulariteit](#) opgesteld en werken we aan een (daarvan afgeleide) eigen strategie. We onderzoeken de mogelijkheden van een materialenpaspoort, een materialenmarktplaats en de monitoring van circulariteit voor onze activiteiten.

Biodiversiteit

We hebben in 2021 de [Wet Five](#) geïntroduceerd. We zijn gestart met het regionaal Utrechts otteroverleg met meer dan 14 gebiedspartijen. Samen met de Provincie Zuid-Holland onderzoeken we de kansen voor een otterpassage/fauna-uittreedplaats bij de Hollandse IJssel. Veertig studenten monitoren de biodiversiteit op onze dijken. Er is sinds 2021 een nieuw groenbestek voor onze rwzi-terreinen, inclusief nulmeting in 2021 van de biodiversiteit op rwzi-terrein Zeist en Nieuwegein door de vlinderstichting. Als criteria in de uitvraag van het project Flora en Faunameetnet is de extra meerwaarde voor biodiversiteit opgenomen. HDSR heeft ondersteuning geboden aan de realisatie van een weidevogelgebied op het Eiland van Schalkwijk, samen met gemeente Houten, Provincie Utrecht, het agrarisch collectief Utrecht Oost en de Stichting [Weidevogelbeheer](#) Eiland van Schalkwijk.

In Unieverband is het [blauw-groene netwerk](#) geïntroduceerd. In een samenwerkingsverband met de Provincie Zuid-Holland en alle inliggende waterschappen zetten we stappen om met pilots te laten zien hoe het blauw-groene netwerk de biodiversiteit versterkt. Ook ontwikkelen we in Unieverband een raamwerk voor de monitoring van de biodiversiteit. Een combinatie van Naturalis, het NIOO en Schuttelaer voert dit project uit en begin volgend jaar verwachten we de resultaten. Daarnaast zit sinds 2021 in elke werkgroep van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel (waar wij partner van zijn) een waterschap als vertegenwoordiger van alle waterschappen. En ten slotte hebben we in 2021 een inventarisatie van onze meest bloemrijke dijken laten uitvoeren door Floron (voor planten) en Naturalis (voor insecten).

Vier jonge kiekendieven in de natuurvriendelijke oever achter HDSR-gemaal Keulevaart

Doel 15: Maatschappelijke meerwaarde door samen doen

Effectindicator 15a Waterbewust handelen samen met samenwerkingspartners: op koers

We werken binnen verschillende programma's en projecten aan het vergroten van het waterbewustzijn en het geven van handelingsperspectief aan derden. Denk aan Gezond water, Klimaatadaptatie, Sterke Lekdijk, de subsidieregeling Blauwe Bewonersinitiatieven, de Impulsregeling Water in de Leefomgeving en de viering van 900 jaar waterbeheer in 2022. In 2021 is het nieuwe Waterbeheerprogramma vastgesteld, waarbij tijdens de reactieperiode een object 'Stap in het Water/de Onderwaterwereld' is gebruikt. Dit object is ontwikkeld door een afstudeerder van de Hogeschool van de Kunsten Utrecht.

De coronapandemie heeft het samenwerken enigszins bemoeilijkt; toch hebben we stappen gezet op dit vlak.

Blauwe Bewonersinitiatieven

Vanuit de subsidieregeling Blauwe Bewonersinitiatieven hebben we in het vierde jaar van zijn bestaan aan 33 initiatieven subsidie verstrekt. Halverwege 2021 was het beschikbare budget (een ton) al op. Dit jaar was er weer veel animo voor collectieve aanleg van groene daken en aanschaf van regentonnen. Maar ook verschillende scholen deden weer aanspraak op de subsidiepot. Enkele bijzondere initiatieven waren het inrichten van een weidevogelgebied bij Houten, en een ingenieuze watervoorziening voor een stadsmoestuin in Utrecht. Kijk op deze [kaart](#) voor een overzicht van alle tot nu toe gesubsidieerde projecten (101 in totaal). Voor 2022 is een twee keer zo groot budget beschikbaar gekomen via de Voorjaarsnota door een extra ton vanuit het programma 900 jaar Waterbeheer. We verwachten weer veel waterbewuste acties!

Viering 900 jaar waterbeheer 1122-2022

In 1122 damden de toenmalige bewoners van Wijk bij Duurstede de Kromme Rijn af. Deze gebeurtenis wordt gezien als het begin van het waterbeheer in het gebied van De Stichtse Rijnlanden. In 2022 vieren we daarom 900 jaar Waterbeheer en dat doen we met een inspirerend programma: Waterbewust leven maakt het verschil! In 2021 hebben we het activiteitenprogramma opgesteld en ideeën opgehaald door een Winnovatie prijsvraag uit te zetten. Ook is met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht een programma ontwikkeld voor 2022. Medewerkers van het waterschap en andere organisaties zijn gevraagd om ambassadeur te worden. Inmiddels hebben zijn dat er 130! We hebben samen met de andere jubilarissen (Utrecht 900 jaar, Woerden 650 jaar) de festiviteiten afgestemd. Een afvaardiging van het algemeen bestuur heeft meegedacht tijdens het opstellen van het activiteitenprogramma.

Ook is eind 2021 een online festivalterrein ontwikkeld: in diverse 360-graden 'werelden' kunnen bezoekers meer te weten komen over het begin van het waterbeheer, bisschop Godebald, het werk van het waterschap, ons gebied, de ambassadeurs, onze podcasts, filmpjes en nog veel meer.

Bernard de Jong: "900 jaar waterbeheer vertelt het verhaal van het verleden, maar laat ons ook zien dat waterbeheer niet vanzelfsprekend is en we er voor de toekomst nog dagelijks keihard aan werken!"

Effectindicator 15b Doelen bereiken door samenwerking:

Samen meten met inwoners in stedelijk gebied (citizen science)

We hebben in 2021 meerdere projecten uitgevoerd waarin we samen met vrijwilligers de waterkwaliteit meten. In onderstaande tabel is het bereik van de verschillende projecten weergegeven. Daaronder staat elk afzonderlijk project kort toegelicht.

2021	Meet Je Waterkwaliteit	Global Sustainability Science UU	Waterparels (N&M)	Visdeurbel	Bloeiende boerensloot
Aantal deelnemers	250: 125 inwoners en 225 scholieren (9 klassen)	30 studenten	70 in HDSR gebied /540 totaal in NL	1 miljoen bezoekers	25 agrariërs en 10 nvo's
Aantal metingen 2021	475 betrouwbare metingen vd 650	6 opdrachten	70 in HDSR-gebied	2500 foto's 440.000 deelnemers	78 metingen
Opbrengsten	Samen met inwoners en scholen	Samen met studenten	Samen met waterschappen	Samen met Utrecht & waterschap AGV	Samen met agrariërs
Kosten	10 k	-	25 k	Totaal 35k (12k HDSR)	€ 17,50 per meting (totaal 8k)
Kans	Waterdiertjes	Nieuwe ideeën	Landelijke pr en inspiratie	Internationaal	Analyse en advies
Succes	Bijeenkomsten met uitleg biodiversiteit	Naamsbekendheid	Samenwerken met waterschappen	Waterbewustzijn, lol	Genieten, toekomstgericht

Meet je waterkwaliteit - gemeenten

In 2021 zijn we met de gemeenten Houten, Nieuwegein, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Woerden en Oudewater, en met Samen Duurzaam Zeist samen de waterkwaliteit gaan meten. Dit project is vanwege de coronapandemie online gestart. Vrijwilligers zijn gevraagd om maandelijks de waterkwaliteit van het stedelijk water te meten in hun buurt. Daarnaast zijn er in de zomer drie bijeenkomsten aan het water georganiseerd om hen meer te vertellen over de waterkwaliteit, biodiversiteit en waterdiertjes. Deze waren goed bezocht en interactief.

Meet je waterkwaliteit – Niffterlake college Maarssen

Ook is met de tweede klassen van het Niffterlake college in Maarssen met meer dan 200 leerlingen de waterkwaliteit gemeten. Aan de hand van een startbijeenkomst over het watersysteem, de waterkwaliteit en wat je zelf kunt doen, is per groepje een eigen onderzoeksvraag gesteld. Ze gebruikten de 'meet je waterkwaliteit' vragenlijst om de ecologische score te bepalen. Ook werd het afval opgeruimd en presenteerden ze een wetenschappelijk poster. De leerlingen vonden het project leuk, leerzaam en spannend. De presentaties waren indrukwekkend (zie foto's).

Global sustainability Universiteit Utrecht

Begin juni heeft de Universiteit Utrecht een veldweek in de Provincie Utrecht georganiseerd voor 150 studenten. Er waren 25 onderwerpen waarvan 5 onderzoeken voor HDSR zijn gedaan. De onderwerpen waren divers: van de waterkwaliteit van de bloeiende boerensloot en het stedelijk water, agrariërs die last hebben van de droogte, thermische energie in oppervlaktewater, tot monitoring van bloemen op de keringen.

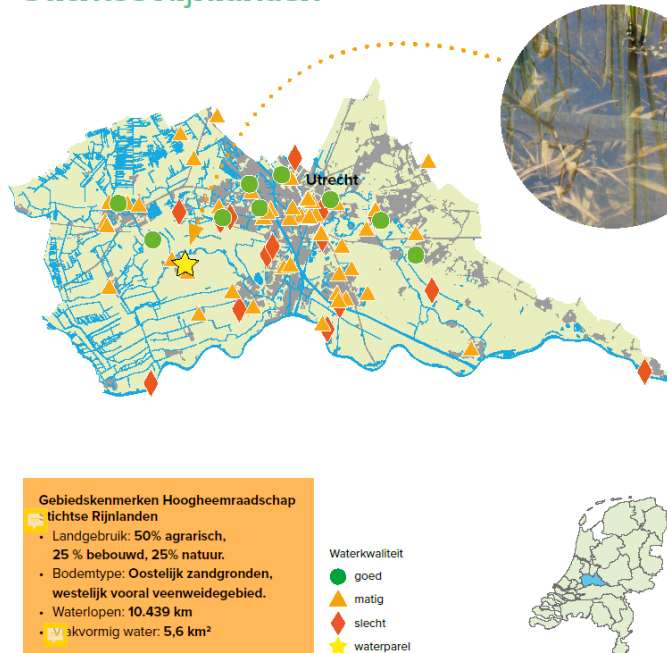
Waterparels Stichting Natuur & Milieu

Daarnaast hebben we in het project Waterparels samengewerkt met Stichting Natuur en Milieu. In ons beheergebied zijn 70 waterkwaliteitsmetingen gedaan. De boerensloot in Montfoort is als waterparel uitgekozen.

De gegevens kunnen we gebruiken om samen met collega's, gemeenten en bewoners, de waterkwaliteit lokaal te verbeteren.

Resultaten Vang de Watermonsters 2021

Stichtse Rijnlanden

Resultaten metingen

In Stichtse Rijnlanden zijn in totaal 70 metingen uitgevoerd. De meeste van deze metingen (76%) zijn uitgevoerd in bebouwd gebied, maar ook de wateren in agrarisch gebied zijn bemonsterd. De enthousiaste vrijwilligers van Vang de Watermonsters hebben kleine en grotere sloten, plassen en kanalen bekeken. 28 van de gemeten wateren bleken een slechte waterkwaliteit te hebben en 33 wateren een matige waterkwaliteit. De matige tot slechte waterkwaliteit wordt vaak veroorzaakt omdat onderwaterplanten ontbreken. Opvallend positieve uitzondering waren de metingen van de voedingsstoffen, in 59 metingen waren die goed. Er waren ook 9 plekken waar de waterkwaliteit als geheel goed was. De situatie van de waterdierrijke was meestal matig tot goed.

Wat doet het waterschap aan waterkwaliteit

Het waterschap werkt aan schoon water in sloten en rivieren, samen met inwoners, agrariërs, gemeenten en andere belanghebbenden. Bijvoorbeeld door de aanleg van natuurvriendelijke oevers, vispassages, het zuiveren van water en we stemmen het beheer van onze watersystemen waar mogelijk af op de ecologie. Om een gezonde omgeving met planten en dieren te creëren is schoon water noodzakelijk. Het is een onderdeel van een aantrekkelijke leefomgeving voor de mens om te werken, te wonen en te recreëren. Dit doen we voor nu en voor de toekomst.

Schoon en gezond water voor mens, dier en plant!

Visdeurbel Weerdslois

Een bijzonder project om de bewustwording van het waterleven te vergroten is de Visdeurbel. Bij de Weerdslois in Utrecht is onder water een camera geplaatst waarop de kijkers live vissen voorbij zagen komen, een foto konden maken en op de bel drukken om de sluis te openen voor de vissen. Dit was een groot succes en zelfs internationaal nieuws. De website had 2 miljoen bezoekers waarvan 1 miljoen op de bel hebben gedrukt. Er zijn ongeveer 2500 vissen goed op de foto gekomen.

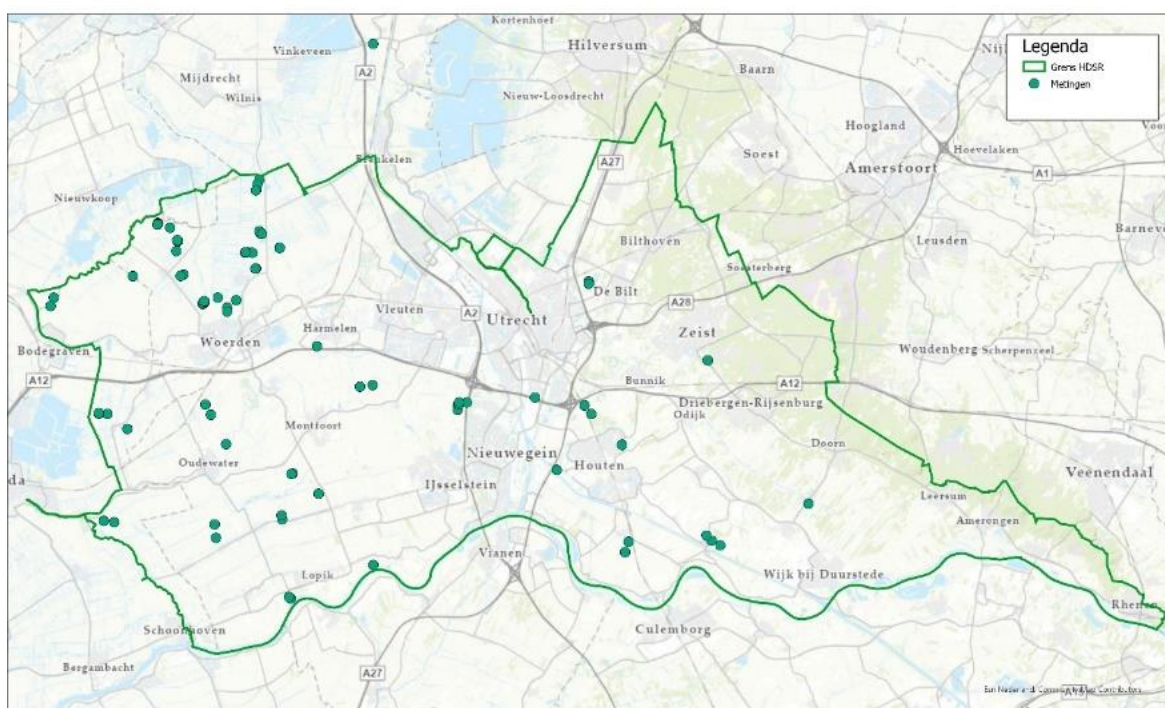

Samen meten met inwoners in het landelijk gebied

In het landelijk gebied monitoren vrijwilligers al enige jaren de vegetatie in sloten, in aanvulling op onze eigen monitoringsinspanningen. Dit is een samenwerking tussen burgers, agrariërs en het waterschap binnen het project 'Levendige Boerensloot'. Het doel van dit project is om te kijken hoe we de agrarische beheerpakketten zodanig in kunnen zetten dat dit het meest gunstig is voor de ecologie in de sloot. En hoe we van elkaar kunnen leren. Hiervoor monitort het waterschap de vegetatie in de sloot en monitoren de vrijwilligers (o.a. door filmpjes en kengetallen) het uitgevoerde beheer.

In 2021 hebben we ook agrariërs zelf uitgenodigd om mee te meten, in het project 'de Bloeiende Boerensloot'. Hiervoor ontvingen de agrariërs en het agrarisch collectief een rapportage. Er zijn 25 deelnemers met 78 metingen.

Omgevingswet

In 2021 zijn we verder gegaan met de voorbereiding voor het in werking treden van de Omgevingswet. Opnieuw is de invoering hiervan uitgesteld tot een later tijdstip in 2022. Samen met de provincie Utrecht en gemeenten werken we aan het afstemmen van onder andere vergunningverlening, toezicht en handhaving, Omgevingsvisies, Omgevingstafels, en het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Om de werkafspraken te bekrachtigen komt er een Samenwerkingsovereenkomst.

Daarnaast hebben we in 2021 gewerkt aan het "omgevingswet-proof" maken van onze eigen instrumenten:

- Een handboek voor de 'Weging van het Waterbelang' als vervanger van het Watertoetsproces is in wording.
- We maken nieuwe werkprocessen 'Projectbesluit' en 'Vergunning eigen Dienst'.
- De Waterschapsverordening wordt zowel digitaal als niet-digitaal ontwikkeld.

Waterbeheerprogramma 2022-2027

In december heeft het Algemeen Bestuur unaniem het nieuwe Waterbeheerprogramma 'Stroomopwaarts' vastgesteld voor de periode 2022-2027. Een programma dat antwoord geeft op de uitdagingen die

klimaatverandering ons stelt. Het is een ambitieus programma dat samen met onze partners tot stand is gekomen, met veel aandacht voor integraliteit en gebiedsgerichte samenwerking. Gedurende de totstandkoming heeft ook onze Waterraad van jongeren van 18-25 jaar actief meegedacht en ons geadviseerd.

Co-creatie

De inzet en ontwikkeling op de 'Stroomopwaartse positionering' van het waterschap is, in lijn met het WBP, voortgezet:

- We werken heel intensief samen met partners in regionale processen, zoals Groen groeit mee, REP, UNED, Klimaat (RAS) en Energie (RES).
- De 7 waterschappen in het landsdeel Noordwest werken samen in- en aan de Omgevingsagenda Noord-West om 'Water' en de transities verder vorm te geven en te borgen.
- Samenwerking met andere waterschappen in de provincie Utrecht en provincie Zuid-Holland.

Op gemeentelijk niveau doen we eerste ervaringen op met de 'Omgevingstafels'.

Vanuit Vergunningverlening, handhaving en toezicht (VTH) zijn we intensief gaan samenwerken met de Omgevingsdienst Regio Utrecht/Regionale Uitvoeringsdienst op een aantal handhavingsdossiers. Ook hebben we met enkele gemeenten de banden aangehaald.

Els Otterman: "Ik ben heel trots op hoe we als organisatie en bestuur het nieuwe Waterbeheer-programma 'Stroomopwaarts' tot stand hebben gebracht! Het is een ambitieus programma, niet omdat we zo graag ambitieus willen zijn, maar omdat we denken dat het nodig is."

Doel 16: Betrouwbare en servicegerichte overheid

Met de hieronder beschreven effectindicatoren wordt vooral toegezien op goede dienstverlening. Daarmee liggen we op koers.

Effectindicator 16a Bieden van goede service: op koers

Digitale transformatie

We zijn in 2021 doorgegaan als een van de primaire partners in het ontwikkelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Ook intern hebben we daarvoor stappen gemaakt voor het toekomstig beheer van de Waterschapsverordening.

We zijn begonnen met de voorbereiding voor een nieuw zaakstelsel dat in 2022 geïmplementeerd gaat worden. Daaraan gekoppeld kunnen initiatiefnemers en belanghebbenden met een persoonlijke internetpagina (PIP) alle zaken met het waterschap regelen.

Ook hebben we in 2021 de basis gelegd voor de Visie Digitale Transformatie 2022. Deze geeft richting aan het optimaliseren van bestaande processen door een optimaal gebruik van data, systemen en infrastructuur. En aan het op orde brengen en houden van de digitale basis en het innoveren met data, systemen en infrastructuur.

Effectindicator 16b Waterschap is toegankelijk en transparant: op koers

Educatie 2021

De docenten en leerlingen die in 2021 aanklopten met een vraag, hebben we online kunnen voorzien van gastlessen, lesopdrachten en informatie. Favoriete onderwerpen waren hoogwaterveiligheid, biodiversiteit, waterkwaliteit, rioolwaterzuivering en klimaatadaptatie. Collega-specialisten speelden bij de gastlessen een belangrijke rol. Collega's die in het kader van de Kinderboekenweek een gastles over hun beroep gaven op de basisschool van hun kind(eren), hebben we ondersteund met advies en/of materiaal.

De landelijke samenwerking op het gebied van educatie is in 2021 verder uitgegroeid tot een hecht en actief netwerk. Het digitaal online werken heeft hieraan een boost gegeven. Ons waterschap participeert in de twee werkgroepen die geformeerd zijn: één voor het ontwikkelen van een online RWZI-experience, en één voor een toolkit Klimaat voor mbo-docenten. Realisatie van de eerste activiteit verwachten we in 2023/2024, de tweede is mogelijk wel al in 2022 beschikbaar.

Ons kwantitatieve bereik onder jongeren op scholen bleef door de coronapandemie ver achter bij een normaal jaar. In 2021 hebben we een paar honderd leerlingen bereikt, in plaats van de reguliere paar duizend. Veel

educatieve activiteiten waren niet mogelijk, of bereidden we wel voor, maar konden toch niet doorgaan. Ook kregen we in het najaar minder aanvragen van leerlingen en docenten. De RWZI-excursies, de activiteiten met jaarlijks het grootste bereik, hebben in 2021 niet plaatsgevonden vanwege het veiligheidsaspect.

Nieuwe jeugdbestuurders werven bleek erg lastig in coronatijd. Met de onzekerheid rond live bijeenkomsten is de functie een stuk minder aantrekkelijk voor leerlingen. Toch blijven we actief zoeken en we hopen dat we er in de eerste helft van 2022 in slagen om nieuwe jeugdbestuurders te vinden. Het jubileumjaar 900 jaar Waterbeheer gaat ons daarbij mogelijk wind in de zeilen geven!

Internationale kennisuitwisseling

Onze activiteiten in het kader van de Blue Deal (samenwerking UvW en de ministeries BZ en M&I) ondervonden in 2021 wederom impact van de coronapandemie, maar we hebben toch meer kunnen bereiken dan verwacht. Met de Keniaanse Blue Deal partner WRA hebben we het hele jaar intensief digitaal samengewerkt op het gebied van monitoring en hydrologische modellering voor inzicht in de waterverdeling. Eind augustus was het mogelijk om weer een fysieke missie te organiseren. Onze twee Keniaanse Young Expert Programme deelnemers hebben succesvol het eerste jaar van hun tweejarige YEP- programma afgerond.

Binnen [InspirAgua](#) hebben we de banden aangehaald met de Colombiaanse communicatiecollega's, om gezamenlijk folders en video's te maken voor resultaatdeling en kennisuitwisseling. Het Kennismakings- en Introductieprogramma Waterschappen Internationaal is digitaal doorgegaan met diverse trainingen. In het voorjaar zijn diverse digitale sessies geweest over waterkwaliteitsmonitoring in Colombia. In november is er nog een collega naar Colombia geweest om te adviseren over het monitoren van de waterkwaliteit bij een pilot om de Laguna de Sonsa uit te baggeren.

De organisatie HDSR

Ook dit jaar werkten we vooral thuis

Helaas werd ook 2021 getekend door de coronapandemie. Hierdoor waren we het merendeel van het jaar wederom genoodzaakt thuis en digitaal te werken. Dit vergde extra energie. De gesprekken in de wandelgangen en bij de koffieautomaat werden steeds meer gemist. Daarom is ook dit jaar veel energie gestoken in het zoveel mogelijk bewaken van de sociale cohesie. Immers, dit is geen vanzelfsprekendheid bij het werken op afstand. De organisatie werd steeds vindingrijker: digitale borrels werden georganiseerd en programma's in het kader van vitaliteit werden digitaal georganiseerd en goed bezocht. Maar ook leidinggevendenden hebben zich enorm ingespannen om binnen hun teams te blijven werken aan verbinding, zowel onderling als met de organisatie. Er zijn veel online teamsessies gevoerd, en de nodige vlogjes en nieuwsbrieven gedeeld.

Binnen HDSR (en de gehele sector) is het volgens 84% van de deelnemers mogelijk om thuis te werken. Voor 16% geldt dat dus niet. Opvallend is dat maar 49% van onze medewerkers gebruik heeft gemaakt van het beschikbare thuiswerkbudget van 600 of 850 euro. Sectoraal ligt dit percentage op 57%. Daar blijven we dus achter, wat kan betekenen dat werkplekken thuis op orde zijn, of dat men de weg naar besteding van het budget nog niet heeft bewandeld.

Ontwikkeling van de organisatie

In 2021 is het WBP vastgesteld. De opgaves die hieruit voortvloeien leiden tot een noodzakelijke uitbreiding van medewerkers. Het vinden én daarnaast ook behouden van bij ons passende en gekwalificeerde medewerkers is een nog grotere uitdaging geworden. De arbeidsmarkt is meer dan ooit gespannen. Omdat de reacties op advertenties steeds minder werden, is bij sommige functies actief ingezet op searchen. Dit zal het komende jaar alleen maar toenemen. De coronapandemie zorgt daarbij voor extra uitdagingen. Niet alleen bij het werven van nieuwe medewerkers maar vooral ook bij het inwerken van nieuwe collega's.

Ontwikkeling van de mens in de organisatie

Op 17 januari zijn de uitkomsten van het Sectoraal medewerkersonderzoek bekend geworden. Dit onderzoek is eind 2021 uitgevoerd onder waterschappen en daar aan verbonden organisaties zoals belastingssamenwerkingen en Aquon. Als werkgever doen we het best goed: we scoren beter dan in 2019 op de onderdelen "tevreden over organisatie", "organisatie waardeert medewerkers" en "achter doelstellingen organisatie staan". Het vertrouwen van onze medewerkers in onze organisatie is hoger dan bij sectorgenoten. Ook blijkt dat onze medewerkers ons waterschap graag aanbevelen als werkgever. In het kader van onze arbeidsmarktstrategie is dit nuttige informatie. Onze medewerkers waarderen als top 3 het maatschappelijk belang van hun werk, de inhoud van hun werk en de zelfstandigheid die ze daarbij hebben. Op het gebied van beloning (salaris en andere waardering), ervaren werkdruk en resultaatgerichtheid zien onze medewerkers verbetermogelijkheden.

Op het gebied van *social return* (SR) heeft HDSR in 2021 veel kunnen doen voor mensen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt. Bij de uitvragen en aanbestedingen groter dan € 100.000 ex. BTW hanteert ons waterschap dezelfde uitvoeringsvoorwaarde als voorgaande jaren: een Social Return on Investment (SROI)-bijdrage van 1 tot 5% van de opdrachtwaarde. In 2021 is een totaal bedrag van circa € 8,5 ton gerealiseerd. In dit bedrag is niet het innovatiepartnerschap van de Sterke Lekdijk realisatiefase meegenomen. Daarvoor onderzoeken we met de IPS (Individuele Plaatsing en Steun) partners en de betrokken werkgeversservicepunten de kansen en mogelijkheden voor invulling van de SR-verplichting van minimaal 2,5% van de loonsom. Dit zal naar verwachting een behoorlijk omvangrijke invulling gaan worden. De realisatie van € 8,5 ton in 2021 is met name opgebouwd uit de bouwblokken: stageplaatsen voor leerlingen van de beroepsopleidende- en beroepsbegeleidende leerweg, praktijkleerplaats voor het voortgezet speciaal onderwijs, groenvoorzieningswerkzaamheden door SR-doelgroep, aanname van iemand uit de sociale werkplaats, iemand ouder dan 50 jaar en aantal personen vanuit de indicatie banenafspraken een vast contract geven. Al met al een mooi resultaat waar we trots op mogen zijn. Wel zien we dat het voor de aannemers door schaarste op de arbeidsmarkt en de steeds leger wordende kaartenbakken van de werkgeversservicepunten moeilijker wordt om de SR-verplichting ingevuld te krijgen. Het samen zoeken naar nieuwe mogelijkheden hierin geeft nieuwe uitdagingen.

Voor wat betreft de eigen ambities van HDSR: twee leerwerkplekken zijn succesvol afgerond met een diploma. Daarnaast lopen er nog 5 leerwerkplekken bij HDSR, bij verschillende afdelingen. Ook is er ruimte geboden aan 5 mensen met diverse achtergronden om werkervaring op te doen of om een functie te vervullen. Hierbij kun je denken aan mensen die vallen onder de participatiewet, een vluchtelingenstatus hebben, of die vallen onder

het ziektewet-vangnet. In het kader van duurzame inzetbaarheid en dreigende arbeidsongeschiktheid hebben we ook dit jaar een medewerker kunnen herplaatsen op een andere passende functie.

Omvang van de organisatie

De groei van het aantal medewerkers bij HDSR heeft zich in 2021 doorgezet. De personeelsomvang van HDSR nam toe van 565 medewerkers (531 fte) naar 568 medewerkers (536 fte). Ook het aantal inhuurkrachten is toegenomen: eind 2020 waren 98 inhuurkrachten werkzaam en eind 2021 waren dit er 122.

Cis Apeldoorn: "In mijn eerste maanden in 2021 bij HDSR zag ik een organisatie die hard groeit en die intern en extern veel in beweging is. Daarbij blijven rust en stabiliteit heel belangrijk. Het is een organisatie die vakmanschap uitstraalt. We doen wat we zeggen en we zeggen steeds vaker wat we doen! We hebben in dit tweede coronajaar weer veel werk verzet. Knap dat we dat hebben gedaan!"

2021 in cijfers

Exploitatieresultaat 2021

Het exploitatieresultaat 2021, het verschil tussen de netto baten en de netto lasten, bedraagt € 6,340 mln. Hiervan was € 2,692 mln begroot. Het verschil van € 0,144 mln op de netto baten, dus de netto belastingontvangsten, wordt toegelicht bij het onderdeel “Belastingen” op pagina 50. De verschillen bij de netto lasten, dus het saldo van de kosten en de overige opbrengsten van € 6,349 mln vóór de mutaties in de bestemmingsreserves, wordt per programma toegelicht in bijlage 1, pagina 72.

Hoofdpijnen exploitatieresultaat 2021	Begroting 2021 na BW	Realisatie 2021	Vershil
Netto baten	133.886	134.000	114
Netto lasten	140.206	133.858	(6.349)
Vershil voor mutatie Bestemmingsreserves	(6.320)	142	6.462
Mutaties Bestemmingsreserves	(9.012)	(6.198)	(2.814)
Exploitatieresultaat	2.692	6.340	3.648

Bedragen zijn in duizenden euro's

BW: Begrotingswijziging

Investerings

Algemeen

In onderstaande tabel treft u de investeringsuitgaven aan, zoals begroot en gerealiseerd in de jaarschijf 2021. In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de investeringen die op een projectmatige manier worden gerealiseerd en die tot toekomstige afschrijvingskosten leiden. Andere uitgaven zijn niet in deze selectie meegenomen, zoals bijvoorbeeld het buiten gebruik stellen van oude activa (waaronder sloop), kleinere niet-projectmatige inspanningen (zoals periodiek onderhoud aan het kantoorpand) en aan- en verkopen waar niet op wordt afgeschreven (gronden, met uitzondering van aankopen t.b.v. Sterke Lekdijk, vanwege de omvang). Dit betekent dat deze selectie een andere is dan de selectie die wordt gebruikt voor de weergave van de investeringen in de jaarrekening bij de staat van de materiële vaste activa (pagina 11).

Tabel I - Overzicht investeringsuitgaven 2021

(Bedragen x 1.000 euro's)

Overzicht investeringsprojecten 2021

(bedragen x € 1.000,-)

Thema/ programma/ doelstelling/ project	Begroting 2021, initieel	Begroting 2021, actueel (=A)	Realisatie 2021 t/m dec. (=B)	Realisatie 2021 in % (=B/A)
Thema Veiligheid	11.342	5.600	5.533	99%
Programma Waterkeringenbeheer	11.342	5.600	5.533	99%
Thema Voldoende Water	9.240	8.940	8.700	97%
Programma Watersysteembeheer	9.000	8.700	8.512	98%
Programma Beperking gevolgen klimaatverandering	240	240	188	78%
Thema Gezond Water	6.620	8.795	7.046	80%
Programma Gezond Water	1.620	1.105	659	60%
Programma Zuiveringsbeheer	5.000	7.690	6.387	83%
Totaal investeringsniveau programma's	27.202	23.335	21.279	91%
Thema Bestuur, Middelen en Maatschappij	1.871	1.424	347	24%
Programma Bestuur, Middelen en Maatschappij	1.871	1.424	347	24%
Totaal bedrijfsvoeringsinvesteringen	1.871	1.424	347	24%
Specifieke projecten				
Rwzi Utrecht	100	50	13	25%
GHIJ	6.234	5.240	4.350	83%
KWA+ fase 1	5.000	5.000	3.136	63%
Sterke Lekdijk	25.563	25.087	19.404	77%
Totaal Specifieke projecten	36.897	35.377	26.902	76%
Overige projecten en overloop vorig jaar	-	-	377	-
Totaal investeringen alle projecten	65.970	60.136	48.905	81%

Toelichting:

Algemeen

In de begroting is, na de 3e begrotingswijziging, een (taakstellend) investeringsniveau van € 60,1 mln. vastgesteld. Dit is inclusief de grote projecten (rwzi Utrecht, Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, Sterke Lekdijk en Klimaatbestendige Water Aanvoorzieningen). Over heel 2021 is voor € 48,9 mln. aan investeringsuitgaven gerealiseerd, wat overeen komt met een uitputting van 81% ten opzichte van de begroting na derde wijziging.

Het investeringsniveau van programma's is voor 91% uitgeput; van bedrijfsvoering investeringen 24% en van de speciale projecten voor 76%. Meer informatie over de voortgang van de projecten kunt u lezen in de diverse project specifieke rapportages en nieuwsspecials die periodiek worden opgesteld.

Effecten coronapandemie

De effecten van de coronamaatregelen van de regering op de voortgang van de investeringen was het afgelopen jaar gelukkig vrij gering. De investeringsprojecten met een belangrijke externe component zoals afstemming met de omgeving (bewonersbijeenkomsten) of grondverwerving hebben er het meeste last van gehad. Bewonersbijeenkomsten konden een enkele keer online worden gehouden maar dit werkt toch minder goed dan fysieke bijeenkomsten. Grondverwerving (voor Sterke Lekdijk en KWA+) ligt in het algemeen gevoelig,

hiervoor zijn fysieke gesprekken ‘aan de keukentafel’ absoluut noodzakelijk, grondverwerving is dan ook geheel stil komen te vallen. De directe gevolgen voor deze projecten beperkt zich tot nu toe tot vertragingen, (nog) niet tot extra kosten.

Overige effecten op projecten waren minder beschikbare capaciteit, vertraagde voorbereiding van werken, uitgelopen grond- en laboratorium onderzoek en vertraagde materiaalleveranties maar dit deed zich weinig voor.

Een indirect gevolg van de coronapandemie dat wel steeds meer merkbaar wordt zijn aanzienlijke prijsstijgingen van materialen, met name die van hout en staal. De prijsstijgingen zijn een gevolg van lagere productie tijdens de afgelopen coronaperiode en een flink aantrekkende economie en vraag naar materialen op dit moment. Na een korte consultatieronde langs verschillende projectgroepen blijken de financiële consequenties voor HDSR op dit moment vrij beperkt te zijn. Bij de grote projecten of voortrollende GOP's is enige flexibiliteit ingebouwd waarmee stijgende projectkosten kunnen worden opgevangen. Problemen kunnen eerder ontstaan bij de reguliere lijnprojecten maar het aantal projecten dat nu financieel in de knel komt is zeer beperkt waardoor op dit moment geen HDSR-brede financiële actie of een herziening van de programmering nodig is. Zolang de coronapandemie voortduurt wordt dit gemonitord.

Totaal investeringsniveau taken

Thema Veiligheid

Het programma Waterkeringenbeheer is binnen dit thema het enige programma, dit heeft in 2021 ondanks een aanvankelijk achterblijvende realisatie 99% van de verwachte investeringsuitgaven gerealiseerd.

GOP Regionale Waterkeringen heeft dit jaar door capaciteitstekorten vertragingen opgelopen. Het betreft tekort aan OM-, TM- en CM-capaciteit wegens vertrek van medewerkers en personele wisselingen die daarvan het gevolg waren. Als gevolg daarvan staat de planning onder druk, de opleveringsdatum is met een jaar opgeschoven naar 2025. Door aanzienlijke verlaging van de jaarschijf kwam de realisatie uit op 119%.

GOP Primaire Waterkeringen heeft vanuit synergie oogpunt een groot deel van haar scope bij project Sterke Lekdijk ondergebracht. Project Sterke Lekdijk is voor GOP PWK leidend voor het moment waarop de werkzaamheden worden uitgevoerd. De werkzaamheden die in synergie met project Sterke Lekdijk dit jaar zouden worden uitgevoerd zijn doorgeschoven naar 2023 e.v. Door lage uitgaven en een administratieve correctie zijn de uitgaven negatief (-9%) uitgevallen.

Het project C-kering & Waaiersluis (Dijkverbetering GHJ-Noord en Verbetering Waaiersluis) heeft vertraging opgelopen door tegenvallers in de uitvoering, de Waaiersluis wordt in 2022 opgeleverd en GHJ-Noord in 2023.

Thema voldoende water

Het afgelopen jaar is binnen het thema Voldoende Water 97% van de verwachte investeringsuitgaven gerealiseerd.

Binnen het programma watersysteembeheer laten de watergebiedsplannen is de realisatie graad 98%.

GOP Watersystemen: Herinrichting van het watersysteem Heemstede is afgerond. Een aantal renovaties is voorbereid en aanbesteding gereed. De voorbereiding van de werkzaamheden aan de oevers in Utrecht zijn in volle gang.

Gebiedsplannen Oost: Alle projecten van WGP Groenraven-oost Maartensdijk zijn afgesloten. Het laatste project van WGP Langbroekerwetering is in afronding. Binnen het RWP Eiland van Schalkwijk is nog een kunstwerkenproject in uitvoering.

Ook Gebiedsplannen West heeft goede voortgang gemaakt. WGP Zegveld en Oud-Kamerik en WGP Kamerik en Kockengen zijn in de afrondende fase, de laatste projecten zijn in uitvoering of voorbereiding. Van WGP Linschoterwaard, RWP De Tol en RWP Bodegraven Noord is een klein deel van de projecten reeds opgeleverd, het merendeel is in uitvoering of voorbereiding. Bufferzone Achttienhoven Nieuwkoop; fase 1 is opgeleverd, fase 2 is in uitvoering, NNN-gebieden Lange Weide is in voorbereiding, uitvoering start in 2022.

De vervanging van Groot materieel Waterbeheer kent een langere doorlooptijd door het aanscherpen van de aanbesteding. Deze vindt plaats in 2022. Het project Huisvesting Buitendiensten heeft in het geheel geen uitgaven gedaan. Het project bevindt zich in de opstart fase, er wordt gestart met een plan van aanpak.

Het programma Beperking gevolgen klimaatverandering heeft 78% van de jaarschijf uitgegeven. Het project Toekomstbestendig Watersysteem heeft gewerkt aan het voorkeursalternatief en een bestuursvoorstel. Vidente heeft de bouwfase afgerond en is gestart met de implementatiefase (geven van cursussen aan gebruikers).

Thema Gezond Water

Het thema Gezond Water heeft 80% van de uitgaven gerealiseerd.

Het programma Gezond Water laat een realisatiegraad van 60% zien.

KRW Oevers: als gevolg van schaarste in materialen (m.n. hout voor beschoeiingen) is de opdracht aan de aannemer later verstrekt en zijn de werkzaamheden later gestart. Daardoor schuiven uitgaven door naar 2022. KRW Vispassages: laat lagere uitgaven dan verwacht zien als gevolg van vertraging door een tegenvallende aanbesteding die opnieuw moest worden gedaan. KRW Synergie LG 2016-2021 loopt volgens verwachting, de werkvoorbereiding van Haarzuilens is gestart, de NVO Oude Bijleveld is aanbesteed.

Vervanging datasysteem ecologie: het project is in december afgerond, de laatste factuur is net in 2022 geboekt.

Programma Zuiveringsbeheer

Het programma Zuiveringsbeheer is iets meer uitgegeven dan geraamd (83%).

GOP Zuiveringstechnische werken 2016-2021 heeft de in de loop der jaren opgelopen vertraging niet meer kunnen inhalen, het wordt per 1-1-2022 afgesloten en opgevolgd door het voortrollend GOP ZTW. Het nieuwe GOP Zuiveringstechnische werken (voortrollend) is voortvarend gestart: De projecten uit de vijfjarenplannen van o.a. Lopik, Oudewater, De Meern, De Bilt en Leidsche Rijn zijn afgerond, de plannen voor Driebergen, Rhenen en Montfoort zijn opgesteld.

De bouwactiviteiten voor het project Medicijnresten uit water (Ozon rwzi Houten) zijn in oktober gestart. De betalingstermijnen zijn in overleg met de aannemer vastgesteld waarbij een deel van de uitgaven naar 2022 verschuift.

Verkenning windenergie: in overleg met gemeente Houten is eindelijk gestart met de verkenning van een windmolen op rwzi Houten. De verkenning vindt grotendeels in 2022 plaats. Min I&W is gestart met de PlanMER die het nieuwe toetskader moet opleveren. Dit alles heeft geleid tot een trage start en een naar verwachting lange doorlooptijd.

Totaal investeringsniveau bedrijfsvoeringsinvesteringen

Het gerealiseerde investeringsniveau is op 24% uitgekomen, voornamelijk als gevolg van uitgestelde ICT-investeringen. Beide projecten verlopen nog steeds moeizaam.

Wat ICT Basis op orde betreft duren de diverse vooronderzoeken die voor verschillende deelprojecten binnen dit programma zijn gestart langer dan verwacht. Daardoor schuiven ook de uitgaven door.

ICT vervanging hardware heeft last van de coronapandemie waardoor de levering van bepaalde hardware is vertraagd. Daarnaast heeft de voorgenomen verhuizing van het servercenter tot vertraging in de vervanging van servers geleid. Daardoor zijn de uitgaven aanzienlijk lager dan gepland.

Totaal investeringsniveau specifieke projecten

rwzi Utrecht

In het project voor de herinrichting van de RWZI Utrecht is dit jaar voornamelijk gewerkt aan de besluitvorming over de voorkeursvariant. Het college heeft in december in het voorstel over de herinrichting gekozen voor de variant met zonnepanelen. Deze variant wordt verder uitwerkt in een concreet bestuursvoorstel, realisatie is gepland vanaf 2022.

Gekanaliseerde Hollandsche IJssel (GHIJ)

De realisatie is met 83% op niveau.

GHIJ Kunstwerken: het project Doorslagsluis wordt uitgevoerd door team KWA+ en is nu in de planfase, verwachte start na de zomer 2022. Het project Waaiersluis ligt bij het team Waaiersluis en wordt in de HWBP-opgave van het project GHIJ-Noord uitgevoerd. De werkzaamheden voor het HWBP en de renovatie van de Waaiersluis worden in één contract uitgevoerd. De uitvoering is inmiddels gestart.

GHIJ Oevers: het werk voor het project Herenstraat is aanbesteed, de uitvoering van vertraagt naar 2022 door capaciteitstekort in het IPM-team. Park Oudegein ligt stil tot er capaciteit is om dit project op te pakken.

GHIJ Baggeren: in Q3 werd al voorzien dat de jaarschijf voor 2021 lager uit zou komen door de gewijzigde planning, het laatste deel wordt eind 2022 gebaggerd.

Sterke Lekdijk

Na gunning van het innovatiepartnerschap (IPS) eind 2020 is de integrale samenwerking in 2021 met de innovatiepartners voor de planfasen van deelprojecten WAM, Salmsteke en CUB in volle omvang voortgezet. De opstartfase was - mede door de coronamaatregelen - complex en heeft geleid tot beperkte vertraging. De samenwerking loopt volgens verwachting.

Het project Sterke Lekdijk laat over 2021 een realisatiegraad zien van 77%. Dit had iets hoger kunnen zijn, een aantal facturen van de IPS-partners is in 2022 gevallen. NB het is slechts een verschuiving van kosten naar 2022. De prognoses van de deelprojecten geven aan dat allen binnen het krediet verwachten te blijven.

Sterke Lekdijk stuurt primair op de eigen projectmijlpalen zoals 'einde verkenningfase' of 'einde planfase' en tussenliggende mijlpalen. Alle deelprojecten geven aan hun mijlpalen te zullen halen.

Producten en mijlpalen:

- de subsidie voor de planuitwerkingsfase van Wijk bij Duurstede Amerongen
- de subsidie voor de verkenningfase van Irenesluis Culemborgse veer
- instemming met de raming van het programmteam Sterke Lekdijk tot met 2023
- de subsidie voor de planuitwerkingsfase van Salmsteke
- instemming met de emissieloze aanleg van de Sterke Lekdijk.

Ontwikkelingen versterkingsopgave

Tijdens de verkenningfase en begin van de planuitwerkingsfase wordt gewerkt aan het steeds specifiekere inzicht krijgen in de versterkingsopgave van de projecten. Enerzijds door steeds fijnmaziger grondonderzoek maar daarnaast ook met het toepassen van nieuwe, soms innovatieve, inzichten in beoordelingssystematiek. De vigerende lengte van de Sterke Lekdijk is daarom in beweging. Bij het vaststellen van de voorkeursalternatieven is voor de eerste vier deelprojecten de scope bijgesteld. Voor de projecten JAV en ICU geeft de nadere veiligheidsanalyse in de verkenningfase ook een bijgestelde prognose.

Ook op het gebied van innovaties worden goede vorderingen gemaakt. Het Strategisch Ontwikkelplan Rekenmethodieken is gereviewed in de Sterke Lekdijk Advies Groep (een groep van onafhankelijke experts) en biedt perspectief op het aanscherpen van de versterkingsopgave. Daarnaast is met de toezegging van de subsidie van de Rijksoverheid voor Ondernemend Nederland (RVO) een eerste stap gezet in de *heavy duty pilot*, waarbij we 2 emissieloze, zware graafmachines gaan ontwikkelen die werken op vloeibare waterstof. De overeenkomst tussen de innovatiepartners voor het delen van emissieloos materieel is in concept gereed.

Op het gebied van productinnovaties is in Q4 de eerste veldproef uitgevoerd met het Prolock filterscherm, om de maakbaarheid te testen. De proeven worden nog geëvalueerd.

Meekoppelkansen/ samenwerkingsovereenkomsten

Voor de projecten WAM (planuitwerkingsfase), JAV (verkenningfase), CUB (planuitwerkingsfase) en SaS (planuitwerkingsfase) zijn samenwerkingsovereenkomsten opgesteld en ondertekend. Voor Salmsteke was dit reeds in 2020 gedaan. Voor het project Irenesluis - Culemborgse Veer worden de meekoppelkansen nog verkend.

Per actief deelproject:

- WAM-Planfase: Er is hard gewerkt aan het verder uitwerken van belangrijke thema's langs de dijk, zoals natuur, verkeer, historie. Grondverwerving heeft de voorbereidingen gereed om de gesprekken met de eigenaren te starten. Techniek heeft inmiddels de waterveiligheidsopgave voor een derde van het traject scherp, wat heeft geleid tot de conclusie dat de Beermuur niet verhoogd hoeft te worden.
- Salmsteke-Planfase: Het Definitief Ontwerp is opgeleverd, hiermee is het technisch ontwerp conform planning afgerond. Eind 2021 is gestart met veldproeven voor het doorontwikkelen van innovatieve oplossingen. Met 2 grondeigenaren is een overeenkomst gesloten, contacten met de overige grondeigenaren lopen.
- CUB-Verkenningfase: Het VKA is afgerond bestuurlijk vastgesteld. Het Project Management Plan (PMP) voor de planuitwerkingsfase is in een afrondende fase, het HWBP is meegenomen in het reviewproces.
- CUB-Planfase: dit deelproject bevindt zich in de opstartfase. De afgelopen periode is hard gewerkt aan het PMP en de vorming van het team.
- SaS-Verkenningfase: in het najaar is samenwerkingsovereenkomst (SOK) met de gebiedspartners ondertekend en is het voorkeursalternatief (VKA) bestuurlijk vastgesteld. Op basis van de veiligheidsanalyse is ca. 970 meter van de oorspronkelijke opgave beoordeeld als veilig. Hiermee is de projectscope iets naar beneden bijgesteld.
- JAV-Verkenningfase: de Nota Kansrijke Oplossingen (NKO) is gereed. Er wordt gewerkt aan de notitie meekoppelkansen. De veiligheidsopgave is nu zover gereed dat deze kan dienen als uitgangspunt voor uitwerking van 3 kansrijke oplossingen in 2 kansrijke alternatieven.
- ICU-Verkenningfase: eind 2021 is het Project Management Plan (PMP) afgerond en goedgekeurd door het DB en HWBP. Daarnaast is de Nota van Uitgangspunten (NvU) vrijwel afgerond, met als belangrijk onderdeel de resultaten van de veiligheidsanalyse.
- Programma Team (vh. Strategisch Team): De programmateam raming 2021-2023 is door HWBP gereviewed en na enkele aanpassing goedgekeurd. De daadwerkelijk subsidieaanvraag verloopt via de projecten. Daarnaast is in het PT gewerkt aan afspraken met HWBP over de toepassing van emissieloos materieel (zie hiervoor). Verder heeft het PT een nieuwe versie van de Basisspecificatie primaire waterkeringen (BSPWK) opgesteld waarin de systeemeisen van de beheerder van de primaire keringen / Sterke Lekdijk zijn opgenomen. Het PT heeft ook bijgedragen aan de totstandkoming van de diverse samenwerkingsovereenkomsten (SOK's), zie ook hiervoor. .
- Grondverwerving: De uitgaven voor 2021 blijven achter bij de begroting. Deels is dit gelegen in het feit dat ruilplan Honswijk niet meer in 2021 notarieel is gepasseerd. Deels is dit gelegen in het feit dat de overeenstemmingen voor Salmsteke niet zoals verwacht in 2021, maar in 2022 zullen passeren. Een nieuwe ronde van 'keukentafelgesprekken' met eigenaren over grondverwerving is voorbereid.

Klimaatbestendige Water Aanvoorzieningen

KWA+: door een kleine vertraging op de projecten Enkele Wiericke en Polsbroek is een aantal termijnen naar het jaar 2022 geschoven. Hierdoor komt de realisatie van de jaarschijf (63%) iets lager uit dan begroot.

Per actief deelproject:

- Voor het project Lopikerwaard is het VO definitief en zijn de vervolg gesprekken met de eigenaren omtrent grondverwerving weer opgepakt.
- Voor het deelproject Enkele Wiericke is het DO geaccepteerd maar voor Knooppunt Polsbroek is het DO op enkele punten nog niet geaccepteerd.
- Ook voor het project Doorslagluis is het definitief ontwerp gereed en is het projectplan onherroepelijk.
- Het project opstelplaatsen mobiele pompen is aanbesteed en kan in uitvoering.

Belastingen

Tabel: Netto bijdrage per belastingcategorie				
Belastingopbrengsten	Begroting 2021	Begroting 2021 na BW	Realisatie 2021	Resultaat 2021
Watersysteemheffing Ingezetenen	28.910	29.010	29.024	14 V
Watersysteemheffing Overig ongebouwd	5.840	5.840	5.909	69 V
Watersysteemheffing Natuur	71	71	78	7 V
Watersysteemheffing Gebouwd	34.837	35.537	35.621	84 V
Verontreinigingsheffing*	320	320	60	(260) N
Subtotaal Watersysteemheffing en Verontreinigingsheffing	69.978	70.778	70.692	(86) N
Subtotaal Zuiveringsheffing	62.909	63.109	63.308	200 V
Totaal netto bijdrage	132.886	133.886	134.000	114 V

Bedragen zijn in € 1.000 (V = voordelig, N = nadelig).

* De belastingopbrengsten Verontreinigingsheffing dienen als dekking van kosten van de watersysteemheffing.

Toelichting

Algemeen

Het resultaat op de belastingopbrengsten is het verschil tussen de gerealiseerde belastingopbrengsten en de begrote belastingopbrengsten na de 2e Begrotingswijziging. Op basis van de eerste voortgangsrapportage van BghU (t/m mei) is géén bijstelling van de belastingopbrengsten doorgevoerd. Op basis van de 2e voortgangsrapportage (t/m augustus) is, als onderdeel van de 2e Begrotingswijziging, wél een bijstelling gedaan. Bij het verklaren van de afwijkingen speelt dit mee omdat in deze jaarrekening de verschillen ten opzichte van de gewijzigde begroting worden toegelicht.

Effect coronapandemie

In het belastingdraagvlak van 2021 is rekening gehouden met het effect van de coronamaatregelen. Daarmee is dit effect ook verdisconteerd in de belastingtarieven van 2021. Er zijn geen substantiële afwijkingen in de belastingopbrengsten geconstateerd die aan de coronamaatregelen zijn toe te schrijven. Feitelijk zijn de door de coronamaatregelen gederfde belastingopbrengsten verwerkt in de omvang van de begrote belastingopbrengsten. Deze komen daardoor niet tot uitdrukking in een nadeel op de gerealiseerde belastingopbrengsten ten opzichte van de begroting. In 2022 en 2023 gaat berekend worden of HDSR in aanmerking komt voor compensatie door het Rijk van deze gederfde belastinginkomsten voor 2020 en 2021. Eventuele verantwoording daarvan zal plaatsvinden in de jaarrekeningen van 2022 en 2023.

Watersysteemheffing (€ 0,086 miljoen nadeel t.o.v. de gewijzigde begroting)

De totale netto-belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing zijn € 0,714 miljoen hoger dan initieel begroot. Op basis van de rapportages door BghU zijn de belastingopbrengsten bij de 2^e Begrotingswijziging met € 0,800 miljoen verhoogd: € 0,100 miljoen voor Ingezetenen en € 0,700 miljoen voor Gebouwd. Uit de jaarcijfers van BghU blijkt dat de uiteindelijk gerealiseerde belastingopbrengst € 0,086 miljoen lager is dan de begroting inclusief alle begrotingswijzigingen.

Het resultaat bestaat uit kleine voordelen op de categorieën Ingezetenen, Ongebouwd, Natuur en Gebouwd en een groter nadeel op de categorie Verontreinigingsheffing. De voordelen zijn beperkt van omvang: het grootste voordeel bedraagt € 84.336 bij Gebouwd. Deze kleine voordelen vallen echter weg tegen het grotere nadeel op de Verontreinigingsheffing. Daardoor buigt het totaal van de watersysteemheffing om tot een nadeel. Voor de Verontreinigingsheffing was, op basis van de realisatie in 2019, een belastingopbrengst begroot van € 320.000. Achteraf bleek de realisatie in 2019 echter incidenteel hoog. De gerealiseerde belastingopbrengst in

het boekjaar 2021 is veel lager: € 60.000. Deze heeft voor ongeveer € 150.000 betrekking op het belastingjaar 2021. Door een afboeking van € 90.000 op zogenaamde 'oude jaren', vooral 2020, resteert echter slechts € 60.000 als gerealiseerde belastingopbrengst. Verontreinigingsheffing wordt vooral opgelegd aan bedrijven. De verklaring voor de lagere realisatie ligt dan ook vooral in de lagere bedrijvigheid door de coronamaatregelen, zowel voor 2021 als voor 2020. Een voorbeeld daarvan is dat er minder bronbemalingen bij bouwprojecten hebben plaatsgevonden. Voor het belastingjaar 2022 is de begrote opbrengst voor de Verontreinigingsheffing naar beneden bijgesteld tot € 211.000.

Zuiveringsheffing (€ 0,200 miljoen voordeel t.o.v. de gewijzigde begroting)

De totale netto-belastingopbrengsten voor de zuiveringsheffing zijn € 0,400 miljoen hoger dan initieel begroot. Op basis van de rapportages door BghU zijn de belastingopbrengsten bij de 2^e begrotingswijziging met € 0,200 miljoen verhoogd. Deze verhoging was gebaseerd op verwachte meeropbrengsten voor bijstelling van het belastingdraagvlak van zowel bedrijven als woningen. Beide met € 0,100 miljoen.

Nu bij de jaarrekening blijkt de meeropbrengst voor zowel bedrijven als voor woningen groter te zijn: in totaal € 0,200 miljoen. Het voordeel bij bedrijven is € 80.000 en het voordeel voor woningen bedraagt bijna € 120.000. Aan deze relatief kleine voordelen liggen verschillende oorzaken ten grondslag. Bij bedrijven is er sprake van een voordeel op de verwachte oninbaarheid en voor woningen geldt dat het belastingdraagvlak, het aantal woningen, hoger is dan verwacht.

De paragrafen

1. Moties en amendementen, aangenomen in 2021

Agendapunt	Titel	Status	Indiener(s)	Status
Algemeen Bestuur 22-12-2021 4.3 Vaststellen waterbeheerprogramma	028-2021 Inzicht in remming van bodemdaling in peilbesluiten	Aangenomen	50 Plus PvdD	In uitvoering
Algemeen Bestuur 24-11-2021 4.2. Belastingverordeningen 2022	022-2021 Aanpassing zuiveringsheffing bij wijziging samenlevingssituatie	Aangenomen	AWP	In uitvoering (t.b.v. belastingverordeningen 2023)
Algemeen Bestuur 07-07-2021 4.4. Vaststelling voorkeursalternatief dijkversterkingsproject Culemborgse Veer-Beatrixsluis (CUB)	010-2021 Standaard compensatie voor bomenkap in HDSR projecten,	aangenomen	50-Plus Algemene Waterschapspartij Partij voor de Dieren PvdA VVD Water Natuurlijk CDA	In uitvoering
Algemeen Bestuur 07-07-2021 4.3. Waterbeheerprogramma 2022-2027	007-2021 Grondwaterproblematiek Utrechtse Heuvelrug	aangenomen	50-Plus	In uitvoering
Algemeen Bestuur 07-07-2021 4.2. Voorjaarsnota 2021	006-2021 Verkenning mogelijkheden en onmogelijkheden van transitie in grondgebruik tbv aanpak bodemdaling	aangenomen	Partij voor de Dieren Algemene Waterschapspartij 50-Plus	In uitvoering
Algemeen Bestuur 19-05-2021 7.1. Motie(s) vreemd aan de orde van de dag	004-2021 Duurzame Voedselkeuzes	aangenomen	50-Plus Algemene Waterschapspartij CDA ChristenUnie Partij voor de Dieren PvdA Water Natuurlijk	Organisatiebreed ingevoerd.

Een overzicht van alle ingediende moties:

<https://ris2.ibabs.eu/Reports/Details/HDSR/8238b04c-8c16-4834-828c-3de2ff5dfe65>

Een overzicht van alle ingediende amendementen:

<https://ris2.ibabs.eu/Reports/Details/HDSR/b4bc5c13-aefc-4c5c-9ef9-1018e4f84d9c>

2. Incidentele baten en lasten

Incidentele baten

In 2021 is een incidentele opbrengst gerealiseerd op de verkoop van drie dienstwoningen voor een bedrag van €1,032 mln, die niet was begroot.

Incidentele lasten

3. Reserves en voorzieningen

Voor een toelichting op de reserves en de voorzieningen, zie de jaarrekening op pagina 15 en verder.

4. Weerstandsvermogen

Inleiding

Onder weerstandsvermogen wordt verstaan:

Het weerstandsvermogen is de mate waarin een waterschap in staat is om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering wordt aangetast.

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio.

Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke grote financiële tegenvaller die niet opgevangen kan worden, zich direct vertaalt in een extra tariefstijging.

Risicomanagementbeleid

Het beleid dat het waterschap voert ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de “Beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2017-2023”. In deze nota is de werkwijze vastgelegd en zijn de uitgangspunten bepaald ten aanzien van weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen. Op basis van dit beleidsstuk is de paragraaf weerstandsvermogen opgesteld.

HDSR acht het noodzakelijk om risico's inzichtelijk te hebben. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's van nu en gerelateerd aan toekomstige investeringen, in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van HDSR te verkrijgen, wordt twee keer per jaar een risico-inventarisatie uitgevoerd. Dit resulteert in een actueel risicoprofiel.

Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van interviews waarbij gebruik is gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement-Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart worden gebracht en beoordeeld. Op hoofdlijnen zijn de risico's op drie manieren te clusteren. Deze clustering is als volgt:

1) Strategische/ tactische risico's	Dit betreffen de risico's die het bestuur raken, oftewel de risico's die met de lange termijn doelstellingen van het waterschap te maken hebben. Dit zijn zowel interne als externe risico's. Grote proces- en projectrisico's vallen hier ook onder.
2) Compliance- en verslaggevings-
risico's	Dit betreffen de risico's die samenhangen met het voldoen aan de wet- en regelgeving en de risico's die samenhangen met het tijdig en juist rapporteren aan interne en externe belanghebbenden.
3) Operationele risico's	Deze zijn onder te verdelen in - Projectrisico's: alleen de grote risico's die mogelijk niet binnen het project opgevangen kunnen worden zijn bestuurlijk relevant.- Procesrisico's: deze risico's vloeien voort uit de reguliere bedrijfsvoering. Alleen de grote risico's zijn bestuurlijk relevant.

- Veiligheidsrisico's: het waterschap bestaat om veiligheidsrisico's die te maken hebben met de missie weg te nemen. Hiervoor is een aparte calamiteitenplan.

In totaal zijn 62 risico's in beeld gebracht en gekwantificeerd door de afdelingen. Aan de hand van de gegevens hierover is een risicosimulatie uitgevoerd. De grootste risico's van HDSR liggen in de projectensfeer bij de projecten sloop van de oude RWZI Utrecht (bodemgesteldheid, -vervuiling), GOP Regionale Keringen, claims als gevolg van schade door onze activiteiten. De grootste operationele risico's liggen bij ICT (cybercrime, virus, datalek van persoonsgegevens) en bij Juridische zaken / Belastingen het onverbindend verklaren van een (deel van) de belastingsverordening (zaak Vrumona).

Benodigde weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de omvang van de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. De benodigde weerstandscapaciteit is het bedrag dat nodig is om alle risico's financieel af te dekken. Het gaat dan om de (rest)risico's waarvoor binnen de projecten of programma's geen (kostenefficiënte) maatregelen zijn of kunnen worden getroffen. De laatste actualisatie van het risicoprofiel is uitgevoerd in januari-februari 2022. Daaruit volgt dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 6,2 mln.

De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarrekening 2020 met € 0,1 mln afgenomen (was € 6,3 mln). Sinds de begroting 2021 zijn vanuit de meeste risico's gelijk gebleven of in meer of mindere mate kleiner geworden. Kleiner geworden zijn de risico's in het project RWZI Utrecht dat is afgerond en het niet voldoen aan de geurcontouren rond de exploitatie van de RWZI-Utrecht. Gestegen zijn de risico's van opwaartse druk op prijzen in de markt, datalekken van persoonsgegevens, discussie binnen de BGHU over de verdeling van kosten over de deelnemers. Nieuwe risico's zijn tijdsdruk bij de implementatie van het nieuwe inkoopcontract voor personeel waardoor fouten gemaakt kunnen worden en claims volgen, incidenten als arbeidsongevallen/Arbo-overtredingen en milieu-incidenten.

	2021	2020
Benodigde weerstandscapaciteit	€6,2 mln	€ 6,3 mln

Beschikbare weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit wordt gevormd door de omvang van de middelen (en de mogelijkheden om deze te genereren) waarover het waterschap beschikt of kan beschikken, waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden. De algemene reserves (watersysteem- en zuiveringsheffing) vormen het beschikbare weerstandsvermogen. De algemene reserve wordt gevoed uit het resultaat van het voorafgaande jaar; een besluit hierover wordt genomen bij behandeling van deze jaarrekening door het algemeen bestuur. Voor de een onderbouwing van de mutaties wordt verwezen naar paragraaf 2.2.2, onderdeel G op bladzijde 15 e.v. van de jaarrekening 2021.

Algemene reserves Beschikbare Weerstandscapaciteit	Stand Ultimo 2021 NA mutatie Algemene reserves	Stand Ultimo 2021 VOOR mutatie Algemene Reserves	Stand Ultimo 2020
Watersysteemheffing	5.209.707	5.815.085	5.353.186
Zuiveringsheffing	7.144.315	7.749.693	7.176.936
Totaal Algemene reserves	12.354.022	13.564.778	12.530.122

Bedragen in euro's

Ratio weerstandsvermogen: relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te vangen. De ratio weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen wij de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt het weerstandsvermogen. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven:

Ratio weerstandsvermogen =	$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$
----------------------------	---

Omvang en beoordeling van de weerstandscapaciteit per begin 2021

Onderstaande tabel geeft de beschikbare weerstandscapaciteit weer, vóór eventuele bestemming van het resultaat en de reserves door het algemeen bestuur (zie ook paragraaf 2.2.2 onderdeel G op bladzijde 15 e.v. van de jaarrekening 2021).

Conform de Beleidsnota “Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2017 -2023” wordt bij het bestemmen van het resultaat het weerstandsvermogen op peil gebracht, indien het weerstandsratio groter is dan 2,0 of kleiner dan 1,4. Dit gebeurt via een toevoeging (als de weerstandsratio groter is dan 2,0) of onttrekking (als de weerstandsratio kleiner is dan 1,4) aan de tariefseglisatiereserves.

De ratio weerstandsvermogen blijkt hoger dan 2,0. De *beschikbare* weerstandscapaciteit van €13,6 mln blijkt door de daling van de *benodigde* weerstandscapaciteit naar €1,2 mln hoger dan noodzakelijk.

Bij de jaarrekening worden de volgende stappen gevolgd met betrekking tot de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves:

- Goedgekeurde onttrekkingen en dotaties aan de bestemmingsreserves worden uitgevoerd;
- Vormen van eventueel nieuwe bestemmingsreserves en doteren aan bestaande bestemmingsreserves;
- Belastingopbrengsten worden per categorie verrekend met de tariefseglisatiereserves;
- Saldo vanuit de kostenkant van de jaarrekening wordt verrekend met de algemene reserve;
- Weerstandsvermogen wordt (indien nodig, bij een weerstandsratio >2,0 of <1,4) op peil gebracht, via een toevoeging of een onttrekking aan de tariefseglisatiereserves;

Na uitvoering van stap 1 t/m 4 resulteert een beschikbare weerstandscapaciteit van €13,6 mln (saldo algemene reserves). Afgezet tegen de benodigde weerstandscapaciteit van €6,2 mln. levert dit een ratio weerstandsvermogen op van 2,2. Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit kan worden verlaagd door een onttrekking aan de algemene reserves en een toevoeging aan de tariefseglisatiereserves. Na verlaging resulteert een beschikbare weerstandscapaciteit van €12,3 mln. en een ratio weerstandsvermogen van 2,0 (zie onderstaande tabel):

	Ratio weerstandsvermogen NA Mutatie Algemene Reserves	Ratio weerstandsvermogen VOOR Mutatie Alg. Reserves
Benodigde weerstandscapaciteit	€6,2 mln	€6,2 mln
Beschikbare weerstandscapaciteit	€12,3 mln	€ 13,6 mln
Ratio weerstandsvermogen	2,0	2,2

In de “Beleidsnota Weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen 2017-2023” is vastgesteld dat de uitkomst van de berekening wordt gewaardeerd conform onderstaande normtabel. Deze is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Het waterschap streeft naar een ruim voldoende weerstandsvermogen, zo dicht mogelijk bij 2,0.

Normtabel

Weerstand velden		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 – 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 – 1.4	Voldoende
D	0.8 – 1.0	Matig
E	0.6 – 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

Op basis van de vastgestelde norm blijkt dat de Ratio Weerstandsvormogen van HDSR op dit moment voldoet.

5. Financiering

Wet- en regelgeving

Het wettelijk kader wordt gevormd door de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (regeling Ruddo). De Wet Fido verplicht de waterschappen tot het vaststellen van een treasury statuut en het opnemen van een financieringsparagraaf in de begroting en jaarverslag.

De wijze waarop binnen HDSR financieringsactiviteiten plaatsvinden, is vastgelegd in het treasury statuut. Het statuut beoogt hiermee het financieringsbeleid transparant te maken, waarbij de risico's zo goed mogelijk worden beheerst binnen de vastgestelde kaders. Het financieringsbeleid is met name gericht op het minimaliseren van toekomstige financiële risico's.

Rentevisie

Door middel van de rentevisie geeft HDSR aan hoe wordt verwacht dat de rente zich in de toekomst gaat ontwikkelen.

In ons treasury statuut is vastgesteld dat de rentevisie van HDSR in principe wordt gebaseerd op de rentevisie van minimaal twee financiële instellingen. De visie wordt minimaal éénmaal per jaar, ten tijde van het opstellen van de begroting, vastgesteld. Daarnaast adviseert Thésor ons over relevante ontwikkelingen.

Ontwikkelingen

Aan de hand van een meerjaren liquiditeitsprognose wordt vooraf geraamd of, en zo ja, wanneer sprake is van een financieringsbehoefte. Er was in 2021, conform begroting, geen extra financieringsbehoefte. Ook in 2022 wordt geen financieringsbehoefte verwacht. Een eventueel (tijdelijk) tekort kan worden opgevangen binnen de beschikbare kortgeldlimiet.

In 2021 is de rente op de kapitaalmarkt op een laag niveau gebleven al is deze, na het dieptepunt begin 2021, intussen wel stijgende. Eind 2021 bedroeg de rente op de kapitaalmarkt voor een lening met een rentevaste periode (fixe) van 30 tot 40 jaar ongeveer 0,70%. De uitdaging van de ECB zal de komende periode in het teken staan van de inmiddels aangekondigde afbouw van het opkoopprogramma en om een op de langere termijn gemiddelde inflatie van (iets boven de) 2% te realiseren. Samen met de actuele escalatie tussen Rusland en Oekraïne is sprake van de nodige gevoeligheden in de financiële markten.

Kortlopende financiering

In 2021 is er, buiten ons reguliere rekening courant krediet geen behoefte geweest aan aanvullende kortlopende financiering. Aan het einde van 2021 was het saldo op de bankrekening van het schatkistbankieren gestegen van € 30,5 mln naar 33,5 mln. Het negatieve saldo op de rekening courant faciliteit bij de NWB bedroeg per 31-12-2021 +/- € 4,9 mln. De betaalde rente over de kortlopende financiering is nagenoeg nihil (< € 1.500).

Het negatieve saldo van de rekening courant is een gevolg van het schatkistbankieren. Wanneer het negatieve saldo te hoog wordt, wordt het saldo aangevuld door middel van een overboeking van de bankrekening van het schatkistbankieren.

Langlopende financiering

In 2021 zijn, conform begroting, geen nieuwe geldleningen aangetrokken en geen extra aflossingen gedaan

Tabel – stand van de langlopende leningen

Stand 1 januari 2021		€ 297,4
Reguliere aflossingen		€ 10,2
Vervroegde aflossing		
Stand 31 december 2021		€ 287,2

Bedragen in miljoenen euro's

Rentelasten

De rente op geldleningen was bijna € 108k hoger dan begroot, dit werd bijna volledig veroorzaakt door een hogere interne renteopbrengst van GHJ.

Schatkistbankieren

Sinds eind 2013 gelden de regels voor het Schatkistbankieren. Dit heeft tot gevolg dat alle provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen hun tegoeden groter dan het drempelbedrag, moeten aanhouden in de Nederlandse schatkist, het zogenoemde Schatkistbankieren.

Uit de evaluatie van het schatkistbankieren is gebleken dat de drempel voor het schatkistbankieren te krap was vastgesteld wat heeft geleid tot onnodige administratieve lasten bij gemeenten, provincies en waterschappen. Daarom is het drempelbedrag miv 1 juli 2021 verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal.

Het drempelbedrag bedraagt in de periode tot 1 juli 2021 circa € 1,3 mln. Met ingang van 1-7-2021 is dit percentage verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal waardoor het drempelbedrag in het tweede halfjaar bijna € 3,5 bedraagt. In november is er zeer kortdurend (2 dagen) een positief saldo geweest op de Rekening Courant. Dit bleef ruim binnen de toegestane normen.

Het saldo op de bankrekening van het schatkistbankieren bedroeg op 1 januari 2021 € 30,5 mln en op 31 december 2021 € 33,5 mln. In 2021 was sprake van overliquiditeit, naar verwachting is dit ook in 2022 het geval. Dit is mede een gevolg van de financieringsstromen rondom de grote projecten Sterke Lekdijk. De subsidiestromen worden veelal vooraf ontvangen maar de momenten waarop zijn lastig exact te voorspellen. De financieringsbehoefte zal naar verwachting na 2022 weer stijgen. Hierdoor is het niet raadzaam om langlopende leningen af te lossen. We streven een gelijkmatige financieringsportefeuille na die is afgestemd op de looptijd van onze activa maar die vooral passend is bij de duur van de voorziene financieringsbehoefte.

Interne en externe toetsing

De administratieve organisatie en de gevoerde treasury activiteiten zijn in 2021 onderwerp van onderzoek geweest bij de interne rechtmatigheidscontrole. Er zijn geen onrechtmatigheden geconstateerd.

De provincie Utrecht is ingevolge de Wet Fido aangewezen als toezichthouder. Zij toetst of het waterschap voldoet aan de normen zoals vastgesteld in deze wet. Hierbij zijn twee wettelijke normen te onderscheiden, de renterisiconorm en het kasgeldlimiet. Het doel van deze twee normen is de renterisico's van lagere overheden binnen de perken te houden en te beheersen. Beide normen worden hierna toegelicht.

Toetsing renterisiconorm

Uitgangspunt van de renterisiconorm is het streven naar een spreiding van looptijden van geldleningen met het oog op een beperking van renterisico's.

De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal. Voor waterschappen is het percentage bepaald op maximaal 30% van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar. Dit betekent dat in 2021 niet meer dan € 51,8 mln aan lening volume rentegevoelig mag zijn. Het werkelijke renterisico van HDSR bedraagt in 2021 € 10,2 mln (5,9%) en voldoet daarmee ruim aan de norm.

Ook de komende jaren wordt op basis van de vervalkalender van de leningenportefeuille voldaan aan deze wettelijke norm.

Tabel – renterisiconorm

	Bedrag	%	Toelichting
Begrotingstotaal	172,7		Primaire begroting
1. renterisiconorm	51,8	30,0	% van het begrotingstotaal
2. renterisico werkelijk	10,2	5,9	% van het begrotingstotaal
3. ruimte renterisiconorm (1-2)	41,6	24,1	% van het begrotingstotaal

Bedragen In miljoenen euro's

Toetsing kasgeldlimiet

De wettelijke kasgeldlimiet bepaalt hoeveel maximaal met kort geld (rekening-courantkrediet/kasgeldleningen) mag worden gefinancierd. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het begrotingstotaal per 1 januari van het betreffende begrotingsjaar. Voor waterschappen is de kasgeldlimiet vastgesteld op 23%.

Deze kasgeldlimiet bedraagt voor 2021 € 39,7 mln (€ 172,7 mln x 23%). Hiermee is deze limiet in 2021 niet overschreden.

6. Verbonden Partijen

HDSR heeft met veel participanten een relatie, het is dan ook niet de bedoeling om over elk van hen te rapporteren. We beperken ons tot de bestaande verbonden partijen. Dat zijn in het geval van het waterschap: 1 vennootschap, 1 regeling voor gemene rekening, 4 gemeenschappelijke regelingen, 1 samenwerkingsovereenkomst en 1 vereniging.

Het betreft:

1. Nederlandse Waterschapsbank (NWB).
2. Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland
3. Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)
4. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard
5. Netwerk Water en Klimaat
6. AQUON
7. Het Waterschapshuis (HWH)
8. Unie van Waterschappen (UvW)

1. Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB)

Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Ingangsdatum	1954	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.	
Financieel belang HDSR	De deelneming van HDSR in deze AAA- bank bedraagt € 31.165,- opgebouwd uit 224 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 47 (van de 8.511) aandelen B van nominaal €460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB. De afgelopen 8 jaren heeft de NWB geen dividend uitgekeerd, vanwege de toezichthoudregels van de ECB. In 2019 is de dividend uitkering hervat.	
Bestuurlijk belang HDSR	Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.	
Financiële kerncijfers (x € 1 mln):	31/12/2020	31/12/2021
-Eigen vermogen	1.738	1.774
-Vreemd vermogen	106.882	96.019
-Jaarresultaat	81	121
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen	
Risico's	Gering.	
Overige informatie	Geen.	

2. Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland (MRB)

Vestigingsplaats	Houten
Rechtsvorm	Overeenkomst van kosten voor gemene rekening
Ingangsdatum	1 januari 2012
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het beschermen van de waterstaatswerken tegen schade veroorzaakt door woel- en graafwerk van muskus- en beverratten. Deze taak is vastgelegd in de gewijzigde Waterwet die op 1 juli 2011 is ingegaan. Muskusrattenbeheer West- en Midden Nederland voert deze taak uit voor de waterschappen: Hollands Noorderkwartier, Amstel, Gooi en Vecht, Rijnland, Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard, De Stichtse Rijnlanden.
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door MRB (aandeel 24,6%) bedraagt voor het waterschap in 2021 €2,51 mln. De bijdrage is voor 2022 begroot op €2,64 mln (2020: € 2,44 mln).
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting in het Bestuurlijk Overleg van MRB met twee deelnemers uit het college van dijkgraaf en heemraden. De dijkgraaf van HDSR is voorzitter van het Bestuurlijk Overleg en één van de heemraden vertegenwoordigt HDSR als lid van het Bestuurlijk Overleg.
Financiële kerncijfers :	
-Eigen vermogen	31-12-2020 0 31-12-2021 0
-Vreemd vermogen	0 0
-Jaarresultaat	V €34.925 V €
Relatie met programma	Veiligheid
Risico's	Uittreden van één of meer deelnemers is van invloed op de kostenverdeling.
Overige informatie	HDSR is penvoerder van de Gemeenschappelijke Regeling MRB-WMNL en het personeel is bij HDSR in dienst.

3. Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

Vestigingsplaats	Utrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 januari 2014
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Samenwerken bij de beleidsvoorbereiding, heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke belastingen, alsmede bij de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken en het beheer en de uitvoering van vastgoedinformatie. Doel is verbeteren van kwaliteit, continuïteit en efficiency.
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door BghU is voor het waterschap in 2022 begroot op € 2,59 mln (2021: € 2,57 mln).
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting in het Algemeen Bestuur van BghU met twee deelnemers uit het college van dijkgraaf en heemraden. Eén van deze twee deelnemers is statutair voorzitter, op dit moment de dijkgraaf.
Financiële kerncijfers :	31-12-202031-12-2021
-Eigen vermogen	€487.896€1.101.271
-Vreemd vermogen	€4.077.659€5.270.271
-Jaarresultaat	€939.870€438.135
Relatie met programma	Lastendruk
Risico's	Uittreden van een deelnemer kan invloed hebben op het produktievolume, het kostenniveau en de kostenverdeling.
Overige informatie	

4. Regionaal Historisch Centrum Rijnstreek en Lopikerwaard (RHC)

Vestigingsplaats	Woerden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 april 2008
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het gezamenlijk beheren van de archiefbewaarplaats door een bevoegd archivaris. Deelnemende gemeenten naast HDSR zijn: Bodegraven-Reeuwijk, Lopik, Montfoort, Oudewater, Woerden, IJsselstein.
Financieel belang HDSR	De bijdrage aan de dienstverlening door RHC Begrote bijdrage 2020: €182.958 Werkelijke bijdrage 2021: €171.925 Begrote bijdrage 2022: € 220.000
Bestuurlijk belang HDSR	De Stichtse Rijnlanden heeft zitting met één vertegenwoordiger uit het college in de Archiefcommissie (incl. plaatsvervanger). De vertegenwoordigers leggen verantwoording af over het door de Archiefcommissie gevoerde beleid aan het college dat hen heeft aangewezen.
Relatie met programma	Bestuur en organisatie
Risico's	Beperkt

5. Netwerk Water en Klimaat (voorheen Winnet en Coalitie Ruimtelijke Adaptatie)

Vestigingsplaats	Houten								
Rechtsvorm	Samenwerkingsverband								
Ingangsdatum	1 januari 2020, looptijd 4 jaar								
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De voorlopers van deze brede samenwerking zijn de Coalitie Ruimtelijke Adaptatie (CRA, samenwerking op het gebied van ruimtelijke adaptatie sinds 2016) en Winnet (samenwerking op het gebied van de afvalwaterketen sinds 2012). Deze samenwerkingsverbanden zijn samengevoegd in een nieuwe samenwerking Netwerk Water & Klimaat. De opgaven voor ruimtelijke adaptatie en de (afval)waterketen zoals die zijn verwoord in het deltaplan ruimtelijke adaptatie/Bestuursakkoord Klimaatadaptatie (BAKA) en het Bestuursakkoord Water (BAW), inclusief het bijbehorende addendum, zijn leidend in de doelstelling. De partners richten zich specifiek op een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van onze regio. Hierbij vindt een intensivering van de (netwerk)samenwerking binnen de (afval)waterketen en klimaatadaptatie plaats. De bewustwording van de gevolgen en de effecten van klimaatverandering, bij zowel interne organisaties als bij de omgeving, worden vergroot. Tevens worden waterveiligheid en de digitale dreigingen rondom waterassets zoveel mogelijk gezamenlijk aangepakt. De doelstelling is om dit middels slim samen te werken, kansen te benutten, kennis te delen en te innoveren te bereiken. Deze overeenkomst betreft een samenwerkingsverband van een veertiental gemeenten in de regio Utrecht Zuidwest (Bunnik, De Bilt, Houten, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede, Woerden, IJsselstein en Zeist.), HDSR, de provincie Utrecht en de Veiligheidsregio Utrecht.								
Financieel belang HDSR	In 2021 is een bijdrage betaald van € 47.592 Verwachte bijdrage 2022: € 47.500								
Bestuurlijk belang HDSR	Op de Water & Klimaattafel zijn de bestuurlijke portefeuillehouders vertegenwoordigd van de partners. De bestuurders zijn bepalend in de koers.								
Financiële kerncijfers :	<table> <tr> <td>31-12-2020 (Winnet&CRA)</td><td>31-12-2021</td></tr> <tr> <td>-Eigen vermogen € 100.795</td><td>€ 259.086</td></tr> <tr> <td>-Vreemd vermogen Nvt</td><td>Nvt</td></tr> <tr> <td>-Jaarresultaat €45.869</td><td>€158.291</td></tr> </table>	31-12-2020 (Winnet&CRA)	31-12-2021	-Eigen vermogen € 100.795	€ 259.086	-Vreemd vermogen Nvt	Nvt	-Jaarresultaat €45.869	€158.291
31-12-2020 (Winnet&CRA)	31-12-2021								
-Eigen vermogen € 100.795	€ 259.086								
-Vreemd vermogen Nvt	Nvt								
-Jaarresultaat €45.869	€158.291								
Relatie met programma	Zuiveringsbeheer en Beperking gevolgen klimaatverandering								
Risico's	Beperkt. Uittreden van één of meer deelnemers is van invloed op de kostenverdeling.								
Overige informatie									

6. AQUON

Vestigingsplaats	Tiel												
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling												
Ingangsdatum	1 juli 2011												
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	AQUON is het instituut voor wateronderzoek voor negen waterschappen. AQUON levert monsterneming, analyse en rapportage van chemisch, fysisch en biologisch onderzoek naar de eigenschappen van het natte milieu. AQUON verzorgt voor negen deelnemers het waterkwaliteitsonderzoek, dat uitgevoerd moet worden als gevolg van wettelijke verplichtingen (zoals zwemwateronderzoek en KRW monitoring). Tevens is het, ten behoeve van de uitvoering en evaluatie van het eigen beleid, noodzakelijk kwaliteit- en kwantiteitsmetingen uit te voeren en daarover te rapporteren.												
Financieel belang HDSR	Voor 2021 bedroeg de bijdrage mln €2,08 mln Voor 2022 is een bijdrage begroot van €2,671 mln												
Bestuurlijk belang HDSR	HDSR is met een lid van het college zowel in het Dagelijks Bestuur als in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd in de GR.												
Financiële kerncijfers (€):	<table><tr><td></td><td>31-12-2020</td><td>31-12-2021</td></tr><tr><td>-Eigen Vermogen</td><td>€0</td><td>€0</td></tr><tr><td>-Vreemd vermogen</td><td>€13.722.422</td><td>€14.366.729</td></tr><tr><td>-Jaarresultaat</td><td>€0</td><td>€0</td></tr></table>		31-12-2020	31-12-2021	-Eigen Vermogen	€0	€0	-Vreemd vermogen	€13.722.422	€14.366.729	-Jaarresultaat	€0	€0
	31-12-2020	31-12-2021											
-Eigen Vermogen	€0	€0											
-Vreemd vermogen	€13.722.422	€14.366.729											
-Jaarresultaat	€0	€0											
Relatie met programma	Kwaliteit van het oppervlaktewater, zuiveringsbeheer												
Risico's	Uittreden van een deelnemer kan invloed hebben op het productievolume, het kostenniveau en de kostenverdeling.												

7. Het Waterschapshuis

Vestigingsplaats	Amersfoort	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Ingangsdatum	1 juli 2010	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	Het Waterschapshuis bevordert samenwerking op ICT-gebied tussen waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector. Er worden ICT - programma's uitgevoerd voor de waterschappen en er worden applicaties beheerd die door meerdere waterschappen gebruikt worden.	
Financieel belang HDSR	Jaarkosten HDSR bedragen voor 2021 € 702.901 Verwachte bijdrage 2022: € 950.000	
Bestuurlijk belang HDSR	Eén lid en een plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.	
Financiële kerncijfers :	31-12-2020	31-12-2021 (concept)
-Eigen vermogen	€0	0
-Vreemd vermogen(totaal vlottende passiva)	€12.069.222	8.203.225
-Jaarresultaat	€0	€0
Relatie met programma	Bestuur en organisatie	
Risico's	Herziening van het werkpakket door de Koers HWH 3.0 kan tot financiële en inhoudelijke risico's leiden.	
Overige informatie	geen	

8. Unie van Waterschappen

Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Verenging	
Ingangsdatum	1927	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)	De Unie van Waterschappen behartigt de belangen van de waterschappen en zorgt voor kennisuitwisseling en samenwerking tussen de waterschappen. De Unie vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld. De Unie van Waterschappen is de werkgeversorganisatie van ongeveer 11.000 medewerkers bij 21 waterschappen in Nederland. Door de leden van de Unie is een garantiestelling afgegeven voor totaal €2 mln.	
Financieel belang HDSR	Jaarkosten HDSR bedragen voor 2021: €474.865 Verwachte bijdrage voor 2022: €496.664	
Bestuurlijk belang HDSR	HDSR is lid van de Unie van Waterschappen	
Financiële kerncijfers :	31-12-2019	31-12-2020 *
		*) Er zijn nog geen gegevens over 2021 beschikbaar
-Eigen vermogen	€1.777.551	
-Vreemd vermogen	€13.208.925	€1.993.366
-Jaarresultaat	-€118.404	€15.546.462
		€215.815
Relatie met programma	Bestuur en organisatie	
Risico's	Beperkt	
Overige informatie	nvt	

7. Bedrijfsvoering

Subsidies 2021

Tabel: Overzicht beschikte subsidie aanvragen 2021 (aantal 8 stuks)		
Naam project	Regeling	Bedrag
Watermaatregelen Bodegraven-Noord (DM map 1695409)	Begrotingssubsidie project provincie Zuid Holland	€ 1.900.000
Watermaatregelen Achttienhoven t.b.v de Haeck (DM map 1695636)	Begrotingssubsidie project provincie Zuid Holland	€ 800.000
Volledig plantaardige vergisting van berm- en slootmaaisel - GROENG(R)AS	REACT EU (EFRO - Kansen voor West)	€ 3.438.521
De Boer aan het Roer - de Hollandse Veenweiden vitaal en verbindend (DM1796089),	Begrotingssubsidie project provincie Zuid Holland (IBP middelen)	€ 400.000
Capaciteitstoename KWA stap 1, onderdeel pakket B2	Deltafonds	€ 6.337.773
Aanvraag aanvullende subsidie 'Capaciteitstoename KWA stap 1, onderdeel 'KWA-Verdiepen Gekanaliseerde Hollandse IJssel'	Deltafonds	€ 669.214
Opleiding praktijkleren 2021 t.b.v. afdeling MRB	Subsidieregeling praktijkleren RVO 2021	€ 68.918
NL-NASCCCELERATE Action C2.6 Versterking van de inzet voor aanpassing aan klimaatverandering via Netwerk Water & Klimaat	Life IP 2020 Klimaat	€ 630.513
	Totaal	€ 14.244.939

Tabel: Overzicht ingediende subsidie aanvragen 2021 (aantal lopende aanvragen 6 stuks)		
Naam project	Regeling	Bedrag
Optimalisatie 23 vispassages	NPI Water POP3+ Provincie Utrecht	€ 293.939
Realisatie 4 vispassages	NPI Water POP3+ Provincie Utrecht	€ 474.768
Waterberging en – doorvoer Willeskop	NPI Water POP3+ Provincie Utrecht	€ 1.500.000
Restauratie Oude Sluis Vreeswijk	Erfgoedparels Provincie Utrecht	€ 205.849
TEO Merwedekanaal verantwoord benutten	Uitvoeringsverordening subsidie Energietransitie provincie Utrecht 2021.	€ 50.000
Pilot wegvangen exotische rivierkreeft in Zegveld	Biodiversiteit: Invasieve exoten provincie Utrecht 2021	€ 40.000
	Totaal	€ 2.564.556

Tabel: Overzicht aangepaste subsidie aanvragen in 2021 en/of over vorige jaren			
Naam project	Regeling	Beschikking oud	Beschikking nieuw
Volledig plantaardige vergisting van berm- en slootmaaisel - GROENG(R)AS	REACT EU (EFRO - Kansen voor West)	€ 3.438.521	€ 0
Naar nieuwe financieringsarrangementen voor het vernatten van veen 2019-2020	Begroting-projectsubsidie provincie zuid Holland	€ 119.223,00	€ 0

Tabel: afgewikkelde subsidies in 2021 (aantal 4 stuks)			
Naam project	Regeling	Beschikking	Vaststelling
Aanleg 14 vispassages	POP3 provincie Utrecht	€ 581.643,97	€ 581.643,97
Restauratie Waaiersluis te Gouda	Projectsubsidie 2018-2021 provincie Zuid Holland	€ 229.299,00	€ 219.900,00
Verbeteren waterkwaliteit Kom van Langbroek	POP3 provincie Utrecht	€ 365.653,41	€ 310.875,20
Capaciteitstoename KWA stap 1: onderdeel Projectbeslissing Pakket B-1	Deltafonds	€ 421.464,00	€ 246.443,00
	Totaal	€ 1.598.060,38	€ 1.358.861,97

Toelichting gewijzigde subsidiebeschikkingen

Volledig plantaardige vergisting van berm- en slootmaaisel - GROENG(R)AS

De op 6 mei 2021 toegekende REACT-EU subsidie is op 2 december 2021 in gezamenlijkheid met de medeaanvrager en na overleg met de Managementautoriteit van Kansen voor West ingetrokken. De harde eindtermijn van de subsidiebeschikking (31-12-2023) is om 2 redenen niet langer haalbaar. Als eerste moet er alsnog een aanbestedingstraject voor de samenwerking met de medeaanvrager worden gestart. Daarnaast loopt er een discussie over de locatie van de demonstratie-installatie rond de rwzi Nieuwegein en in het verlengde daarvan, het passend krijgen van de projectactiviteiten binnen het vigerende bestemmingsplan.

Het waterschap wil dit innovatieve project desondanks alsnog gaan realiseren en werkt aan een herstart, waarbij de huidige hobbels eerst zijn weggewerkt. Daarbij wordt ook overwogen in het voorjaar van 2022 mee te doen aan het reguliere programma van Kansen voor West III. Het projectplan staat nog steeds overeind.

Naar nieuwe financieringsarrangementen voor het vernatten van veen 2019-2020

Het waterschap heeft de provincie verzocht de subsidiebeschikking (€ 119.223,00) in te trekken omdat duidelijk is geworden dat het onderwerp verdienmodellen ook wordt uitgewerkt binnen de Regionale Veenweide Strategieën die nu worden opgesteld. Ook de projecten 'Valuta voor veen' van de NMU en de RABO Carbonbank zijn in een versnelling geraakt. Uitvoering van nog een onderzoek naar "financieringsarrangementen" voegt daarom weinig meer toe.

Toelichting afgewikkelde subsidies bij relevante afwijkingen

Restauratie Waaiersluis te Gouda

Er is een projectsubsidie verleend van 24% van de begrote subsidiabele kosten tot een maximum van € 229.299. De werkelijke lasten van dit project zijn met € 916.249,15 iets lager uitgevallen dan was begroot. Alle ingediende kosten zijn beoordeeld en akkoord bevonden. Gevolg van de iets lagere subsidiabele kosten is dat de subsidie ook iets lager uitvalt (€ 219.900).

Verbeteren waterkwaliteit Kom van Langbroek

Er is een subsidie verleend van 50% van de subsidiabele kosten ad € 731.306,82 (minus € 90.750 uit de subsidieverleningsbeschikking voor de verdrogingsbestrijding, zijnde AVP subsidie t.b.v. drie deelgebieden). De werkelijke subsidiabele kosten bedroegen € 709.247,32 (minus € 75.000 i.v.m. dubbele subsidie). Daardoor is de subsidievaststellingsbeschikking circa € 11.000 lager uitgevallen.

Daarnaast is er een korting/sanctie toegepast van € 87.496,93 wat tot circa € 43.750 lagere subsidie heeft geleid. Bij de beoordeling van de aanbestedingen is vastgesteld dat bij de aanbesteding van één van de drie percelen meerwerk is verleend tot 56,8% boven de waarde van de oorspronkelijke opdracht. Hiervoor moet helaas sanctie A23.1 worden toegepast (toegestaan is tot 50%). De sanctie had voorkomen kunnen worden door voor het meerwerk een nieuwe meervoudig onderhandse aanbesteding te houden.

Capaciteitstoename KWA stap 1: onderdeel Projectbeslissing Pakket B-1

De activiteiten waarvoor de subsidie is verleend, zijn allemaal verricht. Aan alle subsidieverplichtingen is voldaan. De werkelijke kosten zijn veel lager uitgevallen dan begroot.

8. EMU saldo

Om zicht te hebben op het Economische en Monetaire Unie (EMU) -saldo van de lokale overheid, zijn alle decentrale overheden verplicht de berekening van het EMU-saldo in de begroting en het jaarverslag op te

nemen (Wet HOF). Daarnaast is de verplichting de financiële informatie op kwartaalbasis aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) te verstrekken.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven in een jaar van de totale overheid (Rijk en decentrale overheden). De Stichtse Rijnlanden is als decentrale overheid medeverantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo. Bij het bepalen van het EMU tekort wordt een andere boekhoudmethode toegepast. Hierdoor is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

De Unie van Waterschappen, IPO en VNG hebben met het kabinet afspraken gemaakt over de ruimte in het Nederlandse EMU-tekort voor de decentrale overheden in de periode 2019 tot en met 2022. Voor 2021 bedraagt deze financiële ruimte 0,4% van het Bruto Binnenlands Product. De indicatieve referentiewaarde voor De Stichtse Rijnlanden bedraagt negatief € 17,4 mln. Een referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een waterschap in de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden heeft.

Het Rijk stuurt alleen op het EMU-tekort van alle decentrale overheden gezamenlijk. De minister heeft er mee ingestemd dat hogere EMU-tekorten van de ene groep decentrale overheden in een bepaald jaar gecompenseerd kunnen worden door lagere tekorten of overschotten van andere groepen. Op dit moment zijn er geen sancties op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort van de decentrale overheden. In de primaire begroting 2021 is een EMU-saldo tekort voorzien van € 15,5 miljoen. Het werkelijke EMU-saldo in 2021 is € 5,5 miljoen positief (zie tabel onder). Hiermee blijft De Stichtse Rijnlanden binnen de toegestane referentiewaarde van negatief € 17,4 mln. Het verschil met het begrote EMU-saldo wordt vooral veroorzaakt door lagere investeringsuitgaven en een positiever exploitatiesaldo.

Tabel – opbouw EMU-saldo

Opbouw EMU-saldo	Rekening 2021	Begroting 2021
1. EMU - exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	0,1	-9,0
2. invloed investeringen		
- bruto investeringen minus desinvesteringen*	-/- 37,7	-/- 66,0
- Investeringsubsidies en doorbelastingen aan derden**	14,4	30,5
- afschrijvingen	29,1	29,7
3. invloed voorzieningen		
- toevoeging aan voorzieningen	8,1	6,6
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	0,0	0,0
- onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/- 8,5	-/- 7,3
4. invloed reserves		
- betalingen uit reserves	0,0	0,0
Berekend EMU-saldo	5,5	-/- 15,5

* Bruto investeringen zijn inclusief de projecten in het kader van KWA+ en Sterke Lekdijk

** De bijdragen voor KWA+ en Sterke Lekdijk zijn meegenomen in de investeringsubsidies
Bedragen zijn in miljoenen euro's

9. Top Inkomens 2021

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (= WNT) is per 1 januari 2013 in werking getreden. De WNT regelt naast de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector ook een maximering van de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan ontslagvergoedingen. Vanuit de WNT dient verantwoording via de jaarrekening plaats te vinden. Hierbij dient de bezoldiging van alle topfunctionarissen verantwoord te worden ook als de norm niet is overschreden.

Inkomensgegevens

De bezoldiging van waterschapsbestuurders ligt vast in het Waterschapsbesluit (ministerie van Binnenlandse Zaken).

Leden van het dagelijks bestuur van De Stichtse Rijnlanden

De beloning van alle leden van het dagelijks bestuur vindt plaats binnen de ambtelijke schalen (schaal 18, BBRA) en blijft geheel binnen de WNT-norm. De dijkgraaf ontvangt, in overeenstemming met wettelijke bepalingen, naast het salaris gebaseerd op trede 10 van schaal 18, een bruto ambtstoelage van 6,25% (geen recht voor pensioen, vakantietoelage, en dergelijke). De vier hoogheemraden hebben elk een aanstelling voor 0,75 fte en worden betaald conform trede 3 van schaal 18 van het BBRA. Naast het salaris ontvangen alle leden van het dagelijks bestuur een vakantietoelage van 8% en een eindejaarsuitkering van 8,3%, zoals die geldt voor rijksambtenaren. De leden van het dagelijks bestuur zijn overigens geen topfunctionaris zoals verwoord in het kader van de WNT.

Werknemers van De Stichtse Rijnlanden

Werknemers van De Stichtse Rijnlanden zijn aangesteld als ambtenaar en vallen in beginsel onder de werking van de CAO Werken voor Waterschappen. Voor een groep medewerkers die vanuit de provincie Noord- en Zuid Holland naar ons waterschap zijn overgekomen geldt bij wijze van overgangsrecht de CAO Provincies. De beloningen uit beide cao's blijven geheel binnen de WNT-norm. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden heeft geen managers in dienst die buiten de CAO-schalen worden betaald.

Aanstelling secretaris-directeur

In het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) legt ons waterschap jaarlijks in zijn jaarstukken verantwoording af over de beloning van (interim-) topfunctionarissen. Binnen ons waterschap betreft dat de functie van secretaris directeur. Binnen het geldend functiewaarderingssysteem FuWater is die functie gewaardeerd met salarisschaal 17 van de SAW en daarmee onder de WNT-norm.

In 2021 heeft een wisseling van secretaris-directeur plaatsgevonden waardoor er in dit kalenderjaar sprake is van twee personen die als topfunctionaris aan te merken zijn.

Bijlage 1: Kosten en opbrengsten per programma

Waterkeringenbeheer (primaire, regionale en overige waterkeringen)

Waterkeringenbeheer	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	1.077	1.077	946	131
Afschrijvingskosten	3.091	2.931	2.931	1
Personeelskosten	7.637	7.928	7.745	183
Overige kosten	1.494	1.422	1.649	227-
Bijdrage Hoogwaterbeschermingsprogramma	8.100	8.100	8.542	442-
Totaal kosten	21.400	21.459	21.813	354-
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	7.805	8.325	7.570	755
Totaal overige opbrengsten	7.805	8.325	7.570	755
Saldo kosten en overige opbrengsten	13.595	13.134	14.243	1.109-

Bedragen zijn in duizenden euro's

Rentekosten (€131k lagere kosten)

Een achterblijvend investeringsvolume inzake waterkeringenprojecten zorgt voor lagere toerekening van rentekosten aan dit beleidsprogramma.

Personeelskosten (€ 183k lagere kosten)

Het niet of later bezetten van vacatures door krapte op de arbeidsmarkt zorgen voor lagere loonkosten. Echter, zoals is te zien bij de overige kosten, is meer gebruik gemaakt van externe diensten, om voldoende capaciteit in huis te hebben. Thuiswerksituatie door de coronapandemie zorgt voor minder reiskosten en minder opleidingskosten.

Overige kosten (€ 227k hogere kosten)

Door de krapte op de arbeidsmarkt konden een aantal vacatures niet worden ingevuld. Om toch voldoende capaciteit beschikbaar te hebben is meer gebruik gemaakt van externe diensten dan begroot.

Bijdrage HWBP (€ 442 hogere kosten)

Hogere kosten bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma als gevolg van een hogere eindafrekening. Deze wordt ten eerste veroorzaakt door een hogere index voor de jaarlijkse bijdrage dan begroot. Ten tweede is een lager investeringsvolume gerealiseerd door alle waterschappen en daarmee het achterblijven van de realisatie van de 10% eigen bijdrage van het uitvoerende waterschap. Met als direct gevolg daarvan een hogere solidariteitsbijdrage voor alle waterschappen.

Overige opbrengsten (€755k lagere opbrengsten)

Mede door de coronapandemie is het investeringsvolume achter gebleven, waardoor minder uren zijn geactiveerd en als gevolg daarvan ook minder dekking is gegenereerd vanuit de projecten voor de inzet van projectmedewerkers.

Calamiteitenzorg

Calamiteitenzorg	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	-	-	-	-
Afschrijvingskosten	0	0	0	0
Personeelskosten	434	460	451	9
Overige kosten	155	155	155	0
Totaal kosten	589	616	606	10
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	2	2	4	2-
Totaal overige opbrengsten	2	2	4	2-
Saldo kosten en overige opbrengsten	587	614	602	12

Bedragen zijn in duizenden euro's

Afwijkingen van de realisatie ten opzichte van de begroting groter dan €100k worden hieronder verklaard.

Muskusrattenbeheer in eigen gebied

Muskusrattenbeheer eigen gebied	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	6	6	6	0-
Afschrijvingskosten	9	9	9	0
Personeelskosten	-	-	8	8-
Overige kosten	2.662	2.662	2.733	71-
Totaal kosten	2.677	2.677	2.757	79-
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	-	-		-
Totaal overige opbrengsten	-	-	-	-
Saldo kosten en overige opbrengsten	2.677	2.677	2.757	79-

Bedragen zijn in duizenden euro's

Afwijkingen van de realisatie ten opzichte van de begroting groter dan €100k worden hieronder verklaard.

Watersysteembeheer

Watersysteembeheer	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	2.249	2.249	2.292	43-
Afschrijvingskosten	8.017	7.917	7.910	8
Personeelskosten	11.672	12.013	11.844	169
Overige kosten	16.617	16.617	16.884	267-
Totaal kosten	38.555	38.796	38.930	133-
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	5.271	5.499	8.086	2.587-
Totaal overige opbrengsten	5.271	5.499	8.086	2.587-
Saldo kosten en overige opbrengsten	33.284	33.297	30.843	2.454

Bedragen zijn in duizenden euro's

Personeelskosten (€ 169k lagere kosten)

Door krapte op de arbeidsmarkt zijn vacatures niet ingevuld. Ook in 2021 is door de coronapandemie veel thuisgewerkt. Hierdoor zijn reiskosten, opleidingskosten en kosten voor externe locaties lager dan begroot.

Overige kosten (€ 267k hogere kosten)

Uit de raming voor de uitgaven voor de komende 4 jaar is gebleken dat het saldo in de voorziening GOP Bagger op termijn niet toereikend is. Daarom is in 2021 is een extra dotatie van € 1,4 mln toegevoegd aan de voorziening. Dit leidt tot hogere kosten.

Echter, de baggerwerkzaamheden aan de GHJ (Gekanaliseerde Hollandse IJssel) blijven ook dit jaar achter op de begroting door stikstofproblematiek en PFAS, waardoor sprake is van lagere kosten (€1,0 mln). Aan het eind van het jaar worden de kosten voor de GHJ onttrokken aan de bestemmingsreserve GHJ. De lagere kosten resulteren ook in een lagere onttrekking. Hierdoor is er per saldo geen invloed op het exploitatieresultaat. Tevens is sprake van lagere kosten (€voor onderhoudswerkzaamheden van waterlopen. De in het kader van toestandafhankelijk onderhoud uitgevoerde schouw wees uit dat de staat van de waterlopen goed genoeg was om bepaalde onderhoudswerkzaamheden door te schuiven naar de toekomst (€ 0,137 mln).

Overige opbrengsten (€ 2.587k hogere opbrengsten)

In 2021 is een opbrengst gerealiseerd op de verkoop van drie dienstwoningen voor een bedrag van €1,032 mln, die niet begroot was. Dit leidt tot een incidenteel hogere opbrengst.

Tevens is een bedrag van €1,4 mln aan ontvangsten geboekt ter dekking van kosten voor werkzaamheden aan de GHJ. Deze dekking wordt niet onttrokken aan de bestemmingsreserve GHJ, zoals gebruikelijk is bij de kosten voor de GHJ. De dekking heeft betrekking op kosten waarvoor in voorgaande jaren een aparte bijdrage van het Rijk is ontvangen (voor werkzaamheden betreffende onderzoek naar niet gesprongen explosieven). Dit betreft de mutatie van een balanspost (vooruit ontvangen bedragen), en was niet als zodanig begroot.

Beperking gevolgen klimaatverandering

Beperking gevolgen klimaatverandering	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	7	7	7	0-
Afschrijvingskosten	24	24	24	0-
Personeelskosten	2.126	2.240	2.230	10
Overige kosten	1.341	1.303	1.068	236
Totaal kosten	3.498	3.574	3.329	244
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	25	25	139	114-
Totaal overige opbrengsten	25	25	139	114-
Saldo kosten en overige opbrengsten	3.473	3.549	3.190	358

Bedragen zijn in duizenden euro's

Overige kosten (€ 236k lagere kosten)

Minder inzet van externen ten behoeve van beleidsontwikkelingen, door vertraging in werkzaamheden als gevolg van de in 2021 voortdurende coronapandemie, heeft tot minder kosten geleid. Tevens zijn enkele projecten met derden niet doorgegaan door beleidswijziging bij derden, waarop HDSR geen invloed heeft.

Overige opbrengsten (€ 114k hogere opbrengsten)

Dit betreft bijdragen van provincie, gemeenten en partners in gezamenlijke projecten tegen bodemdaling, die niet waren begroot.

Gezond water

Gezond water	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	39	39	43	4-
Afschrijvingskosten	114	114	112	2
Personeelskosten	2.505	2.605	2.516	89
Overige kosten	3.982	3.982	3.373	609
Totaal kosten	6.641	6.741	6.044	697
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	623	626	817	190-
Totaal overige opbrengsten	623	626	817	190-
Saldo kosten en overige opbrengsten	6.017	6.114	5.227	887

Bedragen zijn in duizenden euro's

Overige kosten (€ 609k lagere kosten)

Door spanning op de capaciteit en vertraging in de uitvoering van een aantal projecten (mede door de coronapandemie) zijn de monitoringsactiviteiten lager dan begroot, waardoor ook de kosten lager zijn. Tevens is minder gebruik gemaakt van externe deskundigen en meer van inhuurkrachten (personeelskosten). Door het achterblijven van initiatieven van derden zijn hierdoor ook minder bijdragen aan derden verstrekt dan begroot.

Overige opbrengsten (€ 190k hogere opbrengsten)

De hogere realisatie in de overige opbrengsten bestaat uit de ontvangst van een subsidie (Regionaal Partnerschap water en bodem) van €130k en een subsidie van de Europese Unie (Life IP Delta en Natuur) van €60k die niet waren begroot.

Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	4.768	4.768	4.936	169-
Afschrijvingskosten	16.891	16.741	16.671	70
Personeelskosten	5.295	5.325	4.890	435
Overige kosten	25.257	23.257	24.055	798-
Totaal kosten	52.211	50.091	50.552	461-
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	3.512	3.601	4.032	431-
Totaal overige opbrengsten	3.512	3.601	4.032	431-
Saldo kosten en overige opbrengsten	48.699	46.490	46.519	30-

Bedragen zijn in duizenden euro's

Rentekosten (€ 169k hogere kosten)

De rentekosten komen € 169k hoger uit als gevolg van hogere interne rente doorbelasting als gevolg van het achterblijven van het investeringsvolume. Een deel van deze hogere rentekosten (€ 95k) komt ten laste van de bestemmingsreserve van de rwzi Utrecht en heeft dus invloed op het exploitatieresultaat 2021.

Personeelskosten (€ 435k lagere kosten)

De lagere personeelskosten zijn het gevolg van vertraging in de werkzaamheden van de sloop van de RWZI's in Utrecht en Maarssebroek, waardoor minder interne uren zijn doorbelast. Door een lagere onttrekking aan de bestemmingsreserve voor de sloopprojecten, is er per saldo geen invloed op het exploitatieresultaat. Tevens is een aantal vacatures in deze krappe arbeidsmarkt niet ingevuld, waardoor budget is overgebleven.

Overige kosten (€ 798k hogere kosten)

De kosten voor slibafzet is hoger dan begroot, door een gestegen hoeveelheid slib. Tevens is de prijs voor afzet van slib structureel hoger dan begroot. Door prijsverschillen (onder andere transportkosten en belastingstafels) zijn de kosten voor energie (elektriciteit) hoger dan begroot. Gezien de huidige ontwikkelingen op de energiemarkt als gevolg van toenemende internationale spanningen, lijken de gestegen prijzen structureel van aard.

Overige opbrengsten (€ 431k hogere opbrengsten)

In het kader van het monitoringsprogramma van de RWZI's voor de signalering van COVID besmettingen, ontvangen de waterschappen een compensatie van het RIVM voor de gemaakte monitoringskosten. De omvang van het bemonsteringsprogramma was pas eind februari 2022, bij de eindafrekening over 2021 van AQUON (die de bemonstering heeft uitgevoerd) bekend. De compensatie (€236k) van deze kosten was daarom niet begroot. De COVID bemonstering lijkt voorsnog een structurele activiteit te zijn. Tevens is door enkele eenmalige inhaalslagen op het gebied van grensoverschrijdend afvalwater, een eenmalige hogere opbrengst genoteerd van €198k. Dit betreft een incidenteel voordeel.

Bestuur, middelen & maatschappij

Bestuur, middelen & maatschappij	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	204	204	228	24-
Afschrijvingskosten	1.521	1.464	1.489	25-
Personeelskosten	18.388	19.392	18.452	940
Overige kosten	16.797	16.759	13.191	3.568
Totaal kosten	36.910	37.819	33.360	4.458
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	3.370	3.487	2.884	603
Totaal overige opbrengsten	3.370	3.487	2.884	603
Saldo kosten en overige opbrengsten	33.540	34.332	30.476	3.856

Bedragen zijn in duizenden euro's

Personeelskosten (€ 940k lagere kosten)

Ook in 2021 duurde de coronapandemie voort. Hierdoor is veel thuisgewerkt, waardoor minder reiskosten zijn gemaakt. Ook bleven door de lock-downmaatregelen de kosten voor opleidingen, bedrijfsuitjes, huur van externe locaties achter bij de begroting.

De krapte op de arbeidsmarkt is in 2021 verder toegenomen. Als gevolg hiervan is een aantal vacatures niet of veel later ingevuld.

Overige kosten (€ 3.568k lagere kosten)

Door de voortdurende coronapandemie is ook in 2021 veel thuisgewerkt. Hierdoor zijn de kosten voor facilitaire zaken lager dan begroot (€380k). Dit betreft onder andere schoonmaakkosten, catering, uitstel levering kantoormeubels. De ICT kosten zijn lager dan begroot (€1.000k), door het uitstellen van enkele ICT projecten naar 2022, lagere licentiekosten en minder inzet van externe ondersteuning. Tevens zijn de kosten voor het duurzaamheidsprogramma lager (€300k) door vertraging in de opstartfase.

In de begroting is een risicoreservering opgenomen, in de vorm van de post onvoorzien (€500k), die wettelijk verplicht is. Deze is niet aangesproken. Tenslotte zijn kosten begroot ten laste van de bestemmingsreserve Transitie onder Overige kosten van €950k. Administratief zijn de kosten van €420k ten laste van de Bestemmingsreserve Transitie geboekt op de kostensoort personeelskosten. Hierdoor is de onderschrijding van de begroting niet zichtbaar bij de kostensoort Overige diensten derden. De werkelijke onderschrijding bedraagt €530k.

Overige opbrengsten (€ 603k lagere opbrengsten)

Door het achterblijven van investeringen zijn ook minder interne uren geactiveerd, met als gevolg minder een lagere dekking vanuit projecten voor projectmedewerkers. Mede door de coronapandemie heeft de projectadministratie minder uren kunnen maken.

Muskusrattenbeheer GR

Muskusrattenbeheer GR	Begroting 2021	Begroting Na BW	Realisatie 2021	Begroting vs Realisatie
Kosten				
Rentekosten	-	-	-	-
Afschrijvingskosten	-	-	-	-
Personeelskosten	7.105	7.105	7.250	145-
Overige kosten	3.111	3.111	3.084	28
Totaal kosten	10.217	10.217	10.334	117-
Overige opbrengsten				
Overige opbrengsten	10.217	10.217	10.334	117-
Totaal overige opbrengsten	10.217	10.217	10.334	117-
Saldo kosten en overige opbrengsten	-	-	-	0

Bedragen zijn in duizenden euro's

Personeelskosten (€ 145k hogere kosten)

In 2021 is de aankoop van verlofuren hoger dan verwacht. Door een wijziging in de cao in de berekening van de kosten van verlofuren, was het voor medewerkers gunstig om in 2021 extra verlofuren te kopen.

Overige kosten (€28 lagere kosten)

Belangrijkste verschillen waren lagere kosten voor onderhoud, licenties en vangmiddelen. De onderuitputting op deze budgetten hebben de hogere kosten van de leaseauto's opgevangen. De kosten van leaseauto's waren hoger dan begroot, door gestegen brandstofkosten en afrekening van schades aan het eind van de contractlooptijd.

Overige opbrengsten (€ 117k hogere opbrengsten)

De GR MRB mag geen positief of negatief saldo hebben, dus een eventueel overschot of tekort wordt verrekend met de deelnemers. Dat is in dit geval ook gebeurd.

Bijlage 2: Realisatie en prognose investeringsprojecten

Overzicht projecten (x € 1.000,-)		JJJJ	€	€	%	€	€	€	€	%	Indicatoren			
2021 t/m dec.		Prognose eindjaar project	Totaal Krediet	Totale Realisatie	Realisatie t.o.v. krediet	Prognose eindstand uitgaven	Oorspr. Begroting Jaarschijf	Gew. begr. na Q2 2021 (=A)	Gereel. Uitgaven 2021 (=B)	Realisatie vs. gew. begr. '21 (=B/A)	Planning	Uitgaven totale project	Uitgaven 2021	Scope
<i>Programma Waterkeringenbeheer</i>														
M421100	GOP Regionale waterkeringen	2025	82.847	56.917	69%	82.800	6.700	3.400	4.058	119%	O	G	G	G
M451200	GOP Primaire waterkeringen	2025	3.051	1.827	60%	3.051	1.070	200	-18	-9%	O	G	O	G
M422000	Verbetering C-kering GHJ (& Waaiersluis)	2023	8.270	3.892	47%	6.291	3.572	2.000	1.494	75%	O	G	G	G
<i>Programma Watersysteembeheer</i>														
M411700	GOP Watersystemen (voortrollend)	NVT	44.700	19.183	43%	NVT	4.000	4.250	3.975	94%	G	G	G	G
M250000	Vervanging groot materieel Waterbeheer	0	925	348	38%	0	50	50	0	1%	O	G	G	G
M241000	Huisvesting buitendiensten	2025	740	0	0%	740	600	50	0	0%	G	G	O	G
diverse (M401000, I	Gebiedsplannen Oost (cum ulatief)	2028	25.122	19.590	78%	25.000	1.000	1.000	977	98%	G	G	G	G
diverse (M406000, I	Gebiedsplannen West (cumulatief)	2026	55.396	40.498	73%	55.000	3.350	3.350	3.560	106%	G	G	G	G
<i>Programma Beperking gevolgen klimaatverandering</i>														
M402200	Toekomstbestendig Watersysteem	2024	390	331	85%	390	190	190	193	102%	G	G	G	G
M19001	Vidente: voorspellende monitoringstool watersyst	2022	275	222	81%	275	50	50	-6	-11%	G	G	G	G
<i>Programma Gezond Water</i>														
M161000	KRW Oevers 2016-2021	2022	1.400	1.018	73%	1.590	750	750	445	59%	O	G	O	G
M162000	KRW Vispassages 2016-2021	2022	3.125	1.974	63%	3.125	695	180	87	48%	G	G	O	G
M163000	KRW Synergie LG 2016-2021	2022	750	580	77%	750	100	100	126	126%	G	G	G	G
M19002	Vervanging datasysteem ecologie	2022	150	77	51%	150	75	75	2	2%	G	G	O	G
<i>Programma Zuiveringsbeheer</i>														
MP901400	GOP Zuiveringstechnische werken 2015-2019	2022	42.700	21.976	51%	22.200	350	1.500	1.558	104%	O	G	G	G
MP901700	GOP Zuiveringstechnische werken (voortrollend)	2025	22.700	3.567	16%	22.700	2.800	3.140	2.882	92%	G	G	G	G
M901600	Medicijnresten uit water (ozon Houten)	0	4.670	2.072	44%	0	1.700	2.900	1.911	66%	G	G	O	G
M...	Medicijnresten uit water (ozon Woerden)	0	0	0		0	50	50	0	0%	W	W	W	W
M901399	Verkenning Windenergie	2023	195	89	45%	180	100	100	36	36%	G	G	O	G
<i>Programma Bestuur Middelen Maatschappij</i>														
M5819600	ICT Basis op orde: Upgrade en vervanging oude ap	2023	3.000	775	26%	3.087	403	283	39	14%	O	G	O	G
M5819500	ICT Vervanging hardware en infrastructuur	0	2.710	1.035	38%	0	1.468	1.141	308	27%	O	G	O	G
<i>rwzi Utrecht</i>														
M713000	Herinrichting rwzi Utrecht	2023	696	177	25%	2.400	100	50	13	25%	G	G	O	G
<i>GHJ</i>														
M401400	GHJ kunstwerken	2023	3.312	1.696	51%	3.312	534	140	137	98%	G	G	G	G
M401500	GHJ oevers	2025	8.250	4.690	57%	8.250	1.000	400	238	60%	O	G	O	G
M401600	GHJ baggeren	2023	12.300	7.572	62%	11.500	4.700	4.700	3.974	85%	G	G	G	G

Overzicht projecten (x € 1.000,-)		JJJJ	€	€	%	€	€	€	€	%	Indicatoren			
	2021 t/m dec.	Prognose eindjaar project	Totaal Krediet	Totale Realisatie	Realisatie t.o.v. krediet	Prognose eindstand uitgaven	Oorspr. Begroting Jaarschijf	Gew. begr. na Q2 2021 (=A)	Gereel. Uitgaven 2021 (=B)	Realisatie vs. gew. begr. '21 (=B/A)	Planning	Uitgaven totale project	Uitgaven 2021	Scope
KWA+														
M21000	KWA+	2024	19.176	7.814	41%	19.176	5.000	5.000	3.136	63%	G	G	O	G
Sterke Lekdijk			60.657				25.563	25.087	19.404	77%				
120111/120112	Sterke Lekdijk - W.b.Duurstede-Amerongen (V)	0	5.886	5.209	88%	0	65	65	23	35%	G	G	G	G
120121/120122	Sterke Lekdijk - W.b.Duurstede-Amerongen (P)	2023	14.563	4.748	33%	14.563	6.035	6.035	4.362	72%	G	G	O	G
120211/120212	Sterke Lekdijk - Salmsteke (V)	0	2.733	2.343	86%	0	0	0	0	0				
120221/120222	Sterke Lekdijk - Salmsteke (P)	2022	6.607	5.614	85%	6.559	2.569	3.300	3.328	101%	G	G	G	G
120311/120312	Sterke Lekdijk - Cul. Veer - Beatrixsluis (V)	2021	8.577	6.854	80%	6.981	3.200	3.200	1.244	39%	G	G	O	G
120321/120322	Sterke Lekdijk - Cul. Veer - Beatrixsluis (P)	2023	1.500	1.345	90%	9.900	3.000	3.000	1.282	43%	G	G	O	G
120411/120412	Sterke Lekdijk - Salmsteke - Schoonhoven (V)	2022	6.567	5.363	82%	6.370	1.677	1.677	1.463	87%	G	G	G	G
120421/120422	Sterke Lekdijk - Salmsteke - Schoonhoven (P)	0	160	81	51%	0	1.450	1.450	59	4%	W	W	W	W
120511/120512	Sterke Lekdijk - Vreeswijk - Jaarsveld (V)	2022	7.521	3.879	52%	6.430	4.260	4.260	2.824	66%	G	G	G	G
120521/120522	Sterke Lekdijk - Vreeswijk - Jaarsveld (P)	0	190	26	14%	0	0	0	20					
120611/120612	Sterke Lekdijk - Irenesluizen - Cul. Veer (V)	2023	5.521	1.351	24%	5.521	3.307	2.100	1.351	64%	G	G	G	G
120621/120622	Sterke Lekdijk - Irenesluizen - Cul. Veer (P)	0	0	0		0	0	0	0					
120901/120902	Sterke Lekdijk - Programma Team (t/m 2021)	2023	17.517	13.193	75%	21.516	3.500	3.500	3.450	99%	G	G	G	W
Overige projecten en overloop van vorig jaar									377					
M405000	SYNERGIEPROJECT KRR						0		57					
M592000	KANTOORPAND POLDERM.3						0		71					
M710200	MP PROJ UTRECHT DEEL 2						0		113					
div.	Overige projecten						0		136					
Projectmatige sloop- en exploitatie-uitgaven		JJJJ	€	€	%	€	€	€	€	%	Indicatoren			
M130000	Grondverwerving Sterke Lekdijk	2028	30.900	4.207	14%	30.900	4.400	4.400	348	8%	G	G	R	G
M442000	GOP Baggeren vanaf 2020	NVT	11.589	7.228	62%	NVT	5.172	6.000	6.437	107%	G	G	G	G
M460000	GOP Maaien en exotenbestrijding	NVT	11.341	10.446	92%	NVT	1.638	1.638	1.232	75%	G	G	G	G
670191	Sloop rwzi Maarssenbroek	2022	1.950	268	14%	1.200	2.300	300	268	89%	G	G	G	G
M712000	Sloop rwzi Utrecht	2022	20.000	6.231	31%	10.500	3.000	3.000	3.813	127%	G	G	G	G
Legenda														
Groen	conform budget / planning / scope													
Oranje	wijkt af van budget / planning / scope maar afwijking is beperkt; en-of valt nog bij te sturen													
Rood	wijkt significant af van budget / planning / scope; en-of valt niet meer bij te sturen													
Wit	(nog) niet bekend of vastgesteld / niet van toepassing													

Bijlage 3: Muskusrattenbeheer

De jaarrekening 2021 is de financiële weergave van de activiteiten van MRB WMNL gedurende 2021. Een kwalitatieve duiding op de inhoud van de werkzaamheden kunt u lezen in het jaarverslag over 2021.

De begroting 2021 voor de uitvoering van Muskusrattenbeheer in het gehele bestrijdingsgebied is in het Bestuurlijk Overleg vastgesteld op een bedrag van € 10.216.530 (inclusief 13,5% overhead over de totale netto lasten), daarnaast is rekening gehouden met een onttrekking van het balanssaldo van € 150.000 t.b.v. de MBO opleiding. De realisatie van de kosten over 2021 komt uit op € 10.204.706

Het exploitatieresultaat 2021 is uitgekomen op € 11.824 positief. Het resultaat op de personele lasten is € 30.947 negatief en het resultaat op de overige kosten is € 41.365 positief. Doordat de totale netto lasten € 10.417 lager zijn dan begroot, is ook de bijdrage aan de overhead (een vast percentage van de totale netto lasten) lager dan begroot, namelijk € 1.407.

Tabel: begroting / realisatie jaar 2021

Omschrijving	Begroting 2021	Realisatie 2021	Jaarresultaat
<u>Netto lasten</u>			
Salaris lasten	6.848.725	6.974.001	-125.276
Overige personele lasten	256.387	162.058	94.329
Netto personele lasten	7.105.112	7.136.059	-30.947
 netto overige kosten	 1.896.236	 1.854.871	 41.365
Totale netto lasten	9.001.348	8.990.931	10.417
 Bijdrage in kosten overhead	 1.215.182	 1.213.776	 1.407
Totaal kosten MRB	10.216.530	10.204.706	11.824
 Bijdragen partners	 10.216.530	 10.216.530	 0
Mutatie balanssaldo		-11.824	11.824
Netto jaarresultaat	0	0	11.824

De verdeling van de totale kosten over de partners is vastgelegd in de overeenkomst van december 2011 (laatste versie mei 2017). De bijdragen van de deelnemers, gelijk aan het bedrag van de uitgaven minus evt. inkomsten, worden op basis van de jaarrekening vastgesteld. De verdeling van bijdrage per deelnemer is te vinden in bijlage 1.

Voorstel verwerking jaarresultaat

Het resultaat over 2021 bedraagt € 11.824 positief. Voorgesteld wordt het resultaat toe te voegen aan het balanssaldo. Dit voorstel wordt nader toegelicht op pagina 3.

Toelichting per kostensoort

Personele lasten

De personele lasten zijn in 2021 € 30.947 hoger dan begroot. Dit is een gevolg van de CAO verhoging voor de waterschappen en provincies. Daartegenover staan niet begrote opbrengsten als gevolg van de inzet van een medewerker bij waterschap Zuiderzeeland

Overige kosten

De overige kosten zijn in 2021 € 41.365 lager dan begroot.

De belangrijkste verschillen zijn te herleiden naar een overschrijding van de kosten van de leaseauto's van circa € 78.000. Op de posten vangmiddelen, overige onderhoud, licenties zijn de grootste overschrijdingen gerealiseerd.

De leveringsproblemen van de nieuwe lease auto's hebben ertoe geleid dat een deel van de auto's pas wordt geleverd in 2022. In december 2021 zijn 13 auto's vervangen, de afrekening hiervan vindt plaats in 2022. Ook de benzinekosten waren hoger dan begroot.

Overhead

De bijdrage aan de overhead van HDSR is een vast percentage (13,5%) van de gerealiseerde netto totale lasten, die in 2021 € 8.990.931 bedroegen. De totale kosten voor overhead bedragen

€ 1.213.776. Omdat de totale netto lasten lager zijn dan begroot, is ook de bijdrage aan overhead

€ 1.407 lager dan begroot.

Opbrengsten

De bijdragen van deelnemers Gemene Rekening zijn gefactureerd conform de begroting van 2021 (zie bijlage 1).

Balanssaldo

Het balanssaldo bedroeg per 1-1-2021 € 528.852

Begroot was in 2021 een bedrag van € 150.000 in te zetten voor extra personele inzet als gevolg van de MBO opleiding. Gezien het positieve exploitatieresultaat in 2021 was uitputten van het balanssaldo niet noodzakelijk.

In de begroting van 2022 is vastgesteld dat een deel van het balanssaldo ingezet kan worden. Dit betreft een bedrag van € 25.905 ten behoeve van de compensatie van de uren van de MBO opleidingen en een bedrag van € 20.000 ten behoeve van innovaties. Voor het restant van het saldo is nog geen bestemming bepaald.

Voorgesteld wordt om het netto resultaat toe te voegen aan het balanssaldo. Onderstaand overzicht laat het verloop van het balanssaldo in 2021 zien:

Verloop balanssaldo	2021
Beginstand balanssaldo 1-1-2021	528.852
Mutaties	11.823
Eindstand balanssaldo 31-12-2021	<u>540.675</u>

Alternatief kan ook besloten worden om het positieve resultaat van € 11.823 niet toe te voegen aan het balanssaldo maar uit te betalen aan de deelnemende waterschappen. De onderverdeling is dan als volgt:

Terugbetaling positieve resultaat 2021

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	18,70%	2.211
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	17%	2.010
Hoogheemraadschap van Delfland	5,30%	627
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	12,70%	1.501
Hoogheemraadschap van Rijnland	21,70%	2.565
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	24,60%	2.908
Totale terugbetaling positieve resultaat	100,00%	<u>11.823</u>

Bijlage 1: overzicht bijdrage deelnemers 2021

Begroting bijdrage deelnemers 2021

	<u>verdeling in %</u>	<u>verdeling in €</u>
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	18,7%	1.910.491
Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht	17,0%	1.736.810
Hoogheemraadschap van Delfland	5,3%	541.476
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	12,7%	1.297.499
Hoogheemraadschap van Rijnland	21,7%	2.216.987
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	24,6%	2.513.266
Totale bijdrage 2021	100,00%	10.216.530

De totale begroting 2021 (incl. overhead) is vastgesteld op € 10.216.530. Dit bedrag is volgens een vaste verdeelsleutel in rekening gebracht aan de deelnemende waterschappen.

